

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Diplomová práce

2022

Bc. Šimon Andresek

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Rámcování alkoholu v českém tisku a jeho komparace
v době před a během pandemie onemocnění covid-19**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Šimon Andresek

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: PhDr. Vlastimil Nečas, Ph.D.

Rok obhajoby: 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a zdroje.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. 5. 2022

Šimon Andresek

Bibliografický záznam

ANDRESEK, Šimon. *Rámcování alkoholu v českém tisku a jeho komparace v době před a během pandemie onemocnění covid-19*. Praha, 2022. 115 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Vlastimil Nečas, Ph.D.

Rozsah práce: 219 281 znaků

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá způsobem, jakým byla v letech 2018–2019 a 2020–2021 v českém tisku rámcována sdělení, jež zpravovala o problematice užívání alkoholu. Důraz je přitom kladen na vzájemnou komparaci poznatků z obou výzkumných období, a to jak stran rámců, tak dalších studovaných proměnných, např. tématu, citovaného zdroje či vztahu pohlaví protagonistů sdělení a přítomného narativu (popřípadě narativů). Teoretická část práce pojednává o vlivu mediálního obsahu na veřejnou sféru, a to prostřednictvím deskripce fenoménu nastolování agendy. Posléze je představeno samotné rámcování, a to jednak perspektivou zmíněné mediální teorie nastolování agendy (jakožto její podmnožina), ovšem rovněž jako zcela autonomní jev. Jsou představeny rozličné náhledy na rámcování, jež jsou následně ilustrovány pomocí řady časoprostorově odlišných studií, které se explicitně či implicitně zabývaly mediálním rámcování alkoholové problematiky.

Analytická část sestává ze dvou metodických složek – kvalitativní a kvantitativní obsahové analýzy. Nejprve je užito analýzy kvalitativní, a to za účelem profilace specifických rámců, jejichž společným rysem je přítomnost konfliktu. Následně dochází ke kvantifikaci popsáných konfliktních narativů v obou výzkumných obdobích a ke vzájemné komparaci dílčích zjištění. Výsledky naznačují, že alkohol byl ve druhém výzkumném stratu, tedy během pandemie onemocnění covid-19, méně často vyobrazen jako zhouba, zatímco v roli opozice vůči zákonu a veřejnému pořádku či nudě naopak z hlediska zkoumaných narativů posílil. Stran souvztažnosti identifikovaných rámců a pohlaví protagonistů analyzovaných sdělení bylo zjištěno, že ženy jsou statisticky výrazně častěji spojovány s motivem selhání v roli rodiče. Naproti tomu muži jsou z hlediska kontextu užívání alkoholu ve srovnání s ženami častěji zobrazováni ve spojitosti s rebelií vůči společenským pravidlům. Z hlediska tématu dominovalo trauma, jedinou statisticky významnou změnu mezi oběma obdobími pak představoval pokles zastoupení motivu prevence. Na externí zdroj informací odkazovaly přibližně tři čtvrtiny analyzovaných sdělení, výrazně přitom dominovaly bezpečnostní a represivní složky státu. Poměr citovaných zdrojů se v závislosti na výzkumném období nezměnil.

Abstract

The diploma thesis focuses on how the topic of alcohol consumption was framed in the Czech press in two subsequent periods: 2018–2019 and 2020–2021. The emphasis is put on comparing the findings from both research periods, both in terms of frames and other variables studied, such as the topic, the source cited, or the relationship between the sex of the protagonists and the narrative(s) present. The theoretical part of the thesis discusses the influence of media content on public sphere, through the description of the phenomenon of agenda-setting. Then the framing itself is presented, both through the perspective of the agenda-setting theory (as a subset of it), but also as a completely autonomous phenomenon. Different perspectives on framing are presented which are then illustrated with several spatiotemporally distinct studies that address the media framing of alcohol use.

The analytical part consists of two methodological components – qualitative and quantitative content analysis. First, qualitative content analysis is used in order to find and describe issue-specific frames at the forefront of the generic conflict frame. Subsequently, the presence of the described specific conflict narratives in both research periods is quantified and the findings are compared. The results suggest that alcohol was less frequently portrayed as a scourge in the second research stratum, i. e. during the covid-19 pandemic, while it was strengthened in its role of opposition to law and order or boredom (in terms of the narratives examined). It was found that women are statistically significantly more often associated with the parental failure narrative. In contrast, men were more often portrayed in relation to rebellion against social rules. In terms of theme, trauma dominated. The only statistically significant change between two studied periods was a decrease in Prevention theme. Approximately three quarters of the articles referred to a source of information. The most common source were the security forces and the justice system representatives. The proportion of cited sources did not change depending on the research period.

Klíčová slova

alkohol, nastolování agendy, rámcování, média, mediální reprezentace, pending narrative, český tisk, kvalitativní obsahová analýza, kvantitativní obsahová analýza

Key Words

alcohol, agenda-setting, framing, media, media representation, pending narrative, Czech press, qualitative content analysis, quantitative content analysis

Title

Framing of Alcohol in the Czech Press and Its Comparison in the Period before and during COVID-19 Pandemic

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval PhDr. Vlastimilu Nečasovi, Ph.D., za jeho cenné rady, podnětné návrhy a čas, který mi věnoval během konzultací.

Obsah

Úvod	3
1 Nastolování agendy	5
1.1 Fáze nastolování agendy.....	7
2 Rámcování	10
2.1 Typologie rámců.....	12
2.1.1 Tematické a epizodické rámce	12
2.1.2 Etické a materiální, strategické a hodnotové rámce	13
2.1.3 Specifické a obecné rámce	15
3 Studie mapující rámcování alkoholu	20
3.1.1 Reflexe politického postoje k alkoholové problematice ve finském tisku.....	21
3.1.2 Obraz alkoholu v médiích Spojeného království	26
3.1.3 Obraz alkoholu v kalifornském tisku	29
3.1.4 Mediální reprezentace alkoholu v australském tisku	31
3.1.4 Drogová problematika optikou brazilského tisku	36
3.1.5 Mediální reflexe povolení prodeje alkoholu během indického lockdownu	38
3.1.6 Mediální obraz alkoholu a drog v Paňdžábu během pandemie covid-19.....	40
3.2 Shrnutí závěrů citovaných studií	42
4 Češi a alkohol	44
5 Metodologická východiska.....	46
5.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky	46
5.2 Metoda výzkumu	47
5.2.1 Zakotvená teorie a rámcovací matice.....	47
5.2.2 Kvantitativní obsahová analýza	48
5.3 Operacionalizace výzkumných otázek	49
5.4 Výzkumné soubory a zdroje dat	50
5.4.1 Výzkumný vzorek kvalitativního předvýzkumu	51
5.4.2 Výzkumný vzorek kvantitativní obsahové analýzy	51
5.5 Kódovací proces	51
6 Analytická část	54
6.1 Kvalitativní předvýzkum: VO1	54

6.1.1 Jed vs. zdraví	54
6.1.2 Stát vs. zhouba	56
6.1.3 Svoboda vs. zodpovědnost	58
6.1.4 Zisk vs. veřejné zdraví	60
6.1.5 Člověk vs. démon	62
6.1.6 Střízlivost vs. agrese	63
6.1.7 Nezodpovědnost vs. blaho okolí	65
6.1.8 Opilost vs. zákon a pořádek	66
6.1.9 Zakázané ovoce vs. společenská pravidla	68
6.1.10 Opilost vs. důstojnost	70
6.1.11 Pítí vs. nuda	72
6.1.12 Představy o rodičovství vs. skutečná péče	74
6.1.13 Kvalita vs. kvantita	76
6.2 Kvantitativní obsahová analýza: VO2, VO3, VO4, VO5	78
6.2.1 Jak se změnilo zastoupení rámců napříč zkoumaným obdobím? (VO2)	78
6.2.2 Liší se zastoupení jednotlivých rámců dle pohlaví protagonistů sdělení? (VO3)	80
6.2.3 V souvislosti s jakým tématem byl alkohol nejčastěji skloňován? (VO4)	82
6.2.4 Jaká část sdělení cituje přímo či nepřímo alespoň jeden zdroj? (VO5)	85
6.3 Limity výzkumu	88
Závěr	89
Summary	92
Reference	94
Citované texty výběrového souboru	103
Teze diplomové práce	107
Seznam příloh	112
Přílohy	113

Úvod

Dle výzkumné zprávy Institutu pro zdravotní ekonomiku a technology assessment, vyhotovené pro Úřad vlády České republiky, činily v roce 2016 náklady státu vzniklé v důsledku souhrnné celospolečenské konzumace alkoholu 1,2 % hrubého domácího produktu (iHeta, 2019). Kvantifikace nákladů zohledňuje jak přímou, tak nepřímou příčinnou souvislost, a krom zdravotních následků způsobených alkoholovou toxicitou či omezenou schopností v intoxikovaném stavu adekvátně interagovat s vnějším prostředím tak bere v potaz například také sníženou pracovní výkonnost či úplnou nemožnost podílet se na generování statků.

O tom, jak markantní problém užívání alkoholu v České republice představuje, svědčí kromě vnitrostátních výzkumů, poukazujících na jeho vzestupnou tendenci pozorovanou od roku 2014 (SZÚ, 2021), zejména mezinárodní srovnání míry konzumace alkoholu. V nich se Česká republika pravidelně umísťuje na předních příčkách, a to nejen v rámci Evropy, případně Evropské unie, nýbrž také v celosvětovém měřítku.

V roce 2020 bylo pojednání o sociální patologii konzumace alkoholu – podobně jako řada dalších společenských témat – částečně zastíněno motivem pandemie onemocnění covid-19, který se těšil významnému zastoupení jak v agendě veřejné, tak rovněž politické a mediální. Došlo tak k upozadění debaty o zdravotních či ekonomických důsledcích užívání alkoholu, a to i přes současný nárůst spotřeby (SZÚ, 2021).

Cílem této práce, do níž se pokusím promítnout jak své znalosti z oboru mediálních studií, tak poznatky z oblasti adiktologie, již studuji na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy, je deskripce způsobu, jakým jsou veřejná a politická agenda stran alkoholové problematiky reflektovány agendou mediální, a to jak za běžného stavu v letech 2018–2019, tak rovněž během pandemie onemocnění covid-19 v letech 2020–2021. Mým záměrem je tedy popsat, jak je z hlediska mediálních obsahů kontextualizováno téma užívání alkoholu a jakých narativů je přitom v mediální produkci užíváno, případně stanovit, jak se mediální vyobrazení alkoholové problematiky lišilo v závislosti na konkrétním výzkumném období.

První tři kapitoly této práce shrnují teoretická východiska a poznatky z dosud provedených studií, jež byly věnovány jak obecnému vztahu mezi dílčími společenskými agendami – veřejnou, politickou a mediální – tak konkrétním formám mediální narace stran zpravování o alkoholové problematice. Je věnována pozornost zejména teorii nastolování agendy a konceptu rámcování, na nějž je možno pohlížet jako na její dílčí podmnožinu, ale rovněž jako na zcela autonomní fenomén. Stran rámcování jsou přiblíženy atributy, s jejichž pomocí lze

rámce kategorizovat, a to na základě vztahu narativu a tematického charakteru samotného obsahu. Čtvrtá kapitola představuje stručné pojednání o užívání alkoholu v České republice, jakož i o jeho vývoji v posledních letech, zvláště pak během pandemie onemocnění covid-19. Spolu s ním budou dále přiblíženy již zmiňované celospolečenské důsledky.

Pátá kapitola je věnována metodice vlastní analýzy. Je stanoven výzkumný cíl, jsou formulovány a operacionalizovány jednotlivé výzkumné otázky a je přiblížena metoda samotného výzkumu. Ten je prezentován v kapitole šesté a skládá se ze dvou částí; nejprve jsou pomocí kvalitativního výzkumu profilovány jednotlivé rámce, načež je využito kvantitativní obsahové analýzy k identifikaci jejich zastoupení napříč dvěma dvouletými zkoumanými obdobími. První časové stratum, tedy publikační roky 2018 a 2019, představuje běžný stav zpravování tisku o alkoholové problematice, zatímco druhé, tedy roky 2020 a 2021, reprezentuje období ovlivněné pandemií onemocnění covid-19. Následně přistupuji jak ke vzájemnému srovnání výsledků za obě výzkumná období, tak rovněž ke komparaci výstupů se studii citovanými v teoretické části. Kromě samotných rámců, jež profiluji ve formě konfliktních narativů, jsou předmětem srovnání také tematické celky a nakládání se zdroji, případně vztah pohlaví protagonistů sdělení a identifikovaných rámců.

Od schválených tezí jsem se ve své práci drobně odklonil pozměněním struktury kapitol věnovaných teoretickým východiskům, obsahově však došlo k takřka úplnému zachování jednotlivých tematických celků. Výjimku tvoří pouze původně zamýšlená kapitola věnovaná konkrétním protiepidemickým opatřením. Nakonec jsem se totiž vzhledem k rozsahu práce rozhodl nakládat s dílčími výzkumnými straty jako s dále nedělitelnými celky. Nadto by výběrový soubor svým objemem i časovým zastoupením nebyl z hlediska využití korelační analýzy optimální. Ústředním pilířem analytické části však kromě kvalitativní profilace rámců zůstalo kvantitativní srovnání dílčích aspektů publikovaných sdělení (včetně předmětných rámců) – popisovaných v předchozím odstavci – napříč výzkumnými obdobími. K tomuto účelu bylo využito metod statistické analýzy.

1 Nastolování agendy

Ke správnému porozumění procesu nastolování agendy je nezbytné nejprve významově ukotvit samotný pojem agenda v kontextu mediálních studií. Kalvas a kol. (2012, s. 5) definuje agendu jako „*sadu veřejných problémů uspořádaných podle důležitosti*“. Agenda se přitom různí v závislosti na systému, v jehož rámci ji zkoumáme – skladba celospolečenské agendy je odlišná od agend společenských subsystémů. Takovýmito podmnožinami jsou perspektivou mediální teorie nastolování agendy vedle médií zejména veřejnost a politika (tamtéž). Všechny tři subsystémy přitom tvoří spojené nádoby – vzájemně se ovlivňují a dynamicky na sebe působí, přičemž „*zpravodajská média umějí nastolit agendu veřejného mínění a veřejné debaty*“ (McCombs, 2009, s. 27). Nastolování agendy proto můžeme popsat jako proces, „*na jehož počátku stojí vliv společenského systému na mediální instituce, který ovlivňuje rovněž jejich představitele, zejména reportéry a editory. Tito mediální představitelé činí rozhodnutí, která, jak dokládají nálezy, ovlivňují poznání členů mediálních publik*“ (Becker a kol., 1975), jinými slovy jako „*myšlenku, že existuje významná korelace mezi důrazem, který na určitou problematiku kladou masmédiá, a důležitostí, již této problematice přisuzuje masové publikum*“ (Scheufele a Tewksbury, 2007, s. 11).

Přestože samotný pojem agenda setting¹ rozšířil terminologii mediálních věd až ve druhé polovině 20. století, fenomén, který popisuje, byl předmětem zájmu nejen mnohých mediálních teoretiků již dlouho předtím. Teze popisující problematiku mediatizace reality a zkreslení, které v jejím důsledku v úsudcích recipientů mediálních sdělení vzniká, nalezneme již v první kapitole Lippmannovy publikace *Public Opinion* (1922, český překlad 2015). Autor, kterého jako otce myšlenky později pojmenovaného konceptu zmiňuje rovněž McCombs (2009, s. 27), hovoří o poznání, které má ze své mediované podstaty nepřímý charakter, ovšem které je zároveň konzumenty mediálních obsahů nekriticky přijímáno jako poznání přímé, kdy aspekt interpretace není recipienty dostatečně zohledněn (Lippmann, 2015). Veřejné mínění je tak vlivem mediatizace do nezanedbatelné míry založeno na předpokladech buď zcela iracionálních, či alespoň ne zcela adekvátních skutečnosti, přičemž takto zkreslené poznání a reakce nikoliv na skutečné, nýbrž na tzv. pseudoprostředí, je významnou překážkou v demokratickém zaujímání postojů. Nutno dodat, že sám autor hovoří stran zkreslení o jisté bezděčnosti, kdy rozsah mediální agendy zkrátka nedovoluje lineární deskripci skutečnosti a sami novináři tak nejsou pouhými původci zkreslení, nýbrž také jeho oběťmi.

---

¹ Místo anglického termínu agenda setting budu dále v práci používat český ekvivalent nastolování agendy.

Na Lippmannovy teze o vlivu médií při definování významnosti témat veřejné debaty navázal na konci 50. let 20. století Norton E. Long ve svém článku *The Local Community as an Ecology of Games* (1958). Autor v něm zastává názor, že „*noviny jsou čelním hybatelem teritoriální agendy*“ (Long, 1958, s. 260). Ono teritorium přitom představuje jistý společenský ekosystém – komunu složenou z různých entit (hráčů), které využívají daný ekosystém k naplnění svých cílů, a to s pomocí rozličných taktik. Her – pokud užijeme autorovy metafory – se přitom v daném ekosystému v jednu chvíli odehrává celá řada. Jde kupříkladu o bankovníctví, výrobu, vydavatelství, církve a další, kdy každá z výše zmíněných entit má jak své specifické cíle, tak rovněž osobité prostředky k jejich naplnění, přičemž spolu v závislosti na konkrétní hře vzájemně interagují. Dominantní postavení tisku dle autora pramení z jeho podílu na „*určování toho, o čem většina mluví, co většina pokládá za fakta, za problémy a za způsoby jejich řešení*“ (Long, 1958, s. 260). Relativizování mediovaných faktů přitom není ničím jiným než obdobou Lippmannových (2015) tezí o pseudoprostředí a kritikou zkreslující interpretace.

Dalším významným milníkem, který předznamenal pozdější pojmenování vlivu médií na podobu veřejné debaty, je publikace *The Press and Foreign Policy* Bernarda Cohena z roku 1963. V ní autor vyjadřuje názor, že vliv tisku dalekosáhle přesahuje jeho roli šířitele informací a názorů, přičemž píše, že tisk „*sice nemusí vždy obstát, když lidem říká, co si mají myslet, zato je až neuvěřitelně úspěšný v předkládání podnětů, o nichž mohou přemýšlet*“ (Cohen, 1963, s. 13). McCombs, jeden z dvojice autorů posléze vzniklého pojmu, Cohena později doplňuje svou tezí, že v moci médií je nejen postavení některých témat na pomyslný piedestal, tedy nastolení agendy, nýbrž také předurčení způsobu, jakým o těchto podnětech smýšlet (McCombs, 2009, s. 113, 180).

S pojmem nastolování agendy se můžeme poprvé setkat ve studii z roku 1972, v níž se již zmíněný Maxwell E. McCombs spolu s Donaldem L. Shawem zabývali vztahem mezi výběrem témat, o nichž média zpravují, důrazem, který na tato témata kladou, a významností, jež je těmto tématům přisuzována veřejností. Studie probíhala v předvolebním období roku 1968 v americkém městě Chapel Hill. Předmětem výzkumu tedy byly hned dvě agendy – mediální a veřejná. Mediální agenda byla definována prostřednictvím kvantitativní obsahové analýzy, kdy výzkumný soubor tvořilo celkem 9 zpravodajských médií, zatímco agenda veřejná byla určena prostřednictvím rozhovoru se 100 nerozhodnutými voliči (u kterých byl předpokládán patrnější případný efekt mediální agendy na jimi vnímanou agendu veřejnou) z několika volebních obvodů. Studie identifikovala vysokou míru korelace mezi oběma agendami. To znamená, že témata, která byla médií označena jako důležitá a byl jim jako takovým věnován

patřičný prostor, byla jako důležitá označena rovněž jejich recipienty – v tomto případě nerozhodnutými voliči. Konzumenti mediálních obsahů si tak ve značné míře osvojili mediální pohled na důležitost dílčích témat, což dokládá schopnost médií nastolovat veřejnou agendu (McCombs a Shaw, 1972). Výzkum byl posléze několikrát replikován, a to rovněž původními autory v rámci studie ve městě Charlotte, v níž se blíže zaměřili mimo jiné na psychosociální charakteristiky voličů (Shaw a McCombs, 1977). Sám McCombs pak při zpětném ohlednutí popsal více než 400 empirických výzkumů zaměřujících se na nastolování agendy (2009, s. 69).

Jak upozorňuje Rogers a kol. (1991) ve své studii věnované vztahu problematiky onemocnění AIDS a její reflexe v mediálních obsazích, je třeba na nastolování agendy pohlížet jako na dlouhodobý proces a tak jej také zkoumat. Zde je ovšem nutné odlišit, o jakém procesu hovoří na tomto místě citovaný autorský kolektiv a jak se tento proces liší od toho, jenž je součástí definice, kterou nabízí výše citovaný Becker a kol. Zatímco Becker a kol. (1975) popisuje proces pronikání sociální agendy skrze agendu mediální do agendy veřejné a deformaci, k níž během tohoto přenosu v duchu Lippmannových tezí dochází, Rogers a kol. (1991) má na mysli dlouhodobou dynamiku těchto procesů, neboť zkruslení není v čase konstantní. Nejenže se totiž v průběhu času mění agenda samotná, ale v závislosti na aktuálním společenském kontextu se liší také způsob, jakým je prezentována. Důvodem jsou „*neustále nové informace o dané problematice, které v důsledku specifické interpretace novináři a editory poukazují na jiný její aspekt*“, případně „*pozornost, které se dané problematice dostává v rámci jiných agend, než je ta masmediální, kupříkladu v rámci agendy odborné společnosti, agendy volební, veřejné či dlouhodobých politik*“ (Rogers a kol., 1991, s. 2). Vzhledem k vícerozměrnosti jednotlivých procesů je proto nastolování agendy často členěno na několik fází, resp. úrovní, jimž se budu blíže věnovat v následující podkapitole.

1.1 Fáze nastolování agendy

V odborném článku *A Look at Agenda-setting: past, present and future*, publikovaném v roce 2005, sumarizuje McCombs pět vývojových fází teorie nastolování agendy, které po své kumulaci poskytují pět různých náhledů na výše zmíněné procesy. Termín fáze či etapa je přitom vztažen zejména k jejich postupnému historickému nazírání, nikoliv k případné posloupnosti v rámci výzkumného procesu, neboť jde o odlišné náhledy na tentýž fenomén.

Jádrem teorie nastolování agendy je první fáze, jež je zároveň významným teoretickým východiskem pro studium jejích dalších aspektů. Ústředním předpokladem této fáze je „*schopnost (médií, pozn. aut.) ovlivňovat významnost témat ve veřejné agendě*“, jež je dána

specifickým výběrem zveřejňovaných zpráv, a tedy schopnost „*nastolovat agendu veřejného mínění a veřejné debaty*“ (McCombs, 2009, s. 26–27). Významnost (salience) přitom můžeme definovat jako výsledek procesu, při němž je sdělení mediováno jako více postřehnutelné, výmluvné a zapamatovatelné (Entman, 1993). V centru zájmu v případě této fáze tak stojí objekt mediální agendy a jeho přenos do agendy veřejné, přičemž způsobu, jakým je objekt v rámci mediální agendy předkládán, není věnována bližší pozornost. Onen objekt přitom McCombs definuje jako „*objekt zájmu, ke kterému se upíná naše pozornost, nebo to, k čemu se nějak stavíme a máme na to názor*“ (2009, s. 111). Příkladem výzkumu, jenž představuje tuto výzkumnou etapu, je zmiňovaná studie v americkém Chapel Hill (McCombs a Shaw, 1972).

Druhou etapu výzkumu nastolování agendy definuje způsob, jakým je o předmětu v rámci mediální agendy pojednáváno – zda je předkládán neutrálně, či je prezentován s určitým emočním zabarvením (McCombs, 2005). Toto zabarvení je konceptualizováno formou atributů, jimiž jsou vlastnosti a rysy, které tvoří náš obraz předmětu na základě masmediální prezentace. Těmito atributy, jež ovlivňují úsudek recipientů, je opatřen každý objekt agendy, přičemž jejich prostřednictvím dochází ke zveličení některých jeho rysů na úkor jiných. Druhá úroveň výzkumu nastolování agendy tak plynule navazuje na tu první, jež dokazuje vliv mediální agendy na agendu veřejnou, a zabývá se vztahem atributů prezentovaných v rámci mediální agendy a způsobu, jakým o daných objektech recipienti smýšlejí. V souvislosti s druhou etapou je také často skloňován pojem framing neboli rámcování. Přestože jde o autonomní koncept komunikačních věd, jemuž se budu blíže věnovat v následující kapitole, v kontextu teorie nastolování agendy jsou rámce podmnožinou atributů – jde o „*persvazivní popisy a charakterizace objektu*“ (McCombs, 2005, s. 546). Významový kontext předmětného sdělení však může konkrétní rámec z této podmnožiny vymanit a postavit jej na roveň dominantnímu atributu.

Třetí úroveň výzkumu představuje potřeba orientace, jež je v souvislosti s nastolováním agendy „*psychologickým vysvětlením toho, proč se lidi pouštějí do vyhledávání informací a někteří jsou k procesům nastolování agendy citlivější než jiní*“ (Matthes, 2007, s. 400). Z hlediska operacionalizace je potřeba orientace definována proměnnými relevance a nejistoty – čím vyšší je relevance článku pro recipienta a čím nižší je jeho názorová vyhraněnost stran publikovaného obsahu, tím vyšší je v jeho případě pozitivní korelace mezi mediální a jím vnímanou (a spoluutvářenou) veřejnou agendou (McCombs, 2005). Tyto proměnné doplnil a pozměnil Lee, když v zájmu zohlednění vlivu digitální propasti přidal proměnnou v podobě „*snahy*

potřebné k přístupu ke sdělení“, přičemž zbylé dvě, jež obsahově korespondují s původní dvojicí, definoval jako „*osobní zapojení“* a „*znalost“* (Lee, 2005).

Předposlední fáze je dána otázkou původu mediální agendy, konkrétně jejím intermediálním nastolováním (McCombs, 2005). Zdroji mediálních obsahů totiž nemusejí být „*pouze extramediální subjekty či institucionalizované informační sítě, jako jsou například zpravodajské agentury, ale také jiná (často konkurenční) média“* (Nečas, 2008, s. 24). Jde tedy o proces, kdy je agenda jednoho média utvářena agendou média druhého, přičemž zároveň dochází k upevňování agendy v rámci obsahu onoho původního šířitele. Média však přirozeně nejsou pouze dvě, a proto je celý koloběh mnohem komplexnější, což činí konkrétní atribuci vlivu mnohdy velmi problematickou.

Pátou úroveň náhledu na nastolování agendy představuje zkoumání jeho důsledků na přístupy a názory recipientů mediální agendy. Důsledky nastolování agendy byly v rámci těchto proměnných identifikovány v rámci tří oblastí – „*formování názorů, priming názorů na veřejné činitele v důsledku důrazu kladeného na specifická témata a ovlivňování názorů v důsledku poukazování na konkrétní atributy“* (McCombs, 2005, s. 549). Jak přitom upozorňuje sám autor, je ironií, že se teorie nastolování agendy, jejímž středobodem zprvu byly kognitivní aspekty komunikačního procesu, vrací v této fázi zpět ke zkoumání postojů a názorů. Tím tento koncept *de facto* navazuje na teze, jež definovaly počátky politické komunikace ve 30. a 40. letech 20. století a vůči nimž se teorie nastolování agendy v počáteční fázi vymezovala (McCombs, 2005).

2 Rámcování

V souvislosti s teorií nastolování agendy je o rámcování (angl. framing) pojednáváno jako o jejím druhém stupni. Jedná se však pouze o využití konceptu, jenž byl původně popsán a rozpracován bez ohledu na fenomén nastolování agendy a který nachází své využití v mnoha sférách komunikačních věd. Procesu, který bychom dnes označili termínem rámcování, a jeho konceptualizaci je věnována pozornost již od 18. století, kdy představoval jednu z dílčích složek studia rétoriky (Fairhurst, 2005). Předznamenáním jeho moderního pojetí je článek Gregory Batesona s názvem *A Theory of Play and Fantasy* (1955). Autor hovoří o komunikačních rámcích, které ovlivňují interpretaci sdělení jejich příjemcem, přičemž klade důraz nejen na samotnou formu mediovaného obsahu, ale také na prekoncepce v myslích jeho recipientů (Bateson, 1955). Na Batesonův koncept komunikačního rámce navazuje v širším sociologickém kontextu Erving Goffman (1974, 1986), který vnímá rámce jako prostředky ke zjednodušení percepce komplexního prostředí, jež nás obklopuje. Chápe je proto jako specifické sociálně-komunikační konstrukty, které jsou příznačné pro svébytné situace a podněty, čímž těmto propůjčují rozličné významy.

Význačným milníkem, jenž posléze předznamenal adopci konceptu rámcování teorií nastolování agendy, je publikace *Making News: A Study in the Construction of Reality* (1978), jejíž autorkou je Gaye Tuchman. Autorka ve své práci navazuje jak na teze Gregoryho Batesona a Ervinga Goffmana o existenci a úloze rámců, jež nazírá z perspektivy funkce a účinku zpravodajských médií, tak na výše citovanou studii McCombse a Shawa (1972) z Chapel Hill, v níž autoři pojmenovali fenomén nastolování agendy. Tuchman (1978) obě teorie propojuje a poukazuje na odlišnou významnost (salience) sdělení v závislosti na užitém rámci, přičemž se táže nejen na to, proč jsou některá z nich mediovaná, nýbrž pokládá rovněž otázku, čím je dán postoj veřejnosti k těmto tématům.

V článku *The Evolution of Agenda-Setting Research: Twenty-Five Years in the Marketplace of Ideas* se v kontextu nastolování agendy obrací k rámcování také sama původní autorská dvojice McCombs a Shaw (1993). Autoři nahlíží na dva aspekty mediálního sdělení – na obsah a formu. Zatímco obsah je nositelem informací o mediované problematice a jeho účinkem je v různé míře právě nastolení agendy, forma je charakteristická upřednostněním některých dílčích atributů popisované problematiky na úkor jiných, upozaděných. Právě tak vzniká rámec, který je, jak jsem výše předeslal, zastřešujícím atributem, jenž svou komplexností převyšuje ostatní atributy. Nese tedy rysy jakéhosi makroatributu neboli „organizujícího principu, který

zahrnuje a zdůrazňuje určité atributy nižšího řádu na úkor mnoha dalších“, jak McCombs doplňuje ve své pozdější monografii (McCombs, 2009, s. 134).

Téhož roku, kdy dvojice autorů termínu nastolování agendy publikovala pojednání o využití konceptu rámcování na poli výzkumu nastolování agendy, se akademik Robert Entman pokusil sumarizovat poznatky o rámcování a sjednotit je do obecně platné definice. Rámcovat sdělení dle autora znamená *„zvolit určité aspekty reality a učinit je v komunikovaném textu významnějšími, a to způsobem upřednostňujícím jistou definici problematiky, kauzální interpretaci, morální zhodnocení a/nebo doporučení jejího řešení“* (Entman, 1993, s. 52). Rámce tedy nejprve v duchu producentu i publiku vlastních kulturních hodnot vytyčí danou problematiku prostřednictvím bilancování zisků a ztrát (případně jiné polarity), následně identifikují příčiny problému, vynesou subjektivní soud nad morální korektností daného dění, načež recipientovi předloží způsob, jakým lze střet a jeho následky zažehnat. Nutno dodat, že některé dílčí pasáže sdělení nemusí obsahovat žádnou z těchto rámcujících složek, přičemž výsledný rámec není nutně konstituován kombinací všech čtyř – může jej tvořit i pouhý jeden z popsaných náhledů.

Entman (tamtéž) dále doplňuje, že výskyt rámců není omezen pouze na mediované texty, přičemž předkládá celkem 4 entity, které jsou zároveň původcem rámcování, jeho dějištěm i jeho příjemcem. Jde o komunikátora, text, příjemce a kulturu. Entity, jež se podílejí na formování rámců, případně jež je přijímají a mají vliv na jejich reinterpretaci, zmiňuje rovněž autorská dvojice de Vreese a Lecheler (2012), když popisuje třísložkový model chronologie rámcování. První fází rámcovacího procesu je dle autorů tzv. frame-building neboli formování rámce. V této fázi dochází k modelování rámce faktory, jež se nacházejí buď uvnitř, nebo vně mediálního prostředí, a to skrze interakci mezi žurnalisty, elitami a společenskými hnutími, resp. názorovými proudy (de Vreese a Lecheler, 2012, Tuchman, 1978). Zatímco žurnalisté do sdělení při jeho tvorbě promítají jak hodnoty své, tak mediální organizace, pro niž pracují, elity formují rámec prostřednictvím citací a prostoru, jenž je jim žurnalisty věnován. Výsledkem tohoto dílčího procesu je zformování rámce a jeho přítomnost ve sdělení.

Druhou fází představuje frame-setting, tedy nastolování rámce. Jde o interakci existujícího rámce se znalostmi a predispozicemi (např. v podobě postojů a názorové vyhraněnosti) recipienta, jež je završena jistým způsobem interpretace, případně pozměněním oněch prvotních predispozic, čímž plynule přechází ve třetí fázi (de Vreese, 2012). Percepční a kognitivní důsledky existence rámce je pak v rámci třetí fáze studia procesu rámcování možné zkoumat jak na úrovni jednotlivého recipienta, tak na úrovni společnosti. V případě jednotlivce

může dojít k již zmíněné změně náhledu na mediovanou problematiku, zatímco v případě společnosti pak k ovlivnění kolektivních procesů.

2.1 Typologie rámců

Rámce lze kategorizovat na základě množství hledisek. V této podkapitole budou popsána ta, jež jsou nejvíce zastoupena napříč odbornými studii a jež představují teoretickou bázi pro výzkumnou část této práce. Prostor bude věnován rovněž souvislosti typologií rámců a procesu nastolování agendy.

2.1.1 Tematické a epizodické rámce

O tematických a epizodických rámcích nejprve implicitně pojednává Shanto Iyengar (1987) ve své studii věnované rámcování v televizním zpravodajství, přičemž posléze je sám přímo pojmenovává (1990). Zatímco sdělení, jež byla rámcována tematicky, poskytovala hlubší vhled do problematiky, uváděla záležitost do kontextu a věnovala se souvislostem, zprávy vyznačující se epizodickým rámcováním se zpravidla zaměřovaly na konkrétní událost, osobu, případně životní příběh, a to bez současné prezentace širších souvislostí. Pouze menšinová část sdělení byla přitom rámcována ryze tematicky či epizodicky. Rysy obou rámců se ve výsledné formě prolínají, ovšem zpravidla je možné určit ten rámeček, jehož charakter převažuje.

Iyengar (1990, 1991) dále pozoroval korelaci mezi typem rámce a přisouzením odpovědnosti za nastalé události, resp. kontroly nad jejich průběhem. Zatímco tematicky rámcovaná sdělení přisuzovala odpovědnost zejména politikům, vládnoucímu aparátu a společnosti, zprávy rámcované epizodicky kladly odpovědnost na bedra jednotlivcům, kteří byli aktéry daného sdělení. Podobně tomu bylo v případě otázky kontroly nad nastalými událostmi – zatímco tematicky rámcovaná sdělení obsahovala výhled do budoucna a přisuzovala odpovědnost politikům, státním institucím či společnosti jako celku, epizodicky rámcované zprávy častěji obsahovaly retrospektivní náhled a zdůrazňovaly odpovědnost jedince za jeho činy.

Podobné tendence stran přisuzování zodpovědnosti pozorovaly v případě tematického a epizodického rámcování také další studie (Matthes, 2009, Hart, 2011, Major, 2009). Jak přitom upozorňuje Spence (2010), přisouzení odpovědnosti v závislosti na typu rámce se zrcadlí v případném návrhu řešení popisované problematiky. Zatímco v případě jednotlivců a využití epizodických rámců je řešení demonstrováno na konkrétním příkladu bez zohlednění širšího společenského kontextu, stran tematického rámcování je zpravidla předkládána jistá systémová změna. Jeho slova potvrzují Zhang a Jin (2017) ve své studii věnované rámcování

deprese v čínských a amerických mediálních obsazích, přičemž dodávají, že předpokladem pro přijetí oné systémové změny je destigmatizace některých problematik, již umožňuje právě tematické rámcování. Naproti tomu rámcování epizodické dle autorů inklinuje k demonizaci protagonistů, ke znevážení či výčitkám.

Rámce však nejsou jedinou proměnnou, která významným způsobem koreluje s přisuzováním zodpovědnosti – jak dokládá Major (2009), významným determinantem je samotné téma článku a jeho protagonista. Autor zkoumal epizodické rámcování zdravotních problémů, přičemž například v případě obezity pozoroval výrazně vyšší přisouzení zodpovědnosti jednotlivci nežli v případě jiných zdravotních indispozic (Major, 2009). Ke stejným závěrům došla trojice autorek Feezell a kol. (2019), která se zabývala souvislostí přisouzení zodpovědnosti, využitého rámce a tématu sdělení. Zatímco stran chudoby se potvrdil závěr Iyengara (1991) o přisouzení zodpovědnosti státním institucím, potažmo společnosti jako celku, v případě, kdy byl článek věnován jednání radikalizovaných islamistů, byla zodpovědnost připisována jim samým, a to navzdory dominanci tematického rámce.

Nalezneme ovšem také studie, které nepozorovaly žádnou korelaci mezi způsobem rámcování a přisuzováním zodpovědnosti. Příkladem je práce Colemana a kol. (2011), v níž se autoři zaměřili na rámcování problematiky veřejného zdraví. Autorský kolektiv přitom pozoroval jinou souvislost – tematický způsob rámcování vedl k vyšší míře záměru změnit chování a k vyšší podpoře politik, jež se problematikou zabývají (Coleman a kol., 2011).

2.1.2 Etické a materiální, strategické a hodnotové rámce

Přestože jde o typologii, jež není v literatuře zastoupena v takové míře jako zbylé dvě, jimž je v této kapitole věnována pozornost, je pro tuto práci důležitá, neboť dělí rámce na základě dualismu, jenž je vytvářen určitým konfliktem. Typologie etických a materiálních rámců vychází z konceptu value-framing² (Ball-Rokeach a Rokeach, 1987, Ball-Rokeach a kol., 1990), jehož autoři tvrdí, že elity a novináři překládají sociální problémy veřejnosti skrze média nikoliv způsobem, který by využíval detailní deskripce a popisoval příčiny a důsledky předmětné problematiky, ale spíše za pomoci zjednodušující abstrakce, a to ve formě střetu hodnot. Využití takovéto abstrakce je přitom z hlediska vládnoucích elit žádoucí, neboť umožňuje nastolit právě onen hodnotový diskurz a legitimizaci vlastního postoje, a to na úkor

---

² Českým ekvivalentem je hodnotové rámcování, tedy profilace rámců na základě prezentovaných hodnot (a jejich případného střetu) a jejich interpretace ovlivněná hodnotami, jež jsou vlastní příjemci.

obsahu vztaženého ke konkrétnímu řešení dané problematiky, jenž by byl mnohem závaznější a hmatatelnější.

Koncept hodnotového rámcování využívá při výzkumu politické komunikace Shah a kol. (1996), který hodnoty dále dělí do dvou klastrů, mezi nimiž dochází v rámci komunikovaného sdělení ke konfliktu. Tento konflikt je přitom v rámci sdělení předkládán jako střet morálních hodnot (etický rámeček), případně jako střet mezi vlastnictvím zdroje a jeho spotřebou (materiální rámeček). Etické rámcování je charakterizováno vykreslením problematiky za použití dichotomie dobra a zla, a to prostřednictvím otázky lidských práv, občanských svobod, apelu na religiózní přesvědčení či na osobní etiku příjemce. Naproti tomu rámcování materiální staví na exaktnějších argumentech, zejména pak na těch, jež vycházejí z potřeb a stavu ekonomiky, případně z materiálních zájmů společnosti, relevantních skupin či jednotlivců. Otázka morálky je v tomto případě nahrazena diskursem účelnosti a instrumentality (Shah a kol., 1996). Zatímco etické rámce předkládají poměrně jednoznačný pohled na problematiku a její rozřešení, rámce materiální pracují s bilancováním, jež může legitimizovat mimo jiné i neuspokojivou morální stránku mediovaneho tématu. Stejně jako v případě ostatních typologií proto nejde o oddělené nádoby, ale o vzájemně se mísící kategorie, které jsou profilovány pomocí rysů dominantních rámců. Výzkum autorského kolektivu přitom potvrdil hypotézu, že rámcování sdělení nemá vliv pouze na jeho interpretaci recipientem (v duchu duality etického a materiálního rámcování), ale také na to, zda vůči problematice zaujme spíše neměnný fundamentální, nebo kompenzující bilanční postoj (Shah a kol., 1996).

Materiální a etické rámce mají významnou styčnou plochu s typologií strategických a hodnotových rámců (Cappella a Jamieson, 1997). Rámce strategické, které se v literatuře objevují také pod názvem game-frames (Lawrence, 2000), nacházejí své uplatnění zejména v případě politické komunikace a zpravování o problematice, jež se dotýká veřejnosti v celé její šíři. Strategické rámce činí z mediovanych veřejných problémů příležitost pro zástupce institucí představujících výkonnou moc a jejich opoziční vyzyvatele vyjádřit svůj postoj k problematice a zvýšit tak počet svých voličů. V důsledku tohoto způsobu rámcování dochází k upozadění skutečné podstaty problému a k jejímu zastínění kompeticí politických aktérů (de Vreese, 2005). V tomto názorovém klání dochází k rámcování událostí a postojů formou konfliktu, z něhož vzejdou vítězové a poražení (Lawrence, 2000). Takto fabrikované drama, jež překrývá původní problematiku, může v konečném důsledku vést k deziluzi publika a zapříčinit jeho nedůvěru v politický proces (Cappella a Jamieson, 1997). Kalvas a kol. (2012, s. 11)

poznává, že tato deziluze „by měla vést k dojmu, že problém není pro běžného člena publika podstatný“, čímž strategické rámcování snižuje šanci na nastolení veřejné agendy.

Stran hodnotových rámců navazuje autorská dvojice Cappella a Jamieson (1997) na práci Shaha a kol. (1996). Tyto rámce tak vnímá jako způsoby zobrazení a interpretace agend, kdy je předmětná problematika ilustrována pomocí konfliktu morálních principů či základních hodnot. Pro recipienty je v případě hodnotových rámců snazší se vyhranit vůči komunikované problematice, a především pak skutečně porozumět její podstatě, jež není na rozdíl od strategických rámců zastíněna politickým bojem (byť ten může být rovněž obsahem zprávy). Přestože sami žurnalisté vkládají do sdělení morální soud pouze zřídka, často je v něm přítomen prostřednictvím citací a závěrů, které z nich vyplývají (Cappella a Jamieson, 1997).

2.1.3 Specifické a obecné rámce

Typologií, jež je ze své podstaty obsažena v každé studii věnované rámcování, ať už explicitně, či implicitně, je kategorizace rámců na specifické (issue-specific³) a obecné (generic frames⁴). Specifické rámce jsou profilovány v duchu induktivního přístupu a jsou platné a relevantní pouze pro určitá témata či konkrétní události (de Vreese a Lecheler, 2012). Jde o svébytné přístupy vedoucí ke konceptualizaci tématu, jímž může být událost, osoba, problematika, kampaň, trend či jiný objekt, a k profilaci rámců, které jej reflektují. Díky tomuto postupu odrážejí specifické rámce charakter konkrétního objektu mnohem přesněji nežli rámce obecné, a to včetně jeho kontextuálních složek, jež jsou unikátní pro dané téma a časoprostor. Předmět studie, jež využívá specifických rámců, tak může být zkoumán do detailu a se značným důrazem na konkrétní specifitu. De Vreese a Lecheler (2012) přitom poznamenávají, že předmětem těchto studií nemusí být pouze ojedinělá událost, nýbrž že se specifické rámce dají aplikovat rovněž na jevy, které se v obdobných kontextech cyklicky opakují, kupříkladu na volby. Stejná autorská dvojice však dodává, že vysoká míra specifity činí konkrétní analýzu rámců obtížně zobecnitelnou a porovnatelnou, což znesnadňuje využití empirických důkazů k tvorbě

---

³ V anglicky psané odborné literatuře jde o nejčastěji užívaný termín k popisu předmětného fenoménu, objevují se však také jiná označení, která mají s tímto termínem značný významový průnik. Jde například o content-related frames (Scheufele, 2004) neboli k obsahu vztahené rámce. Jde o rámce, které „odkazují na konkrétní význam, nikoliv na formální princip, jako je tomu v případě abstraktních obecných rámců“ (Scheufele, 2004, s. 414). Od nejčastěji užívaných rámců specifických se drobně liší vztahem k dualismu tematických a epizodických rámců, kdy v případě k obsahu vztaheného rámcování je takřka vždy výraznou měrou zastoupen rámeček tematický, byť nemusí nutně dominovat. Dále se objevují také termíny context-specific frames, či realism-specific frames (Shah a kol., 2009), které však přesně odpovídají koncepci issue-specific frames, tedy specifických rámců, a liší se tak pouze terminologicky.

⁴ Shah a kol. (2009) takovéto rámce neoznačují jako generic frames, nýbrž jako realism-transcendent frames (rámce přenositelné napříč realiiemi zkoumaných problematik), případně precision-transcendent frames (rámce přenositelné bez ztráty přesnosti získaných dat). Jedná se však pouze o rozdíl terminologický.

a testování obecně platné teorie (de Vreese a Lecheler, 2012). Znemožnění komparace, o kterém hovoří také Chyi a McCombs (2004), a jedinečnost specifických rámců, jež jsou vytyčeny pro konkrétní téma v daném časoprostoru, může v rámci studií vést ke konfirmačnímu zkreslení, na nějž poukazují Hertog a McLeod (2001). Ti zároveň dodávají, že specifické rámce, profilované v rámci studií zaměřených na konkrétní fenomén, jsou často převzaty a implementovány v průběhu designování nových výzkumů, čímž dochází ke zobecnění nezobecnitelného.

Rámce obecné neboli generické, spojené s deduktivním výzkumným procesem, jsou naproti tomu profilovány již před samotným výzkumem, jímž jsou vzhledem ke své univerzalitě převzaty. Jde o rámce, které mohou být použity pro široké spektrum témat a které ze své podstaty překračují kontextuální omezení (de Vreese a Lecherer, 2012). Výzkumy využívající obecných rámců jsou proto snáze replikovatelné a umožňují komparaci napříč odlišnými prostředími a obdobími. Vzhledem ke své obecnosti však generické rámce nemohou úzce reflektovat konkrétní specifika předmětu studie. Nadto, jak tvrdí Brüggemann a D'Angelo (2018), není jejich univerzalita všeobjímající, byť tak generické rámce vzhledem k dichotomickému postavení vůči rámcům specifickým mohou působit. V důsledku tohoto mylného předpokladu pak dle autorů dochází k jejich nekritickému využívání v případech, pro něž by byla vhodnější induktivní analýza a z ní vycházející profilace specifických rámců (Brüggemann a D'Angelo, 2018).

Významná teoretická východiska, která poskytla bázi pro pozdější profilaci dnes často užívaných obecných rámců, přinesla studie Neumana a kol. (1992). Ve své práci se Neuman a kol. nezaměřil primárně na obsahy, nýbrž na jejich publikum. Až poté, co prostřednictvím rozhovorů s členy mediálních publik vytyčil jimi užívané rámce, zjistil, že korespondují s rámci užívanými médii. Vyprofiloval přitom několik obecných rámců – lidský rozměr, bezmocnost (podřízenost), ekonomické důsledky, morální hodnoty a konflikt. Význačná korelace mezi obecnými rámci užívanými publikem a rámci identifikovanými v mediálních obsazích, krom jejího implicitního svědectví o schopnosti médií nastolovat agendu (Protess a McCombs, 1991), vedla k aplikaci závěrů o existenci identifikovaných rámců nejen na publika, nýbrž i na samotná mediální sdělení. Zároveň si můžeme všimnout, že Neumanem a kol. vytyčené obecné rámce se do jisté míry shodují s dichotomií etických a materiálních rámců (a také rámců strategických a hodnotových), jímž byla věnována předchozí podkapitola, ovšem namísto polarity na ně v kontextu dalších proměnných pohlíží spíše optikou multidimenzionálního kontinua.

Často citovaná autorská dvojice Semetko a Valkenburg (2000) navázala jak na práci Neumana a kol. (1992), a to stanovením pěti obecných rámců vyskytujících se v mediální produkci, tak na práci Iyengara (1991) stran výzkumu tematického, resp. epizodického ladění mediálních sdělení. Pět rámců identifikovaných autorkami, u nichž sledovaly korelaci s mediovanými tématy, ale také se samotnými mediálními kanály, bylo tvořeno rámci definovanými konfliktem, lidským rozměrem, ekonomickými důsledky, morálkou a atribucí zodpovědnosti. Ke každému z pěti obecných rámců pak autorky formulovaly několik otázek, jejichž zodpovězení potvrdí či vyvrátí obsažení daného rámce ve zkoumaném textu, resp. určí míru jeho zastoupení. Níže jednotlivé obecné rámce s využitím předmětné publikace blíže charakterizují, a to rovněž prostřednictvím přiblížení zmíněných otázek, které ověřují jejich přítomnost v textu. Sumarizace otázek a jejich vztah k profilaci dílčích rámců je důležitou ukázkou způsobu, jakým jsou rámce vymezovány, a kritérií, jež jsou k vymezení použita.

1. Rámec konfliktu: Rámec konfliktu se nepojí pouze s obsahy, které mají a priori konfliktní povahu, jako jsou sdělení zpravující o násilí, bojích a válkách. Dominantním rysem, jenž jej definuje, je kladení důrazu na rozpor mezi protagonisty sdělení a na neshody v postojích, které zastávají, přičemž zpravování o společných a jednotlicích rysech je upozaděno (Semetko a Valkenburg, 2000). Subjekty, o nichž sdělení pojednává a kterými mohou být jednotlivci, skupiny či instituce, jsou stavěny do opozice a je vykreslen konflikt, v němž se účastníci utkávají o vítězství (Haakansson, 2000). Pomocné otázky, jejichž zodpovězením je možné určit míru zastoupení konfliktního rámce v mediálním sdělení, v tomto případě zjišťují, zda sdělení reflektuje neshodu mezi stranami, jednotlivci, skupinami či zeměmi, zda si protagonisté vzájemně vyčítají své jednání, zda jsou zastoupeny alespoň dva názorové proudy a jestli sdělení staví někoho do role vítěze, zatímco jiného předkládá jako poraženého (Semetko a Valkenburg, 2000).
2. Lidský rozměr: Rámec lidského rozměru je charakterizován prostředky vedoucími k dramatizaci sdělení a snahou o vyvolání emocí. K naplnění tohoto účelu je zpravidla užito personifikace, kdy je diskutovaná problematika ilustrována na příkladu konkrétního lidského osudu. Otázky proto směřují k tomu, zda je problematice v rámci sdělení propůjčena lidská tvář, zda je problematika ilustrována na konkrétním lidském příběhu a jestli je onen příběh problematikou ovlivněn, zda je součástí příběhu expresivní nálepkování vzbuzující souznělost či soucit, zda

jsou v rámci sdělení odhaleny soukromé detaily ze života jeho protagonistů, případně zda sdělení obsahuje vizuální podnět vzbuzující emoce (tamtéž).

3. Ekonomické důsledky: Rámec ekonomických důsledků zobrazuje problematiku optikou materiálních zisků a ztrát, a to na úrovni jednotlivce, skupiny, instituce, regionu či země (Semetko a Valkenburg, 2000). Otázky v tomto případě zjišťují, zda sdělení zmiňuje finanční profit či ztrátu, zda jsou zmíněny náklady či jestli se text zaobírá důsledky pramenícími ze zaujetí rozličných postojů k popisované problematice (tamtéž).
4. Morálka: Rámec profilovaný střetem hodnot a postojů k etickému aspektu fenoménu, o němž je zpravováno, je v podání Semetko a Valkenburg totožný s tím, který popisuje Shah a kol. (1996), jehož cituji v předchozí podkapitole, věnované dichotomii hodnotových a materiálních rámců. Autorky Semetko a Valkenburg se shodují rovněž s tezí Cappelly a Jamiesona (1997) stran snahy o novinářskou objektivitu – morální soudy jsou dle nich v mediálních obsazích vynášeny prostřednictvím citací a poskytnutí prostoru subjektům, jež v souvislosti s morálním aspektem předmětu sdělení zastávají vyhraněný názor. Explorační otázky směřují k tomu, zda je přítomen morální soud, zmínka o Bohu či jiné náboženské teze, případně zda je nabídnut způsob chování a jednání, který by souzněl s morálním postojem, který sdělení zastává.
5. Odpovědnost: Stran odpovědnosti navazují Semetko a Valkenburg na Iyengarovu (1991) dichotomii tematických a epizodických rámců a s ní spjatou atribuci zodpovědnosti, jíž jsem se věnoval v podkapitole 2.1.1. Způsob rámcování dle Iyengara úzce koreluje s entitou – jednotlivcem, komunitou či výkonnou institucí – jíž je přisuzována odpovědnost za problém, o němž je zpravováno. Otázky proto pojednávají o schopnosti entit zmírnit problém, o jejich přímé či nepřímé odpovědnosti, o předložení řešení či o nezbytnosti urgentní reakce.

Jak poznamenávají Brüggemann a D'Angelo (2018), tyto generické rámce nemusejí nutně tvořit výzkumný protipól rámců specifických, neboť obě potenciální množiny jsou „komplementárními vrstvami, lišícími se mírou abstrakce“ (s. 91). Ovšem právě z důvodu, že je předmět výzkumu často nahlížen pouze jedním typem rámců a není zohledněno ono výzkumné kontinuum směřující od zobecnitelné abstrakce po složitě komparovatelnou specifitu, přiklání se autorská dvojice k užívání tzv. hybridních rámců, jež kombinují induktivní

a deduktivní přístup. Tyto hybridní rámce jsou složeny ze dvou vrstev, přičemž první úroveň tvoří profilace specifických rámců, které jsou následně v rámci druhé vrstvy reflektovány na pozadí rámců generických (Schéma 1). Díky tomu dochází jak ke zohlednění konkrétních rysů zkoumaného fenoménu, tak k jeho zobecnitelné kontextualizaci.

Při hybridizační fúzi obou rámcových typologií dochází nejdříve ke stanovení rámců specifických, a to nejčastěji za užití kvalitativní obsahové analýzy při současném zohlednění obsahů i kontextu jejich vzniku (tedy mediální agendy, jejíž skladba a její příčiny, např. v podobě žurnalistické praxe, se podílí na jejich profilaci). Následně jsou s užitím stanovených specifických rámců profilovány jejich klastry, tedy nadmnožiny jednotlivých specifických rámců, jež spojuje určitý dílčí rys (Brüggemann a D'Angelo, 2018). Tento rys je přitom shodný s rysem konstituujícím jednotlivé obecné rámce. Příkladem může být rámec konfliktu, který nalezneme jednak v klasifikaci obecných rámců Neumana a kol. (1992), potažmo Semetko a Valkenburg (2000), jež na ni posléze navázaly, ale také v práci Ball-Rokeach a Rokeach (1987), v níž se výše citovaná autorská dvojice věnuje již zmiňovanému hodnotovému rámcování, a v pracích na ni navazujících (kupříkladu v publikaci Shaha a kol. z roku 1996, jež hovoří o etickém a materiálním rámcování). Specifické rámce posléze spolu se svou příslušností ke konkrétnímu klastru v podobě rámců obecných tvoří právě rámce hybridní. Ty mohou nést buď zcela nové označení, nebo mohou být pojmenovány kombinací obou stupňů rámcových množin (Brüggemann a D'Angelo, 2018).

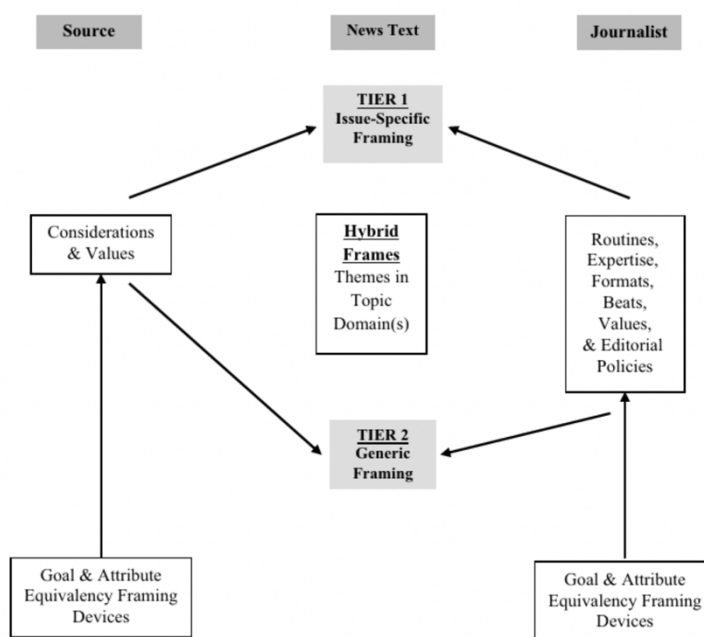

Schéma 1 – Kontext profilace hybridních rámců (Brüggemann a D'Angelo, 2018, s. 96)

3 Studie mapující rámcování alkoholu

V této kapitole sumarizuji design a výsledky studií, které se implicitně (např. Törrönen, 2003, Azar a kol., 2014) či explicitně (např. Myhre a kol., 2002, Nicholls, 2011) zabývají mediálním rámcováním alkoholové problematiky. Implicitním využitím teorie rámcování je chápán výzkum mediální reprezentace (případně mediálního obrazu) problematiky, resp. užití vlastních exploračních metod, jejichž pojetí, jak v příslušných podkapitolách blíže ilustruji, koresponduje s výše uvedeným teoretickým vymezením rámcování. Popsané studie společně tvoří nosnou bázi pro následnou výzkumnou část, a proto budou v rámci jejich interpretace blíže popsána především ta výzkumná specifika, která následně poslouží pro design vlastního výzkumu.

Kromě implicitního či explicitního vyjádření vztažnosti mediální reprezentace či mediálního obrazu (jakož i samotných výzkumů) k teorii rámcování odlišuje citované studie ještě jeden významný rys, jenž v této kapitole zároveň slouží jako klíč k jejich posloupnosti. Jde o komplexitu pojetí rámců v podobě implementace proměnných, jež Van Gorp (2010) nazývá „*framing devices*“ a „*reasoning devices*“. Jedná se o rámcovací faktory, které jednotlivé rámce profilují, a faktory úsudkové, jež definují nevyjádřené obsahové a interpretační důsledky přítomnosti dílčích rámců v analyzovaném textu. Zaměřím se především na distinkci stran faktorů rámcovacích, s jejichž využitím dochází v předmětných studiích k definování obsahové a funkčně podobných rámců, a zejména pak na jejich rozmanitost a komplexitu. Rámcovací faktory, tvořící společně narativní strukturu textu, zahrnují dle Van Gorpa (2010) mimo jiné témata, subtémata, charakteristiky aktérů, příčinné souvislosti, kontrasty, zdroje, volbu výraziva, celkové ladění či obrazový podklad.

Studie budou představeny v pořadí, jež je dáno spektrem dominantních rámcovacích faktorů, které jejich design využívá ke kategorizaci proměnných a k případné profilaci rámců. Nejprve budou popsány ty výzkumy, v nichž je zastoupení rámcovacích faktorů nejmarkantnější, posléze bude věnována pozornost studiím, které z hlediska metodologie zakládají deskripci rámců pouze na několika málo rámcovacích faktorech, či dokonce pouze jednom jediném.

Jako první bude popsána studie Jukky Törröna (2003) z finského mediálního prostředí, v níž autor využil rámcovací faktory zejména v podobě zdroje, tématu, příčinné souvislosti a všeobjímajícího konfliktního náhledu, představovaného konceptem *pending narrative*. Posléze bude představena práce Nichollse (2011), jejímž předmětem zájmu je zpravování médií o alkoholové problematice ve Spojeném království. Autor využívá k profilaci rámců jednak zdroj, jednak vícestupňovou kategorizaci složenou z proměnných v podobě nosného tématu

a popsaných důsledků. Následně bude věnována pozornost výzkumu Myhre a kol. (2002), v němž se autoři zabývali reprezentací alkoholové problematiky v kalifornském tisku, přičemž samotné rámcování operacionalizovali krom tematického a epizodického rozdělení, jemuž se věnují výše, zejména prostřednictvím s ním úzce související tematické kategorizace a vizuální význačnosti. Jako čtvrtá bude přiblížena studie Azar a kol. (2014), zaměřená na mediální obraz alkoholové problematiky v australském tisku, v níž je určující proměnnou stran profilace rámců zdroj, tentokrát doplněn krom tematické kategorizace také způsobem ladění předmětného sdělení. Následně bude přiblížena práce Noto a kol. (2006), popisující mediální reprezentaci návykových látek v brazilských médiích, jež využívá tematické kategorizace doplněné o klasifikaci intervencí. Jako poslední budou představeny dvě studie z indického prostředí, jež jsou věnovány mediálnímu zpravování o alkoholu a jeho užívání během pandemie onemocnění covid-19. V první z nich (Singh a kol., 2020) je využita tematická kategorizace spolu s víceprvkovými proměnnými, orientovanými na obecné a konkrétní tematické ladění sdělení. Ve druhé (Jayachandran, 2020), jež zároveň uzavírá výčet popsaných odborných prací, využívá autorka pouze samotné tematické kategorizace.

3.1.1 Reflexe politického postoje k alkoholové problematice ve finském tisku

Jukka Törrönen (2003), toho času výzkumník Finnish Foundation for Alcohol Studies, se ve svém výzkumu zabývá novinářskou reflexí změn finské alkoholové politiky v letech 1993 až 2000. Jak autor upozorňuje, stavěl se finský stát k užívání alkoholu již od počátku 20. století poměrně restriktivně, nicméně společně s postupným posilováním liberálních společenských proudů, ekonomickou i politickou internacionalizací jdoucí ruku v ruce s procesem vstupu do Evropské unie a nástupem ekonomické recese sílil od konce osmdesátých let 20. století tlak na změnu legislativy. V roce 1994 byl přijat tzv. Alcohol Act, který mimo jiné za určitých podmínek povolil užívání alkoholu na veřejnosti a zavedl ve srovnání s předešlou legislativou výrazně permissivnější podmínky pro komerční propagaci alkoholických nápojů.

Výběrový soubor studie se skládal z celkem 6 novinových titulů, v nichž se autor zaměřil výhradně na editorially, neboť ty dle něj novinám slouží jako nástroj pro zaujetí postoje k politickému dění. Novinové tituly byly vybrány s přihlédnutím k jejich nákladu a geografické a čtenářské diverzitě (aby byly zastoupeny jak urbánní, tak venkovské oblasti). Z celkové množiny všech editorialů bylo vyčleněno 280, v nichž zastával alkohol a s ním spjatá politika roli nosného tématu.

Editorialy autor analyzoval za pomoci tzv. pending narrative⁵. Jde o teoretický koncept, jemuž se autor věnoval ve své dřívější práci (Törrönen, 2000), kde jej popisuje jako „*důležitou makrostrukturu persvazivního projevu, v němž mluvčí nabízí východisko pro změnu světa či transformaci určitého sociálního fenoménu, který na počátku popisuje*“ (Törrönen, 2000, s. 81). V práci, o níž pojednává tato kapitola, zdůrazňuje proces, při němž dochází ke „*sjednocování názorové plurality a nalezení společného cíle*“, a to formou, která „*se pokouší nahlédnout budoucnost a vyzývá k určitému konání*“ (Törrönen, 2003, s. 283). Celý proces se skládá ze tří konkrétních narativních kroků: 1) identifikace problému, 2) pobídky k uvědomění společného cíle a 3) legitimizace a hodnocení výsledné volby. Všem třem pilířům konceptu pending narrative bych se rád věnoval blíže, neboť do značné míry korespondují s Entmanovým (1993) pojetím rámců.

Prvním popisovaným rysem konceptu pending narrative je identifikace problému, případně tenze stran tématu, o němž je zpravováno. Dochází přitom k využití tzv. binárního diskursu, tedy k postavení názorových proudů do opozice a vykreslení konfliktu. Problematika je tak nahlížena právě perspektivou sporu, k níž přispívá specifická volba jejích rysů i rysů aktérů, jež jsou v rámci její ilustrace stavěni do názorové opozice. Zde si lze povšimnout významného teoretického průniku s definicí rámcování, které dle Entmana (1993, s. 52) znamená „*zvolit určité aspekty reality a učinit je v rámci komunikovaného textu významnějšími, a to způsobem upřednostňujícím jistou definici problematiky*“. Zároveň je v případě prvního pilíře Törrönenova konceptu pending narrative patrná také výrazná styčná plocha s rámcovou podmnožinou, kterou definuje Shah a kol. (1996), tedy s rámcováním využívajícím právě konflikt, ať už materiálního, či etického charakteru.

Rovněž druhý pilíř pending narrative, tedy pobídka k uvědomění si společného cíle a způsobu jeho dosažení, nachází svůj odraz v Entmanově definici. Törrönen (2003) dodává, že obsahy pouze nemapují problém, ale rovněž nabízejí jeho interpretaci způsobem, který podněcuje k jednání, jež směřuje k eliminaci problému, tedy k řešení. Právě o „*kauzální interpretaci*“ a „*doporučení řešení*“ přitom opět hovoří Entman (1993, s. 52) stran definice rámcování. Pobídka k akci využívá dle Törrörena (2003) některých ze čtyř modálních komponent, mezi nimiž nalezneme povinnost, přání, proveditelnost a schopnost. Povinnost může být identifikována zodpovězením otázky, co zdůvodňuje a opravňuje řešení problému, tedy de facto důvod, proč (a pro koho) je problém problémem. Přání je popsáno prostřednictvím deskripce

---

⁵ Pro anglický termín dosud neexistuje český překlad. Z toho důvodu a také vzhledem ke komplexitě popisovaného fenoménu budu v práci používat termín v původním znění.

vztahu mezi objektem (předmětem sporu) a dílčími subjekty, a to na pozadí kulturní interference, tedy střetu charakteru objektu s kulturními hodnotami opozičních subjektů. Modální komponenty v podobě proveditelnosti a schopnosti se dle autora manifestují v řešení, které je vyvrcholením konfliktu – v tomto konkrétním případě je možné označit za proveditelnost nařízení či uvolnění restrikcí, zatímco schopnost představuje vědecké poznání, které tyto kroky opodstatňuje.

K legitimizaci následně dochází v rámci třetího pilíře konceptu pending narrative, a to za pomoci citace či odkazu na zdroj, který je prezentován jako politická, resp. morální autorita. Rovněž zde můžeme pozorovat významový průnik s Entmanovou (1993) definicí rámcování, neboť ten doslova hovoří o „*morálním zhodnocení*“ (s. 52). Törrönen (2003) zároveň dodává, že subjekt, tedy ona morální autorita, svým postojem často zdůrazňuje prvotní konflikt a vnáší do něj morální soud. Pokud tedy původní konflikt neoplýval morálním rozměrem, v tento moment je do něj vnesen, čímž konflikt zároveň doznává rysů etického rámcování, jak jej definoval Shah a kol. (1996).

Stran vytyčených kategorií není Törrönenova studie plně souměřitelná s ostatními popisovanými studii, neboť charakter jejího výběrového souboru je v celé své šíři publicistický a studie se soustředí spíše na reflexi politických kroků, resp. jejich společenských dopadů, nežli na povšechné mediální zpravování o alkoholové tematice. Přesto však kategorie stejně jako u ostatních předmětných výzkumů uvedu, neboť nabízejí odlišnou perspektivu na významové členění analyzovaných obsahů. Kategorie, z nichž byla analyzovanému článku vždy na základě dominantních rysů přiřazena právě jedna, uvádím spolu s celkovým počtem k nim příslušejících článků níže:

1. monopol a restrikce (137),
2. mládí a výchova (36),
3. veřejný pořádek a bezpečnost (33),
4. řízení pod vlivem (18),
5. celková spotřeba (15),
6. nezdravý životní styl (8),
7. režim konzumace (8),
8. východní hranice (5),
9. násilí (5),
10. smrt utonutím (4),
11. alkohol a sport (2),

12. nedostatky léčby (2),
13. kvalita alkoholu v restauracích (2),
14. alkoholová politika v Rusku (1),
15. přehlížení lidských osudů (1),
16. marginalizace (1),
17. démonizace alkoholiků (1),
18. odsouzení alkoholismu (1).

Všechny kategorie byly sledovány s přihlédnutím k roku, v němž se v editorialech vyskytovaly, čímž došlo ke sledování dynamiky novinářské reflexe soudobého politického dění, jakož i dění, které bylo reakcí na politické kroky. Spolu s kategoriemi byly profilovány také konkrétní podoby konfliktů, resp. rámců, stavějící do opozice dvě odlišné entity. Stejně jako u kategorií byl při kódování konfliktů uplatněn princip identifikace dominantního rysu, a každý článek tak obsahuje právě jeden. Jejich vymezení i počet uvádím níže:

1. trh vs. stát (93),
2. rodinný/komunitní řád vs. tendence mladistvých (36),
3. veřejný pořádek vs. jeho narušení (35),
4. spotřebitel vs. stát (24),
5. veřejné zdraví vs. celková spotřeba (13),
6. občan vs. stát (13),
7. abstinence vs. řízení pod vlivem (12),
8. EU vs. stát (9),
9. střídme užívání vs. intoxikace (8),
10. léčba vs. absence léčby (6),
11. užívání vs. rizikové užívání (6),
12. zdravotní osvěta vs. kontrola (5),
13. svoboda vs. řád (4),
14. plavání vs. alkohol (3),
15. obavy vs. násilí (3),
16. stát vs. EU (2),
17. sport vs. alkohol (2),
18. práce vs. zábava (2),
19. civilizované užívání vs. násilí (1),
20. selský rozum vs. vědecké poznání (1),

21. stát vs. ilegální obchod (1),
22. otevřenost vs. zatajování (1).

Jednotlivé narativy do značné míry korespondují s výše popsány mi kategoriemi, nikoliv však zcela. Stejně jako v případě kategorií byly rovněž narativy (konflikty, resp. rámce) sledovány ve vztahu k rokům, kdy se v editorialech objevily. Souvztažnost kategorií, narativů a publikačních let posloužila autorovi k popsání několika chronologicky seřazených tematických procesů, na kterých se podílely politické kroky, směřování společenského diskursu i žurnalistická reflexe obojího.

První „příběhovou linií“, jak autor procesy nazývá, je liberalizace alkoholové politiky. Jde o linii, jež z hlediska dat výrazně dominuje, a to především v letech 1993–1997 (v závislosti na konkrétním novinovém titulu se jednotlivé rozptyly letopočtů drobně liší). Nese se v duchu tlaku tisku na liberalizaci alkoholové politiky, kterou takřka polovina editorialů vnímá jako otázku individuálních, nikoliv kolektivních svobod.

Poté, co v polovině devadesátých let k liberalizaci skutečně došlo, začal však tisk postupně zastávat opačnou pozici, neboť společnost se v důsledku permissivnějšího přístupu přepracované legislativy k alkoholové problematice potýkala s nárůstem výskytu sociálně-patologických jevů. Tyto jevy byly tiskem zprvu interpretovány jako dočasné, pouze doprovázející poměrně radikální legislativní přeměnu, nicméně když neustávaly, stal se tisk skeptickým a kladl autoritám za povinnost učinění kroků, které by dalšímu výskytu těchto negativních důsledků předchozího rozvolnění zamezily. Zatímco v první „příběhové linii“ bylo na zákonodárce pohlíženo spíše negativně, neboť byli pokládáni za původce svobodu omezujících restrikcí, nyní k nim měl tisk mnohem pozitivnější vztah. Jistá ambivalence však stále přetrvávala, neboť stanoviskem tisku nebylo velebení návratu starých pořádků, tedy znovuzavedení restrikcí, nýbrž pouze eliminace nežádoucích jevů, jejichž původci byly poměrně jasně profilované demografické skupiny (zejména náctiletí).

Jelikož většinu problémů narušujících veřejný pořádek měli na svědomí právě náctiletí, představoval třetí linii tlak vyvíjený jak na tuto cílovou skupinu, tak především na rodiče a na státní aparát, který tisk povinoval k zavedení komunitních politik, jež by problém reflektovaly. Diskurs vztažený k problémům ve veřejném pořádku a ke zdravotním komplikacím na úrovni jedince i populace se tak v této třetí části narativu transformoval do podoby diskursu o vzdělávání, čímž došlo k vývoji dalšího tlaku na politickou agendu.

3.1.2 Obraz alkoholu v médiích Spojeného království

James Nicholls (2011), akademik z anglické Bath Spa University, se ve své studii zabýval vzorci mediální reprezentace alkoholové problematiky v médiích (tisku a televizi) ve Spojeném království, přičemž se zaměřil především na charakteristiku sdělení a formu jejich rámcování. Nástrojem mu při jeho výzkumu byla kvantitativní obsahová analýza.

Výběrový soubor studie tvořilo 7 novinových titulů a zpravodajské relace 4 televizních stanic, jejichž obsahy byly analyzovány v rozmezí 20. prosince 2008 – 2. ledna 2009 a následně mezi 15. a 22. březnem téhož roku. Celkem šlo o 186 novinových článků, 34 tištěných reklamních sdělení a 32 televizních reportáží. Termíny byly zvoleny z důvodu možného srovnání mediálního obrazu alkoholu v čase Vánoc a oslav Nového roku, který je tradičně spojen s vyšší mírou jeho užívání, a obdobím, které dle autora není s nárůstem konzumace asociováno. Novinová část výběrového souboru byla definována na základě požadavku na formát, resp. obsahovou a ideologickou diverzitu (aby byl zastoupen jak seriózní, tak bulvární tisk, a aby bylo dosaženo alespoň částečné ideologické rovnováhy), a náklad. Analyzovány byly následně pouze názorové sloupky, editorially, komerční sdělení a zprávy pojednávající o dění v rámci Spojeného království, a to ty, v nichž byl alkohol nosným, případně alespoň podstatným (byť ne nutně dominantním) tématem. Stran televizních obsahů byla co do výběru konkrétních analyzovaných sdělení zvolena tatáž kritéria, v následující sumarizaci se však vzhledem k zaměření výzkumné části této práce zaměřím primárně na výzkum obsahů pocházejících z tisku. Při analýze kladl autor důraz nejen na popis toho, o čem byl zpravováno, nýbrž i na perspektivu, kterou byl předmět sdělení nahlížen, tedy na rámcování. Co se týče perspektivy, zmiňuje Nicholls jakožto klíčovou proměnnou zdroj, který *„nejenže reflektuje konkrétní redakční praxi (jež sama o sobě odhaluje některé z širších kulturních předpokladů), ale zároveň poskytuje způsob stanovení toho, která z verzí reality je v mediálních obsazích stavěna do popředí“* (2010, s. 202).

Nicholls články nejprve rozdělil podle toho, zda mají charakter názorového sloupku (případně editorially), zda jsou bulvárního charakteru a jsou věnované celebritám, anebo zda nespádají ani do jedné z předchozích dvou množin. Sdělení následně tematicky kategorizoval, a to s výjimkou obsahů věnovaných celebritám, u nichž předmět sdělení dále neurčoval (resp. předmět článku byl v tomto případě shodný s jeho celebritním zaměřením), a to bez dalšího vysvětlení. Nicholls nepracoval s tématem článku jako s jednou proměnnou (umožňující jednotou kategorizaci tematických celků), ale nahlížel jej skrze dominantní předmět, o němž sdělení pojednává, a optikou důsledků, které se v rámci sdělení pojily s užíváním alkoholu.

Právě důsledky pak autor pojímal jako jeden ze dvou určujících faktorů při stanovení rámců (byť dominantním faktorem byla charakteristika zdroje), jejichž profilace byla v několika případech pouze minimálně odlišná od předmětu sdělení. Tyto dvě proměnné (předmět sdělení a důsledky užívání alkoholu) představují v ostatních v této práci citovaných studiích pouze jednu kategorii (tematickou, s výjimkou Noto a kol., 2006, kde druhý stupeň představuje kategorizace intervence, avšak obecné důsledky jsou postiženy již prvním kategorizačním stupněm), byť ta se v některých případech dělí na několik podmnožin, blíže reflektujících předmětnou problematiku.

Z hlediska předmětu článku rozlišuje Nicholls následující kategorie⁶, jež uvádím společně s jejich četností v rámci vzorku:

1. návrhy změn alkoholové politiky předkládané CMO⁷ (29),
2. antisociální chování (26),
3. řízení pod vlivem (15),
4. negativní vliv na zdraví (13),
5. silvestrovské oslavy (7),
6. pozitivní vliv na zdraví (6),
7. kampaně věnované zodpovědnému pití (6).

Jak jsem předeslal výše, autor se dále věnoval důsledkům spojeným v rámci analyzovaných sdělení s užíváním alkoholu. Níže uvádím jejich kategorizaci, opět s údaji o jejich četnosti:

1. násilí, antisociální chování (59),
2. negativní zdravotní důsledky užívání alkoholu (40),
3. non-antisociální chování (21),
4. náklady pro NHS⁸ (15),
5. řízení pod vlivem (13),
6. působení opile na své okolí (10),
7. závislost (9),
8. pozitivní zdravotní důsledky (5).

---

⁶ Nad rámec článků věnovaných celebritám (jež představují 45člennou podmnožinu výběrového souboru), které společně tvoří stejnojmennou kategorii, jež je dle autora z hlediska předmětu článku homogenní.

⁷ CMO je zkratkou pro Chief Medical Officer. Jde o pozici vládního poradce pro oblast veřejného zdraví. Každá ze čtyř částí Spojeného království disponuje jedním tímto hodnostářem. Autor má na mysli sira Liama Donaldsona, toho času CMO Anglie.

⁸ NHS je zkratkou National Health Service, jde o soustavu zdravotních systémů financovaných z veřejných zdrojů.

Ze srovnání počtů dílčích důsledků a jejich podrobnější analýzy autor vyvozuje, že dochází ke stírání dichotomie bezpečného a rizikového užívání alkoholu. Sdělení dle něj nejsou rámcována způsobem, který by akcentoval alkoholismus jako původce problémů, případně by zlehčoval důsledky sociální konzumace alkoholu, nýbrž naopak oplývají rámci zdůrazňujícími koexistenci mnoha různých podob rizikového pití, nikoliv jen jeho krajní podobu. Kromě předmětu sdělení, resp. popisovaných důsledků užívání alkoholu, se na vzniku rámců dle autora, vycházejícího z publikace Hansena a Guntera (2007), podílí zejména charakteristika zdroje, jak jsem předeslal výše. K užívání alkoholu a jeho následkům se nejčastěji vyjadřovali zástupci veřejnosti. Následovali politici, které však v součtu výrazně převýšily množiny lékařů, pracovníků ve zdravotnictví a akademiků. Rovněž jejich zastoupení vede autora k závěru, že právě veřejné zdraví představuje z hlediska rámcování ústřední náhled na problematiku.

Dále se autor zaměřil na fotografie doprovázející analyzovaná sdělení a vztah jejich protagonistů k obsahu zprávy. Zatímco v případě žen představovala podstatu (vizuálního) sdělení často pouhá opilost a její fyziologické projevy, v případě mužů byla opilost výrazně častěji spojována s tématem násilí, případně antisociálního chování obecně.

Na závěr se autor v případě tisku věnoval jednak přisuzované zodpovědnosti za nadměrné užívání alkoholu, a to nikoliv na úrovni jednotlivce, nýbrž v celospolečenském měřítku, jednak charakteru marketingových sdělení. Zodpovědnost za nadměrné pití byla ve sděleních nejčastěji přisuzována dostupnosti alkoholu v supermarketech (ve 25 případech), následně „*národní píčí kultuře*“ (v 18 případech), případně politice licencování vybraných provozů ke 24hodinovému prodeji alkoholu (v 8 případech). Pokud jde o marketingová sdělení, pak ta se v tisku objevovala zejména v prvním výzkumném období, tedy v čase Vánoc, a to ve všech zkoumaných novinových titulech, přičemž dvě třetiny z reklamních sdělení zdůrazňovaly nízkou (resp. akční) cenu alkoholických nápojů.

Závěrem autor opakuje, že v tisku dominuje kritický náhled na užívání alkoholu (jak pohledem témat, resp. důsledků, tak perspektivou citovaných zdrojů z řad proponentů alkoholových restrikcí), a pozastavuje se nad pozorností, které se v souvislosti s užíváním alkoholu dostává celebritám, a zejména pak nad tím, že v jejich případě je nejčastějším nosným tématem již samotná opilost. Autor zároveň popisuje zajímavý paradox, kdy si tisk na jednu stranu osvojil kritický pohled na užívání alkoholu (skrže zpravování o jeho negativních důsledcích a poskytování prostoru autoritám zasazujícím se o veřejné zdraví), na stranu druhou však často polemizuje s politickými návrhy na zavedení opatření vedoucích k jeho snížení, kupříkladu v podobě stanovení minimální ceny.

3.1.3 Obraz alkoholu v kalifornském tisku

Studie autorů Myhre a kol. (2002) je součástí širšího výzkumného projektu mapujícího proměnné, které mohou mít vliv na míru konzumace alkoholických nápojů mladistvými či na stav společenské poptávky po zavedení k užívání alkoholu vztažených opatření. Jednotlivé proměnné měly v rámci nadřazeného výzkumného projektu podobu hustoty prodejní sítě, rozsahu marketingových aktivit propagujících užívání alkoholu či konkrétních politických opatření, přičemž mohly být lokalizovány v několika rozličných prostředích, mezi nimiž nalezneme jak kontext fyzický, tak rovněž kontext informační a politický.

Předmětná studie zkoumá za pomoci analýzy novinových článků kontext informační⁹. Autoři vycházejí z teorie nastolování agendy, jež pracuje s proměnnou v podobě významnosti. Tuto významnost autorský kolektiv konceptualizuje prostřednictvím tří proměnných – frekvence, význačnosti¹⁰ a rámcování. Frekvence je dána tím, jak často je příslušná tematika v novinách obsažena (v rámci konkrétního vydání i napříč časem), význačností pak autoři míní umístění sdělení v rámci novinového výtisku (publikace článku na titulní straně či doplnění vizuální dokumentací činí zprávu význačnější ve srovnání s tou, která se nachází na méně exponované straně nebo neoplývá obrazovým podkresem). Stran rámcování pracují autoři s tematickou či epizodickou perspektivou, již jsem se věnoval v kapitole 2.1.1, přičemž oba způsoby rámcování pojí s odlišným způsobem prisuzování zodpovědnosti, čímž navazují na poznatky Iyengara (1991), které jsem v dané pasáži rovněž popsal.

Výběrový soubor studie tvořila vydání devíti novinových titulů, publikovaná mezi 1. zářím 1997 a 30. červnem 1998. Volba titulů i období byla dána potřebami časoprostorového pokrytí zmiňovaného širšího výzkumného projektu. Čtveřice titulů pocházela z velkých městských oblastí, zatímco zbylých pět sloužilo spíše oblastem předměstí a venkova. Ze souboru byla za použití náhodného výběru vyčleněna množina 1377 vydání, v nichž následně byla na základě seznamu klíčových slov vyhledána sdělení, která byla po eliminaci obsahů definovaných jako „*placená propagace*“ či „*televizní tipy*“ postoupena obsahové analýze (Myhre a kol., 2002). Aby nedošlo ke zkreslení při stanovení frekvence, jež by bylo zapříčiněno odlišnou délkou vydání jednotlivých titulů, byl stanoven a posléze užíván vyrovnávací koeficient.

---

⁹ Přestože výzkumný vzorek je tvořen novinovými vydáními, která mají fyzickou povahu, nemá studie přesah do kontextu fyzického, neboť ten je představován prostředím, v němž je alkohol fyzicky přítomný (Myhre a kol., 2002).

¹⁰ Autoři užívají anglický výraz „*prominence*“ (Myhre a kol., 2002). Původní termín je možné přeložit také jako významnost, byl však zvolen překlad v podobě význačnosti, aby nedocházelo k záměně překladu pojmů salience a prominence, kdy jeden je významově nadřazený druhému.

Kódovací kniha obsahovala následující proměnné: „význačnost, tematická kategorie, rámcování, zdravotní kontext, alkoholová politika, zdroj“ (Myhre a kol., 2002). Význačnost jsem již popsal výše ve vztahu k významnosti, která je jedním z ústředních pojmů teorie nastolování agendy, stejně tak rámcování, které bylo na základě Iyengarových tezí (1991) kódováno buď jako tematické, či jako epizodické, případně jako vyrovnaná kombinace obou.

Kategorie motivů, z nichž byla analyzovanému sdělení vždy přidělena pouze jedna (v případě tematického průniku byla zvolena dominantní kategorie), převzali autoři z dříve zpracované studie (Prevention Research Center, 1991). Deset kategorií, které v rámci přehledného srovnání s následujícími studii představím formou číselného výčtu, zahrnovalo:

1. úraz,
2. řízení pod vlivem alkoholu,
3. prevenci,
4. informace o zdravotních rizicích,
5. restrikce,
6. legislativu vztaženou k prodeji a zodpovědnému pití,
7. propagaci,
8. nápojové služby,
9. byznys,
10. kategorii pojímající ta sdělení, u kterých nebyla přítomnost klíčových slov projevem relevance a alkohol v nich zastával pouze roli marginálního tématu.

Přítomnost zdravotního kontextu, tedy stav další proměnné, byla sledována u sdělení, jež oplývala tematickým či kombinovaným rámcem. Jako články obsahující zdravotní kontext byly kódovány ty, které citovaly experty, zabíraly se problematikou prevence či obsahovaly informace od zdravotních institucí.

Jako sdělení obsahující informace o politice související s alkoholem byla kódována ta, která zmiňovala diskutované či realizované změny v alkoholové politice, a to jak z pohledu politiky samotné, tak prostřednictvím postojů subjektů, jichž se taková politika dotýká.

Proměnná zdroje sestávala ze dvou jeho charakteristik – lokální příslušnosti a editoriální formy. Obě subproměnné vycházely z předpokladu autorů, že místní žurnalisté dokáží ve své tvorbě lépe reflektovat (nejen názorové) očekávání recipientů, a tím pádem je jimi psaným sdělením věnováno více pozornosti a jsou pokládána za přesvědčivější.

Studie ve výběrovém souboru identifikovala celkem 1885 sdělení souvisejících s alkoholem, v přepočtu na novinový titul a den tak činil průměrný počet sdělení 0,76 až 2,02 v závislosti na periodiku. Vzhledem k celkovému množství sdělení pak ta „alkoholová“ zaujímala v závislosti na titulu 1–5 % novinového mediálního prostoru. Nejvíce sdělení (24,2 %) obsahovalo tematickou kategorii úrazu, následovanou propagací (21,9 %) a řízením pod vlivem (16,6 %). Zhruba pětina článků pak pojednávala o prevenci či zdraví, přičemž zbylé kategorie byly zastoupeny spíše okrajově. Stran význačnosti se dle výzkumu dostalo výsadnímu postavení v tisku zejména úrazům a řízení pod vlivem v případě seriózního tisku, resp. propagaci a prevenci v případě tisku bulvárního. Rámcování dominovalo epizodické (58 %), následované tematickým (24 %), nejčastěji šlo o kategorie propagace a informace o zdravotních rizicích, 17 % článků pak obsahovalo přibližně stejnoměrně oba rámce. Přítomnost zdravotního kontextu byla nejvyšší v případě kategorie informací o zdravotních rizicích, kdy činila 30,9 %, jindy se pohybovala výrazně pod hranicí 20 %. Alkoholová politika byla nejčastěji přítomna ve sděleních pojednávajících o řízení pod vlivem (39,3 %), případně o úrazu (31 %), u ostatních kategorií míra jejího obsažení nepřekročila 10 %. Z pohledu kódování zdroje dominovali lokální žurnalisté v případě sdělení zpravujících o legislativě vztažené k prodeji a zodpovědnému pití (58,5 %).

Výsledky studie autory znepokojily jednak relativně vysokým zastoupením článků určitým způsobem pojednávajících o alkoholu, ale především jejich dominujícím epizodickým rámcováním, které ze své podstaty akcentuje povahu dílčí události na úkor podnícení diskuse o obecné povaze problematiky. Autorský kolektiv zároveň označil souvislost mezi přítomností alkoholové tematiky v mediální agendě a agendě politické za fenomén, na který by se měl orientovat budoucí výzkum.

3.1.4 Mediální reprezentace alkoholu v australském tisku

V odborné studii, která byla publikována v odborném periodiku *Alcohol and Alcoholism*, se devítičlenný autorský kolektiv (Azar a kol., 2014) zaměřil na vývoj mediálního obrazu alkoholové problematiky v australském tisku mezi lety 2000 a 2011. Autoři vycházejí jak z teorie nastolování agendy, přičemž citují McCombse (2004), tak z dalších v této práci popsaných studií, konkrétně Myhre a kol. (2002), Törröna (2003) a Nichollse (2011), a jejich poznatků, kdy zároveň upozorňují na častý problém v podobě metodologických nedostatků či problematické zobecnitelnosti v důsledku příliš specifického výběrového souboru (ať už z hlediska časového, či tematického).

Autorský kolektiv zkoumal způsob, jakým australský tisk zpravoval o alkoholu, prostřednictvím proměnných v podobě typu článku, jeho tématu, význačnosti¹¹, ladění článku a vyjadřovaného názoru a charakteristiky zdroje. Do výzkumného vzorku autoři zařadili veškeré deníky (včetně nedělních vydání) publikované v hlavních městech australských států a teritorií v letech 2000–2011. Výběrový soubor byl vytyčen na základě dvoustupňové aplikace inkluzivních kritérií. První stupeň představovaly podmínky v podobě přítomnosti klíčových slov ve sdělení. Podoba tohoto stupně byla následující:

- 1) Sdělení obsahuje slovo *alcohol* a zároveň alespoň čtyři z následujících slov (resp. kořenů či fragmentů slov), jež vzhledem k povaze kritérií a možnému zkreslení v důsledku překladu¹² uvádím primárně v původním znění: *drink, drunk, drank, intoxicat, tox, driv, bing, beer, spirits, wine, alcopop, beverage, grog, booz, bottle, consum, breath test, blood, liquor, licen,*

nebo

- 2) sdělení obsahuje alespoň čtyřikrát slovo *alcohol* a nejméně jeden z výše uvedených výrazů,

nebo

- 3) sdělení neobsahuje výraz *alcohol*, ale obsahuje výraz *booz* a zároveň *drink* a zároveň alespoň jeden z výrazů následujících¹³: *drunk, driv, beer, wine, alcopop, liquor, licen.*

Na základě těchto kritérií bylo vyčleněno celkem 40 370 článků, jejichž počet byl následně pomocí stratifikovaného náhodného výběru (byl vybrán každý pátý článek v každém novinovém titulu za každý rok) snížen na 8 059. Posléze byla aplikována druhá sada inkluzivních kritérií, což vedlo ke snížení počtu předmětných článků na 4217. Kritéria byla následujícího znění:

- 1) Sdělení je alespoň pět vět dlouhé (včetně nadpisu).
- 2) Alespoň polovina odstavců je tematicky zaměřena na problematiku alkoholu.

---

¹¹ Stejně jako Myhre a kol. (2002) používá zde citovaný autorský kolektiv (Azar a kol. 2014) anglický termín *prominence*, který opět nahrazují českým výrazem *význačnost*, aby nedošlo k záměně s terminologií teorie nastolování agendy.

¹² Pojmy (případně jejich části, kterým v rámci vyhledávání vyhovují také výrazy příbuzné, případně všechny osoby, které v českém jazyce rozlišujeme) tvořící inkluzivní kritéria je možné přeložit následovně: pij, pil, opil, podnapil, podroušen, zlit, intoxik, tox, říz, říd, řidič, flám (zde ve smyslu nárazového pití většího množství alkoholu, tzv. binge drinking), náraz, piv, líhov, líh, vín, vin, radler, nápoj, grog, chlast, užív, uživ, test, krev, kořal, likér (v anglickém jazyce používáno ve smyslu tzv. tvrdého alkoholu), licenc.

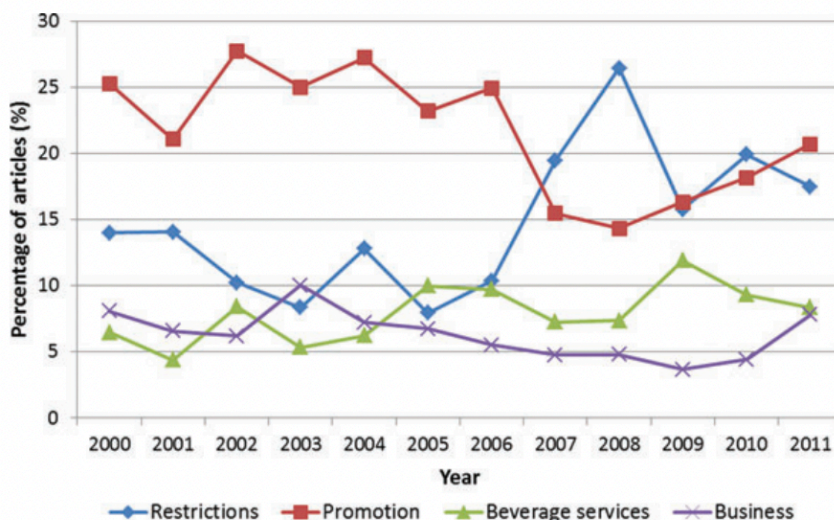
¹³ Českým ekvivalentem by byly výrazy: opil, podnapil, podroušen, říz, říd, řidič, piv, vín, vin, radler, kořal, likér.

Sdělení splňující všechna inkluzivní kritéria byla následně postoupena ke kódování výše zmiňovaných proměnných. Nejprve bylo zaznamenáno datum publikace spolu s příslušným novinovým titulem, následně význačnost (zda se sdělení nachází na prvních čtyřech stranách, či ne), typ článku (zpravodajství, publicistika a jiné), ladění tématu článku ve smyslu pozitivního, neutrálního, negativního či smíšeného vnímání alkoholové problematiky. Publicistická sdělení pak byla kódována na základě názorového ladění, a to opět na ta laděná pozitivně, neutrálně, negativně, případně smíšeně. Stran charakteristiky zdroje vycházejí autoři z typologie Hughese a kol. (2010), který jej definuje jako „jednotlivce či organizaci poskytující informace či vyjádření pro dané sdělení, a to formou citace/rozhovoru, vydání stanoviska či publikací zprávy, se kterou předmětné sdělení pracuje“ (cit. dle Azar a kol., s. 337). zdroje byly děleny na následující kategorie, přičemž příslušnost sdělení k dílčí kategorii byla v případě vícečetné shody dána dominantními rysy:

1. zdroje z alkoholového průmyslu,
2. politici,
3. bezpečnostní složky,
4. výzkumné organizace,
5. odborníci, organizace, kampaně zaměřené na veřejné zdraví,
6. komunitní organizace,
7. prostředí sportu,
8. veřejnost,
9. oběť, podezřelý/á, rodina, přátelé,
10. jiné.

Tematické kategorie převzal autorský kolektiv ze studie Myhre a kol. (2002), již společně s předmětnými kategorií cituji v kapitole 3.1.3. Na rozdíl od kalifornské studie se však australský autorský kolektiv rozhodl zprávy pojednávající o restrikcích uplatňovaných vůči komerční inzerci zahrnout do kategorie zahrnující propagaci, nikoliv do kategorie věnované restrikcím. Zároveň došlo k rozšíření kategorizace o množinu článků věnovaných užívání alkoholu obecně, jež zahrnuje „trendy v užívání alkoholu, jak a proč lidé pijí“ (Azar a kol., s. 339). Nejčastější kódovanou kategorií byla za celé výzkumné období propagace (21 %), následovaná řízením pod vlivem (16 %), restrikcemi (16 %) a obecnou alkoholovou tematikou (13 %). Výraznější přínos než průměrná hodnota za celé období má však pro tuto práci sledování vývoje zastoupení dílčích kategorií napříč výběrovým souborem. Právě postupný

vývoj čtyř kategorií, v jejichž rozšíření zaznamenal autorský kolektiv napříč výzkumným obdobím největší změnu, znázorňuje Graf 1.

Graf 1 – Vývoj zastoupení témat (Azar a kol., 2014, v %, s. 339)

Co se týče ladění článku ve smyslu náhledu na alkoholovou problematiku (nikoliv ve formě autorské subjektivity, ale na základě tematického kontextu), více než polovina (v průměru 53 %, v případě zpravodajství 71 %) analyzovaných článků zaujímal k alkoholu spíše negativní postoj, zatímco 40 % (v případě publicistiky 72 %) se k tematice stavělo benevolentně, případně pozitivně. Zbytek připadl na smíšené (6 %) a neutrální (1 %) ladění. Negativní kontextuální ladění se nejčastěji objevovalo v případě kategorií pojednávajících o zranění (88 %), prevenci (86 %) a řízení pod vlivem (85 %), články v duchu sociálního schválení alkoholové problematiky se nejčastěji pojily s kategoriemi propagace (93 %) a byznys (71 %). Zatímco relativně marginální množiny smíšeného a neutrálního ladění se v čase takřka neměnily, výrazných změn doznaly oba dominantní celky, tedy jak negativní, tak rovněž pozitivní tematické ladění. Zatímco podíl článků zpravujících o alkoholové problematice v negativním kontextu se mezi lety 2000–2009 zvýšil ze 40 na 60 %, hodnota podílu kontextuálně schvalujících článků za stejné období klesla z 51 na 36 %. Následná změna tendencí, jež se objevila v roce 2009, je nejspíše důsledkem začátku platnosti několika restrikcí, kdy se debata o alkoholu v mnohých případech stala debatou o občanských svobodách.

Pokud jde o názorové ladění článků, pak za celé výzkumné období takřka dvě třetiny (62 %) publicistických sdělení schvalovaly užívání alkoholu, 27 % se k němu stavělo negativně, 7 % zastávalo smíšený názor a 1 % přistupovalo k problematice neutrálně. Podobně jako v případě kontextuálního tematického ladění byla výrazná většina článků pojednávajících o zranění (83 %), prevenci (81 %) a řízení pod vlivem (75 %) laděna negativně, zatímco 97 % ze sdělení

věnovaných propagaci a 86 % z těch věnovaných byznysu disponovalo pozitivním autorským náhledem. 23 % z článků věnovaných restrikcím a 21 % sdělení přinášejících informace o zdravotních rizicích oplývalo ambivalentním autorským laděním. Mezi lety 2000 a 2009 došlo k výraznému snížení podílu článků schvalujících užívání alkoholu (z původních 75 na 45 %), podíl článků alkohol neschvalujících naproti tomu výrazně vzrostl (ze 17 na 38 %). Výrazné změny pak doznal také podíl ambivalentně laděných článků, který se mezi lety 2005 a 2008 zvýšil z 1 na 14 %. Změny po roce 2009 nejsou dle autorského kolektivu statisticky významné.

Stran zdrojů citovala převážná část článků (74 %) alespoň jeden, z čehož 22 % citovalo alespoň jednoho zástupce alkoholového průmyslu, 22 % zástupce bezpečnostních složek, 18 % politického představitele a 14 % shodně jak zástupce výzkumu, tak zdravotnictví. Poměr zdrojů se v čase výrazně proměnil – zatímco podíl zástupců alkoholového průmyslu na celkové množině zdrojů činil v roce 2000 31 %, v roce 2007 to bylo jen 17 %. Sestupná tendence je charakteristická rovněž pro zdroj v podobě obviněného/oběti, kdy došlo mezi lety 2000 a 2011 k poklesu ze 7 na 2 %. K výraznému nárůstu citací naopak došlo v případě politiků (zvýšení podílu z 11 % v roce 2002 na 27 % v roce 2008), zdravotnických profesionálů (z 10 % v roce 2000 na 20 % v roce 2008) a představitelů výzkumu (z 11 % v roce 2003 na 17 % v roce 2007).

Celkový počet článků se mezi lety 2000 a 2011 více než zdvojnásobil, což značí (vzhledem ke stále stejným novinovým titulům zahrnutým do výběrového souboru po celou dobu studie a jejich srovnatelné délce napříč časem) rostoucí zájem o danou problematiku. Ze sledovaných proměnných je patrné, že postoj tisku k alkoholové problematice doznával v průběhu výzkumného období výrazných změn, kdy došlo k postupnému odklonu od komerční či nekomerční propagace alkoholu, a to směrem k nastolení diskursu pojednávajícího o potenciálních či již platných restrikcích, případně negativním vlivu alkoholu na zdravotní stav. Tento obsahový posun koreluje rovněž s charakteristikou citovaných zdrojů, kdy se stále většího prostoru dostávalo politikům a zástupcům výzkumu a zdravotnictví, a to na úkor zdrojů reprezentujících alkoholový průmysl.

Na závěr zmiňuje autorský kolektiv některá omezení designu provedené studie. Jde jednak o geografické zastoupení novinových titulů, které reprezentovalo pouze velké urbánní celky, v důsledku čehož nebyl zohledněn venkovský tisk. Významnější pro tuto práci je však uvědomění nedostatku v podobě přílišné striktnosti stran inkluzivních kritérií (v podobě klíčových slov) pro zařazení článků do výzkumu. Autoři tvrdí, že stanovené podmínky vyloučily mnoho sdělení, která by však vzhledem ke svému obsahu byla pro studii relevantní.

Zároveň podotýkají, že se nezaměřili na srovnání vyznění alkoholu věnovaných článků v rámci dílčích sekcí jednotlivých novinových titulů, které by rovněž mohlo přinést podnětné poznatky.

3.1.4 Drogová problematika optikou brazilského tisku

Trojice akademiků (Noto a kol., 2006) z Universidade Federal São Paulo se ve své studii zaměřila na mediální reprezentaci návykových látek v brazilském tisku v roce 2000. Výběrový soubor tvořilo 98 novinových titulů a 110 časopisů, v nichž bylo za dobu výzkumu identifikováno celkem 4669 článků, jejichž dominantní téma představovaly návykové látky. Dominantním se toto téma z pohledu výzkumu stalo ve chvíli, kdy bylo přítomno v titulku článku, případně mu byl věnován prostor v rozsahu alespoň poloviny daného sdělení. Články byly posléze rozděleny do klastrů na základě drogy, o níž pojednávaly, a jejich hlavního tématu (resp. kontextu, o němž v souvislosti s návykovými látkami zpravovaly). Z výběrového souboru bylo následně náhodným výběrem vyčleněno 20 % článků, které byly postoupeny obsahové analýze.

V rámci obsahové analýzy byla identifikována návyková látka, o níž článek pojednává, její role v článku a případné důsledky spojené s jejím užíváním, dále intervence (legislativního, represivního, preventivního, léčebného či harm-reduction¹⁴ charakteru), zdroj informací a titulek.

Kategorie byly v tomto případě profilovány dvoustupňově, a to prostřednictvím stanovení proměnných v podobě role (resp. důsledků) a konkrétní podoby intervence. Vzhledem k tomu, že alkohol byl předmětem pouze 6 % analyzovaných sdělení, je specifita prvního stupně kategorií nižší, než je tomu v případě ostatních zmiňovaných studií, v nichž byl alkohol jedinou zkoumanou návykovou látkou, a tudíž jej mohly kategorie svým pojetím blíže reflektovat. Kategorie prvního stupně, formulované Noto a kol. (2006), jsou následujícího znění:

1. důsledky užívání,
2. obecné informace,
3. epidemiologie,
4. léčba.

---

¹⁴ Jde o termín označující „*koncepte, programy a činnosti směřující primárně k minimalizaci nepříznivých zdravotních, sociálních a ekonomických dopadů užívání legálních a nelegálních psychoaktivních látek, aniž by nutně docházelo ke snižování jejich spotřeby*“ (International Harm Reduction Association, 2010). Pojem nemá český ekvivalent a objevuje se v české literatuře v původním anglickém znění.

Druhý stupeň kategorizace je tvořen dílčími typy intervence a jejich subtypy. Kolektiv autorů se v tomto případě přiklonil k možnosti příslušnosti jednoho sdělení k více tematickým kategoriím, nikoliv k jedné dominantní. Kategorie i jejich subkategorie sumarizují níže:

1. represe,
  - a) represe proti pašerákům, ilegálním výrobcům a dovozcům
  - b) represe proti uživatelům
2. legislativa,
3. léčba,
  - 3.1. koncepce léčby
    - a) nspecifikovaná
    - b) hospitalizace
    - c) svépomocné skupiny
    - d) ambulantní léčba
  - 3.2. terapeutický přístup
    - a) nspecifikován
    - b) psychoterapie
    - c) medikace
    - d) jiný
4. prevence,
  - 4.1. koncepce prevence
    - a) obecná osvěta
    - b) osvěta v rámci školního vzdělávání
    - c) osvěta v rámci rodiny
    - d) osvěta v rámci práce
    - e) jiná
  - 4.2. typ prevence
    - a) primárně informační
    - b) lifestyleový
    - c) nspecifikovaný
    - d) jiný
5. harm reduction.
  - a) HIV
  - b) jiné

Pokud jde o první stupeň kategorizace, pak z 59 článků věnovaných alkoholové problematice se 16 zabývalo důsledky užívání (často byla skloňována závislost, případně intoxikace, a dopravní nehody), 10 obecnými informacemi (objevily se rovněž články pozitivní, přisuzující alkoholu příznivý vliv na zdraví), 7 epidemiologií a 6 léčbou, u zbytku data chybí. V případě druhého stupně kategorizace studie neobsahuje údaje specificky pro alkohol, jde však o přínosný příklad vícestupňové profilace proměnných.

Výzkum poukázal na disproportionálnost poměru mediálního pokrytí alkoholové problematiky a skutečné společenské prevalence užívání alkoholu ve srovnání s mediální reprezentací ilegálních návykových látek a rozšířením jejich reálného užívání. Drogy, jež jsou postaveny mimo zákon, dostávají v tisku větší prostor, než dle autorů odpovídá prevalenci jejich užívání, přičemž v tomto tvrzení vycházejí právě ze srovnání s mírou mediálního zpravování o alkoholové problematice. Sami ovšem podotýkají, že stanovit „ideální“ počet (či vzájemný poměr) sdělení není možné, zároveň je však onen jimi nalezený z hlediska reflexe reality velmi zkreslující. Stran alkoholu pak autorský kolektiv přímo hovoří o „zvláště fascinující relativní níže publikační míry“ (Noto a kol., 2006, s. 1270). Přestože je alkohol jedním z dominantních faktorů podílejících se na psychiatrických hospitalizacích, řízení pod vlivem návykových látek či násilných incidentů, v tisku je skloňován pouze v souvislosti s úzkým spektrem témat, přičemž mnoho aspektů jeho užívání je zcela přehlíženo. Příkladem takového aspektu jsou zdravotní intervence, které jsou dle autorů zmiňovány pouze v naprosto marginální části publikovaných (a v této studii analyzovaných) textů.

3.1.5 Mediální reflexe povolení prodeje alkoholu během indického lockdownu

Trojice výzkumníků (Singh a kol., 2020) z indického National Drug Dependence Treatment Center¹⁵ se ve své studii zabývá reflexí opětovného povolení prodeje alkoholických nápojů po skončení jedné z fází indického celonárodního lockdownu. Vzhledem k výraznému nárůstu návštěvnosti internetových médií v předmětném období (autoři uvádějí v průměru 141 % běžné návštěvnosti) se výzkumníci zaměřili právě na sdělení publikovaná online. Autoři se zaměřili na sdělení publikovaná 4.–11. 5. 2020 (první týden třetí fáze lockdownu), přičemž inkluzivním kritériem byla při konstrukci výběrového souboru přítomnost klíčových slov „*alcohol*“ a „*India*“. Posléze bylo prvních 100 z nalezených článků postoupeno analýze.

---

¹⁵ Národní centrum léčby drogové závislosti

Autoři stanovili pětici víceprvkových proměnných, jejichž jednotlivé podmnožiny uvádím včetně četnosti jejich zastoupení:

1. příslušnost média,
  - regionální (11)
  - národní (84)
  - mezinárodní (5)
2. novinová sekce,
  - obecné (70)
  - byznys, finance (23)
  - životní styl, kultura (7)
3. hlavní téma či témata (jedno analyzované sdělení může být obsaženo vícekrát),
  - stav prodeje alkoholu během lockdownu (78)
  - reakce vládních představitelů a politiků (46)
  - justiční intervence (16)
  - propagace online prodeje alkoholu (33)
  - možné hrozby povolení prodeje alkoholu během lockdownu (40)
  - ostatní témata (ekonomické následky, vztah Indů k alkoholu atd.) (11)
4. argumenty podporující prodej alkoholu během lockdownu (opět možné vícenásobné zastoupení),
  - důležitost pro podporu ekonomiky (57)
  - prevence ilegální výroby a pašování (9)
  - bezradnost a abstinenční příznaky závislých (7)
  - svoboda volby jednotlivce (3)
  - ostatní důvody (9)
5. argumenty oponující prodeji alkoholu během lockdownu.
  - šíření onemocnění covid-19 v důsledku nezohlednění bezpečné vzdálenosti (43)
  - zdravotní škodlivost alkoholu samotného (4)
  - zvýšení výskytu násilných deliktů (8)
  - zvýšení chudoby a nezaměstnanosti (4)
  - ostatní důvody (6)

Následně studie obsahovala dalších 13 proměnných, jejichž hodnotou bylo pouze ano/ne. Níže je uvádím spolu s počtem analyzovaných sdělení, které daným podmínkám vyhovují:

1. Citují odborníka na psychické zdraví. (3)
2. Poskytují osobní pohled konzumenta či člena jeho rodiny. (11)
3. Zmiňují potřebu zkvalitnění a zpřístupnění léčebných služeb pro závislé. (2)
4. Zmiňují pozitivní přínos prodeje alkoholu pro ekonomiku. (63)
5. Zmiňují problémy veřejného zdraví a společenské hrozby spojené s alkoholem. (19)
6. Zmiňují potřebu politických reforem stran koncepce prodeje alkoholu. (16)
7. Zmiňují náročnost udržení bezpečné vzdálenosti v případě prodeje alkoholu. (68)
8. Zmiňují důsledky provozu na alkohol zaměřených dovážkových služeb. (4)
9. Zmiňují jednoduchost doručení alkoholu prostřednictvím oněch služeb. (18)
10. Zmiňují právní stránku provozu dovážkových služeb. (16)
11. Zmiňují minulé zkušenosti s alkoholovou prohibicí. (5)
12. Zmiňují potřebu prevence užívání alkoholu, léčby a celkové osvěty. (3)
13. Zmiňují praxi stran prodeje alkoholu během pandemie v ostatních zemích. (3)

Autoři uvádějí, že negativně se k prodeji alkoholu během třetí fáze lockdownu stavělo 11 % sdělení, 61 % obsahovalo argumenty pro i proti a 28 % zaujímalo ve vztahu k problematice pozitivní postoj. Pozitivně laděná sdělení akcentovala na rozdíl od zbylých dvou množin především ekonomické benefity prodeje alkoholu, justiční zásahy, svobodu jednotlivce či zažehnání abstinenčních příznaků, a to na úkor tématu veřejného zdraví.

V případě obsahů vztažených ke zdraví dominovala v roli nosného tématu obava z šíření onemocnění covid-19, nikoliv zdravotní rizika bezprostředně spojená s užíváním alkoholu samotného, a to rovněž v případě kriticky laděných sdělení. S tím souvisí rovněž zcela marginální prostor věnovaný názorům odborníků na mentální zdraví, kteří by se mohli vyjádřit mimo jiné k problematice alkoholové závislosti a následkům jeho dlouhodobého užívání. Dominoval ekonomický diskurz, který výrazně zastínil perspektivu veřejného zdraví.

Na závěr autoři zmiňují omezení studie v podobě zohlednění pouze online obsahů a limitovaný rozsah 100prvkového výzkumného vzorku.

3.1.6 Mediální obraz alkoholu a drog v Paňdžábu během pandemie covid-19

Akademička Jesna Jayachandran (2020) z Guru Nanak Dev University v indickém Amritsaru se ve své práci zaměřila na způsob, jakým paňdžábská média zpravovala o alkoholové (jakožto také o drogové obecně) problematice během platnosti restriktivních opatření zavedených v souvislosti s šířením onemocnění covid-19. Autorka upozorňuje, že Paňdžáb dlouhodobě dominuje indickým statistikám prevalence rizikového užívání alkoholu, ale také užívání

ilegálních drog. Zároveň byl Paňdžáb jedním z prvních indických států, v nichž vstoupil v platnost lockdown, s nímž se mimo jiné pojil, byť s jistým zpožděním, také dočasný zákaz prodeje alkoholu. Alkoholová problematika byla v tu dobu dle autorky hojně mediatizována, přičemž stran médií Jayachandran akcentuje jejich roli při nastolování protizávislostní agendy a agendy veřejného zdraví.

Autorka ve své práci užívá kvalitativní obsahové analýzy, kterou uplatňuje na 70 předmětných sděleních publikovaných v celonárodních indických novinových titulech (resp. jejich regionální verzi) mezi 23. březnem a 31. květnem roku 2020. Ze 70prvkové množiny připadá na alkohol 30 článků, zbytek se zabývá tabákem, případně látkami postavenými mimo zákon. Studie bohužel neobsahuje systematizovaný výčet tematických kategorií včetně údajů o jejich celkovém počtu ve výběrovém souboru, stejně tak chybí popis principu profilace jednotlivých tematických celků. V případě alkoholu dle autorky dominovala ekonomická perspektiva, jež byla patrná zejména v případě sdělení věnovaných tržbám prodejců alkoholu, výši financí vybraných státem na spotřební dani, výdělku dovážkových služeb zaměřených na prodej alkoholu, lobbingu, korupci a politickým prohlášením stran rozpočtových ztrát v důsledku ilegálního prodeje alkoholu. Alkohol byl v kontextu zákazu prodeje dle Jayachandran mnohdy vykreslen jako esenciální komodita, přičemž sdělení vztažená k veřejnému zdraví nejčastěji pojednávala o alkoholu v souvislosti s nedostatkem dezinfekčních prostředků, čímž posouvala debatu opět do ekonomické roviny. Některé články se věnovaly popisu falešných zpráv, šířících se paňdžábskou společností, zejména pak tou, že je onemocnění covid-19 možné léčit konzumací alkoholu. Žádný z analyzovaných článků se nevěnoval prodeji pančovaného alkoholu či zdravotním následkům jeho užívání.

Jayachandran upozorňuje na výrazný rozdíl v rámcování alkoholu ve srovnání s ilegálními návykovými látkami. Zatímco o alkoholové problematice bylo zpravováno zejména v souvislosti s ekonomickými dopady (na čas omezeného) prodeje, v případě mimo zákon postavených drog dominovala perspektiva veřejného zdraví, kdy se sdělení věnovala zejména zpravování o uživatelích zakoušejících abstinenci příznaky a adiktologických službách. Společně s koncem prohibice pak v analyzovaných sděleních věnovaných alkoholu dominoval rámeček normalizace, který velebil obnovení jeho prodeje, a to bez současného pojednání o možných rizicích jeho užívání. Rozdíl v pojetí ilegálních drog a alkoholu dle autorky značí „*sociokulturní přijetí užívání alkoholu v podobě neškodného, potěšením doprovázeného návyku a podcenění důsledků jeho užívání, zejména pak ve srovnání s užíváním nepovolených látek*“ (Jayachandran, 2020). Tento stav, tedy upozadění ke zdraví vztaženému diskursu, a to ve

prospěch narativu upřednostňujícího ekonomický náhled, představuje dle Jayachandran značnou hrozbu pro veřejné zdraví.

3.2 Shrnutí závěrů citovaných studií

Vzhledem k odlišným sociokulturním kontextům, metodologickým specifikům a rozdílné časoprostorové charakteristice výběrových souborů je vzájemné srovnání poznatků jednotlivých citovaných studií velmi problematické. S přihlédnutím k odlišné strukturalizaci rámců a jejich rozdílnému vztahu k ostatním proměnným – např. k tématu, jež představuje v závislosti na autorském pojetí buď dominantní rys rámce, nebo autonomní proměnnou, která je pouze marginálním rámcovacím faktorem, jak jsem předeslal v úvodu kapitoly 3 – je nutné komparaci zredukovat na prostou dichotomii permissivního a kritického postoje vůči alkoholové problematice. I v tomto směru je však nutné brát do úvahy kontext, resp. charakteristiku agend, s nimiž citované studie pracovaly, a to nad rámec agendy mediální, jež byla ve všech případech primární zkoumanou oblastí. Byť byl totiž cíl všech předmětných výzkumů obdobný – popsat, případně kvantitativně vyhodnotit formu, jakou média zpravují příjemce o alkoholové problematice – výrazně se liší příčiny vzniku jednotlivých výzkumů, jež se zákonitě zračí nejen v užitém výzkumném designu, nýbrž rovněž v interpretaci následných zjištění.

Zatímco Törrönen (2003) se zabýval mediální reflexí interference všech tří agend (mediální, veřejné a politické) a alkoholová problematika mu posloužila spíše jako ilustrativní příklad vzájemného působení oněch sfér, pro Nichollse (2011) byla právě ona sama – v kontextu mediálních studií – nosným tématem. Törrönenovy závěry se proto nevztahují ani tak k samotnému způsobu mediální reprezentace alkoholové problematiky ve formě konkrétních témat (jež by byla alespoň částečně souměřitelná s ostatními studii), nýbrž spíše ke konkrétním narativům, které jsou vysoce specifické pro danou publikaci a nenacházejí komparovatelný protějšek v ostatních citovaných výzkumech.

Nicholls (2011) popisuje stírání dichotomie mezi „běžným společenským“ a patologickým užíváním alkoholu, a to jak skrze médii užívané zdroje, tak prostřednictvím výzkumem identifikovaných tematických kategorií a důsledků. Tento proces dle autora poskytuje větší mediální prostor kritickému pohledu na alkoholovou problematiku.

Se závěry Nichollse (2011) se neshodují poznatky Myhre a kol. (2002). Přestože autoři zaznamenali v rámci evaluace výskytu dílčích tematických kategorií vysoké zastoupení těch, v nichž byl alkohol zmiňován v negativním situačním kontextu, disponovala většina těchto sdělení epizodickým rámcem. Ten, jak zmiňuji v kapitole 2.1.1., ze své podstaty akcentuje

právě dílčí událost (na rozdíl od rámce tematického), a to na úkor poskytnutí širšího náhledu na problematiku. Zároveň zpravidla přičítá odpovědnost aktérům konkrétního sdělení, a to bez současného zohlednění specifík (např. socioekonomických či legislativních) prostředí, v němž se pohybují. Nepodněcuje proto společenskou diskusi o škodlivosti alkoholu, spíše demonizuje či karikuje protagonisty konkrétních – z hlediska samotného tématu kritických – sdělení.

Azar a kol. (2014) se svými závěry, založenými na longitudinálním výzkumu, naopak s Nichollsem (2011) shoduje stran teze, že sociální schválení alkoholové problematiky (alespoň perspektivou zkoumané mediální agendy, která však z povahy věci není lineární deskripcí agendy veřejné) postupně ustupuje kritickému náhledu. Nejenže se mění náhled (můžeme hovořit o rámci), který má v případě předmětné studie operacionalizační podobu tematického i autorského ladění a zdroje, ale narůstá také absolutní počet sdělení, která se tematice věnují.

Poznatky Noto a kol. (2006) nacházejí největší průnik se závěry Myhre a kol. (2002). Autoři brazilské studie prohlašují, že se alkoholu dostává v tisku nepřiměřeně málo pozornosti (přičemž vycházejí ze srovnání s ostatními návykovými látkami a poměru prevalence jejich užívání), avšak zejména kladou důraz na způsob, jakým je o alkoholové problematice zpravováno. Dle autorů je alkohol skloňován pouze v souvislosti s omezeným spektrem témat, přičemž například epidemiologický či léčebný kontext je zpravidla upozadován. V tomto směru jejich nález koresponduje s poznatky Myhre a kol. (2002), neboť kladení důrazu na dílčí události na úkor obecného náhledu na širší kontext je obdobou dichotomie již zmíněných epizodických a tematických rámců.

Poslední dvě studie (Singh a kol., 2020, Jayachandran, 2020), pocházející z indického prostředí, jsou specifické časoprostorovým zasazením výzkumu, neboť zkoumají mediální agendu indických médií v době celonárodního lockdownu, zavedeného ve snaze o zamezení šíření viru covid-19, respektive krátce po jeho zrušení. Autoři obou výzkumů se shodují, že během platnosti pandemických opatření bylo o alkoholu zpravováno nejčastěji optikou ekonomických důsledků omezení jeho prodeje, přičemž diskurs vztažený ke zdravotním následkům byl upozaděn.

4 Češi a alkohol

Užívání alkoholu představuje v České republice velmi závažný zdravotní, sociální a ekonomický problém. Výzkum Státního zdravotního ústavu (dále jen SZÚ) z roku 2021, mapující užívání alkoholu v roce 2020, uvádí, že 19,8 % dotázaných konzumuje alkohol denně či obden, což představuje výrazný nárůst oproti roku 2019, kdy tato hodnota činila 17,4 %. Jde přitom o zastoupení napříč celým výběrovým souborem – pokud bychom jej rozdělili dle pohlaví, pak hovoříme v rámci roku 2020 (SZÚ) o častém (denním či obdenním) pití v případě 28,9 % mužských respondentů, respektive 11,1 % respondentek. Rizikového užívání, tedy dlouhodobé konzumace více než 20 g etanolu denně, se v České republice dopouští 17 % dospělé populace, přičemž 9 % praktikuje škodlivé užívání¹⁶, jež je charakterizováno poškozením tělesného či duševního zdraví.

Průměrné množství zkonsumovaného čistého alkoholu v přepočtu na jednoho obyvatele staršího 15 let činilo dle SZÚ (2021) v České republice v roce 2020 8 litrů¹⁷. Je však nutné dodat, že hodnoty se v závislosti na designu konkrétních výzkumů velmi výrazně liší – Světová zdravotnická organizace (2019) například v datech za rok 2016 uvádí průměrnou spotřebu čistého alkoholu v rámci české populace starší patnácti let ve výši 12,9 l, kdežto každoroční výzkum SZÚ operuje v případě stejného období s hodnotou 6,8 l. Zatímco SZÚ stanovuje hodnotu na základě údajů získaných z dotazníku, jenž je distribuován reprezentativnímu vzorku české populace, data Světové zdravotnické organizace se zakládají na výši vybrané spotřební daně, plynoucí z prodeje alkoholu v daném období. Je tedy nutné nahlédnout omezení obou výzkumných pojetí. Studie SZÚ mohou být zkresleny mimo jiné například nepravdivými odpověďmi respondentů, kdežto výzkumy využívající výši vybrané spotřební daně zase nepátrají po tom, kdo je skutečným konzumentem prodaného alkoholu. Světová zdravotní organizace sice užívá data o domácí spotřebě cizinců k odečtu jejich celkové spotřeby z jednotlivých národních měření, přesto je však výsledek vzhledem k tzv. alkoholovému turismu nepřesný. Zpráva SZÚ je však i přes své problematické užití pro mezinárodní srovnání vzhledem ke své každoroční periodicitě velmi cenným pramenem pro meziroční či dlouhodobou komparaci. Z ní je přitom zjevné, že spotřeba alkoholu v přepočtu na obyvatele od roku 2014 stabilně narůstá, jak rovněž podotýká poslední z předmětných zpráv (SZÚ, 2021).

---

¹⁶ Škodlivé užívání je termínem, jenž je podmnožinou rizikového užívání a je spjat s manifestací zdravotních indispozic způsobených vlivem konzumace alkoholu. Pokud však odhlédneme od platné terminologie, můžeme ve vztahu ke zdraví o alkoholu jako o škodlivém hovořit vždy, neboť je prokázaným karcinogenem.

¹⁷ Pokud bychom nezahrnovali abstinenty, pak by průměrná hodnota činila 9,5 l (SZÚ, 2021).

Trendy a vzorce užívání alkoholu v České republice se liší v závislosti na konkrétních demografických skupinách. Dlouhodobé trendy budu v následující pasáži ilustrovat pomocí hodnot z výzkumu SZÚ za rok 2020. Obecně lze říci, že více alkoholu užívají muži (v populaci 15+¹⁸ jde průměrně o 11,3 l ročně, kdežto v případě žen o 4,8 l). Více alkoholu spotřebují obyvatelé měst (8,1 l ve skupině 15+ zahrnující abstinenty) nežli lidé žijící na venkově (7,5 l při platnosti totožných kritérií). Vliv má také vzdělání, pro něž je vzhledem ke spotřebě alkoholu typická negativní korelace – v případě zmiňované studie spotřebovali vysokoškolsky vzdělaní respondenti v průměru 6,4 l, středoškolsky vzdělaní s maturitou 7,1 l a lidé se základním vzděláním, případně výučním listem, 10,4 l. Konkrétní hodnoty se napříč výzkumnými roky liší, popisované poměry jsou však stále podobné.

Institut pro zdravotní ekonomiku a technology assessment (dále jen iHETA) zpracoval v roce 2019 pro Úřad vlády České republiky zprávu o celkových nákladech, jaké stát v důsledku užívání alkoholu napříč populací nese. Zpráva kvantifikuje jak přímé důsledky užívání alkoholu (kupříkladu zdravotní poruchy, majetkové škody způsobené vlivem intoxikace atd.), tak důsledky nepřímé (typicky snížení pracovní produktivity, a to formou absentismu neboli pracovní nepřítomnosti, presentismu, tedy snížené schopnosti práci vykonávat i přes fyzickou přítomnost na pracovišti, případně také z důvodu nemožnosti podílet se na výdělečné činnosti v důsledku pobytu ve vězení, souvisejícího s alkoholem). Celkové náklady v roce 2016 vyčísluje zpráva na 56,57 mld. Kč (iHETA, 2019), což v daném roce představovalo 1,2 % hrubého domácího produktu.

---

¹⁸ Včetně abstinentů.

5 Metodologická východiska

V této kapitole bude popsán a odůvodněn design výzkumu, jenž vychází z popsané teorie i z jednotlivých výše představených studií, zaměřených na mediální reflexi alkoholové problematiky.

Výzkum sestává ze dvou fází; kvantitativní obsahové analýze bude předcházet kvalitativní předvýzkum, s jehož pomocí budou profilovány jednotlivé rámce. Jejich zastoupení ve výběrovém souboru bude následně postiženo kvantitativní obsahovou analýzou, a to napříč zkoumaným obdobím.

Kombinace kvalitativní a kvantitativní metodiky, pojící v sobě induktivní a deduktivní výzkumný postup, je důležitá pro určení rámců o dostatečné specifitě a k následnému zhodnocení jejich podílu na celkové mediální agendě, jakož i k reflexi jednotlivých specifických rámců na pozadí rámce obecného, kterým bude v tomto případě konflikt. Využitím konfliktního rámce navazují jednak na Shaha a kol. (1996), jenž hovoří o všeobjímajícím rámci konfliktu (ten je rovněž jedním z obecných rámců, jak je definoval Neuman a kol., 1992, a posléze také autorská dvojice Semetko a Valkenburg, 2000), který v sobě skrývá dílčí tematické podmnožiny, jednak na Törröna (2003) a jeho koncept pending narrative, jenž na pozadí obecného konfliktního rámce pracuje s názorovými, tematickými či hodnotovými konflikty.

Zastoupením kvalitativní i kvantitativní výzkumné složky a jejich posloupností zároveň výzkum vychází z metodologických doporučení Van Gorpa (2010) a svou reflexí specifických rámců na pozadí obecnějšího rámce (v tomto případě již zmiňovaného konfliktu) rovněž částečně doznává rysů profilace hybridních rámců, jak je popisují Brüggemann a D'Angelo (2018). Konkrétní kontury výzkumu budou přiblíženy v podkapitole 5.2.

5.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Cílem kvalitativního předvýzkumu je profilace specifických rámců. Následná kvantitativní obsahová analýza si klade za cíl zjistit, jak se vyvíjelo zastoupení dílčích specifických rámců napříč zkoumaným obdobím.

Výzkumné otázky, z nichž první bude zodpovězena pomocí kvalitativního předvýzkumu, zatímco na zbylé nalezne odpověď kvantitativní obsahová analýza, jsou následující:

VO1: Jakými rámci jsou opatřena mediální sdělení zpravující o problematice užívání alkoholu?

VO2: Jak se změnilo zastoupení jednotlivých rámců napříč zkoumaným obdobím?

VO3: Liší se zastoupení rámců v závislosti na pohlaví protagonistů sdělení?

VO4: V souvislosti s jakým tématem je alkohol v tisku nejčastěji skloňován?

VO5: Jaká část sdělení věnovaných alkoholové problematice cituje přímo či nepřímo alespoň jeden zdroj?

5.2 Metoda výzkumu

Výzkumný postup se bude řídit metodikou popsanou Van Gorpem (2010) v publikaci *Strategies to take subjectivity out of framing analysis*. V předmětné práci se autor zabývá spojením induktivních a deduktivních výzkumných postupů při profilaci rámců, resp. při evaluaci jejich zastoupení v mediální produkci. Ústředním principem, který se line napříč induktivní i deduktivní výzkumnou částí, je přitom metoda neustálého porovnávání, jejímž využitím autor navazuje na práci Glasera a Strausse (1967, opětovně vydáno 2008).

5.2.1 Zakotvená teorie a rámcovací matice

Prvotní sběr materiálu je následován otevřeným kódováním, tedy počáteční fází metody zakotvené teorie (Strauss, Corbinová, 1999). Zde je nutné poznamenat, že byť autor v rámci induktivní části výzkumu využívá metody zakotvené teorie, jejím výstupem, navzdory běžné výzkumné praxi, není teorie, nýbrž jistá forma kategorizace, jež je následně využita v kvantitativní výzkumné části. Cílem induktivní části je tedy „*profilace rámců, jež jsou využitelné k definování určitého tématu*“ (Van Gorp, 2010, s. 12), přičemž „*každý profilovaný rámec je reprezentován rámcovacím souborem, který v sobě integruje rámcovací faktory a logickou posloupnost faktorů úsudkových, čímž demonstruje funkci rámce stran reprezentace daného tématu*“ (tamtéž, s. 10). Mezi rámcovacími faktory, jež jsem blíže popsal v kapitole 3, nalezneme mimo jiné užité narativy a do nich promítnuté hodnoty, přičemž narativ se dle autora v rámci sdělení dynamicky rozvíjí v několika fázích, směřujících od popisu problému až k (návrhu) jeho řešení. Narativ má také zpravidla konfliktní povahu, a proto dochází jeho analýzou k částečnému překlenutí distinkce mezi obecnými a specifickými rámci (Van Gorp, 2010).

Jednotlivé podoby konfliktního rámce ustavím s užitím tzv. rámcové matice, v níž „*každý řádek představuje rámcovací soubor (pozn. autora – tedy konkrétní rámec) a každý sloupec rámcovací či úsudkový faktor, které společně daný soubor definují*“ (Van Gorp, 2010, s. 13). V této fázi proto otevřené kódování přechází v axiální, resp. selektivní, kdy jsou na základě

poznatků vztahujících se k jednotlivým sdělením profilovány konkrétní rámce, a to v tomto případě na pozadí všudypřítomného obecného rámce konfliktu. Důraz je přitom kladen zejména na takovou definici jednotlivých rámců, která v co nejvyšší možné míře omezuje jejich vzájemný obsahový průnik. Toho však nelze dosáhnout zcela, neboť rámce jsou z definice vzájemně nevýlučné. Zároveň je při kategorizaci profilovaných rámců nezbytné postupovat tak, aby byl vyčleněný rámec co nejméně opětovně rámcován skrze přidělené pojmenování.

5.2.2 Kvantitativní obsahová analýza

Van Gorp (2010, s. 19) uvádí, že „*deduktivní fáze je založena na principu kvantitativní obsahové analýzy, a to s cílem stanovit, do jaké míry se induktivně profilované rámcové soubory vyskytují v reprezentativním vzorku textů*“. Jako dvě komplementární vrstvy chápe kvantitativní a kvalitativní výzkumné postupy například také Disman (2002), případně dvojice Trampota a Vojtěchovská (2010). Ústředním výzkumným postupem kvantitativní obsahové analýzy je dle Trampoty a Vojtěchovské (tamtéž, s. 100) „*rozložení obsahů zkoumaného vzorku do zvolených tematických kategorií*“. Tímto způsobem může být zkoumáno jedno téma a proměny jeho tematického pojetí v čase, případně způsob, jakým je téma v mediální agendě kontextualizováno. Praktická část této práce v sobě pojí oba kvantitativní explorační proudy – první skrze tematický výzkum o alkoholu pojednávajících sděleních, druhý pak prostřednictvím kvantifikace zastoupení jednotlivých rámců, profilovaných během kvalitativního předvýzkumu.

Kvantitativní analýza je standardizovaný, systematický a objektivně (ve smyslu intersubjektivní) ověřitelný výzkumný nástroj (Reifová, 2004), kdy jsou sledované jevy operacionalizovány formou proměnných v kódovací knize (de Vreese, 2005). Návaznost kvantitativní obsahové analýzy na analýzu kvalitativní – zvláště ve smyslu kvantitativní práce s kvalitativně profilovanými rámci – ovšem může se zmiňovanou objektivitou (a z ní vycházející ověřitelností) kolidovat, jak upozorňuje Van Gorp (2010). Této interferenci, jejíž riziko roste spolu s počtem kódovačů, je dle autora možné částečně předejít detailním definováním dílčích rámcovacích a úsudkových faktorů, konstituujících jednotlivé rámce. Tím je zvýšena reliabilita studie, a to i v případě, že jsou data kódována jednou osobou, jako je tomu v tomto výzkumu. Rovněž ostatní studované fenomény musejí být konceptualizovány a operacionalizovány formou konkrétních proměnných. K tomu mi dopomůže jednak částečné převzetí kategorizací (ať už z hlediska způsobu jejich profilace, či jejich kompletního znění) z některých ze studií, jež popisují v kapitole 3, případně z *Manuálu kódování sdělení o návykových látkách a tématech s nimi spojených* (Šťastná a kol., 2009).

5.3 Operacionalizace výzkumných otázek

S přihlédnutím k výzkumné metodě je nezbytné operacionalizovat výzkumné otázky, resp. zkoumané jevy. Cílem kapitoly 5.3 je proto popis způsobů, jakými budou předmětné jevy zkoumány, a to formou stanovení konkrétních (měřitelných) proměnných, které budou detailně sumarizovány v kapitole 5.5. Z hlediska operačních definic a konkrétních proměnných se inspiroji některými ze studií citovaných v kapitole 3, které budou uvedeny společně s popisem přejatých prvků.

VO1: Jakými rámci jsou opatřena mediální sdělení zpravující o problematice užívání alkoholu?

Tato výzkumná otázka bude zodpovězena pomocí kvalitativního předvýzkumu. Nástrojem k jejímu zodpovězení bude výše popsáná rámcovací matice, jejíž řádky tvoří dílčí rámce. Ty jsou profilovány pomocí rámcovacích a úsudkových faktorů, které tvoří jednotlivé sloupce a mají následující podobu, jež je dána jednak jejich sumarizací Van Gorpem (2010), jednak inspirací narativem, jež popisuje Törrönen (2003), a jeho dílčími složkami. Rámcovací a úsudkové faktory uvádím níže:

1. Tematická podoba konfliktu
2. Jedna strana konfliktu
3. Druhá strana konfliktu
4. Příčiny vzniku konfliktu
5. Důsledky konfliktu
6. Morální náhled na konflikt a jeho strany
7. Implicitní či explicitní návrh řešení konfliktu

VO2: Jak se změnilo zastoupení jednotlivých rámců napříč zkoumaným obdobím?

Tuto výzkumnou otázku zodpovím pomocí proměnných (dílčích konfliktních rámců), které budou výstupem prvotní kvalitativní obsahové analýzy, společně s proměnnou v podobě data publikace daných analyzovaných sdělení (resp. příslušnosti k jednomu ze dvou výzkumných období).

VO3: Liší se zastoupení jednotlivých rámců v závislosti na pohlaví protagonistů sdělení?

Ke zodpovězení této výzkumné otázky, jež je inspirována výše citovanou prací Nichollse (2011), dojde pomocí stanovení vzájemného vztahu proměnných v podobě pohlaví

protagonistů¹⁹ a přítomnosti dílčích rámců, profilovaných v počáteční kvalitativní obsahové analýze.

VO4: V souvislosti s jakým tématem je alkohol v tisku nejčastěji skloňován?

Výzkumná otázka vycházející z konceptu tematické kategorizace sdělení bude zodpovězena na základě toho, která z hodnot, jichž může nabývat proměnná Téma, se ukáže jako dominantní. Tematická kategorizace byla přítomna ve všech studiích, jež cituji v kapitole 3. Ve svém výzkumu využiji kategorizaci Myhre a kol (2002), a to dle stejných kódovacích pravidel, jakých při její aplikaci užil Azar a kol. (2014).

VO5: Jaká část sdělení věnovaných alkoholové problematice cituje přímo či nepřímo alespoň jeden zdroj?

Pátá výzkumná otázka je inspirována prací Azar a kol. (2014), jakož i Van Gorpovým (2010) pojetím rámců. Ve svém výzkumu ji operacionalizuji prostřednictvím proměnné Zdroj. Z hlediska hodnot, jichž tato proměnná může nabývat, vycházím z *Manuálu kódování sdělení o návykových látkách a tématech s nimi spojených* (Šťastná a kol., 2009).

5.4 Výzkumné soubory a zdroje dat

Základní soubor výzkumu tvoří sedm celostátních deníků, zde seřazených na základě čtenosti ve druhé polovině roku 2021 (Unie vydavatelů, 2021): Blesk, MF DNES, Sport, Aha!, Právo, Lidové noviny, Hospodářské noviny. Konkrétně jde o všechna vydání publikovaná v rozmezí od 1. ledna 2018 do 31. prosince 2021 včetně. Datové vymezení základního souboru je plně poplatné výzkumným otázkám, zejména pak VO2, jež tvoří základní výzkumný pilíř celé práce. Koresponduje tak rovněž s Van Gorpovým (2010) doporučením stran konstrukce výzkumného vzorku. Dle autora je vhodné zvolit takový soubor, u něž v důsledku dynamických změn časoprostorového kontextu existuje předpoklad pro změnu podílu jednotlivých rámců.

Čtyřleté období zahrnuje takřka stejnoměrně čas před pandemií viru onemocnění covid-19 a dobu po jejím propuknutí a následném zavedení protiepidemických opatření, jejichž konkrétní podoba i samotná platnost se v průběhu let 2020 a 2021 průběžně měnily.

Vzhledem k povaze výzkumného záměru sestává základní soubor výhradně z tištěných periodik. Jejich obsahy budou pro účely výzkumu zpřístupněny prostřednictvím online databáze NEWTON Media Search. Konstrukci výběrového souboru kvalitativního

---

¹⁹ Stran pohlaví použiji proměnnou nabývající hodnot, které jsou definovány v *Manuálu kódování sdělení o návykových látkách a tématech s nimi spojených* (Šťastná a kol., 2009).

předvýzkumu, jakož i navazující kvantitativní obsahové analýzy, se věnují v následujících podkapitolách.

5.4.1 Výzkumný vzorek kvalitativního předvýzkumu

Výběrový soubor kvalitativní obsahové analýzy, s jejíž pomocí budou profilovány dílčí rámce, je dán třemi obsahovými kritérii: obsažením pojmu „alkohol“, významností alkoholu z hlediska tematického²⁰ charakteru obsahu (příp. jednoznačnému vymezení se vůči alkoholové tematice) a vztažením sdělení ke konzumaci alkoholu, tedy nikoliv k jeho využití např. ve formě dezinfekčního prostředku (pokud však sdělení pojednává o užití takovéto látky, pak je článek do výzkumu zařazen). Z výsledné množiny budou následně s užitím záměrného výběru vybírána sdělení s co nejvyšší mírou diverzity, a to jak z hlediska obsahu, tak formy. Tímto způsobem bude postupováno, dokud nebude dosaženo teoretické nasycenosti.

5.4.2 Výzkumný vzorek kvantitativní obsahové analýzy

Výběrový soubor kvantitativní obsahové analýzy bude profilován pomocí stejných inkluzivních kritérií jako výběrový soubor kvalitativního předvýzkumu, tato první filtrace však bude následována náhodným stratifikovaným výběrem. Strata budou dvě a budou definována dvouletými obdobími 2018–2019 a 2020–2021, jež přibližně reprezentují dobu před a během pandemie onemocnění covid-19. V rámci obou strat, z nichž první čítá celkem 730 a druhé 731 dní, budou za pomoci nástroje random.org náhodně vygenerovány kalendářní dny, přičemž následně budou analyzovány obsahy, jež byly v tyto dny publikovány a zároveň vyhovují stanoveným inkluzivním kritériím. Takto bude postupováno až do celkového počtu 200 analyzovaných článků za každé ze dvou období.

5.5 Kódovací proces

Kódovací jednotkou bude pro účely kvantitativní obsahové analýzy jedno publikované sdělení, jež odpovídá výše definovaným inkluzivním kritériím užití metody. K zakódování každé analyzované jednotky bude sloužit kódovací kniha, k jejíž přípravě využijí program Microsoft Excel (případně jeho ekvivalent v podobě softwaru Numbers). Bude kódováno celkem 19 proměnných, a to: datum publikace (D), novinový titul (N), styl (S), téma (T), pohlaví uživatelů (P), zdroj (Z) a přítomnost 13 rozdílných konfliktních rámců, identifikovaných na

---

²⁰ Nikoliv ovšem ve smyslu tematické kategorizace, s níž pracuje kvantitativní obsahová analýza; v tomto případě jde o tematickou nadmnožinu konfliktní povahy, na jejímž pozadí budou v rámci kvant. obsahové analýzy určovány dílčí tematické kategorie, a to na základě kategorizace Myhre a kol. (2002), modifikované Azar a kol. (2014)

základě předvýzkumu v podobě kvalitativní obsahové analýzy. Kódovací knihu je možné nalézt v příloze této práce (Příloha 1).

Datum bude kódováno ve formátu dd.mm.yyyy. Proměnná novinového titulu bude moci nabývat sedmi různých hodnot (1–7) dle příslušnosti ke konkrétnímu deníku ze základního souboru. Třetí proměnná, tedy styl, bude moci nabývat hodnot 1–3 v závislosti na zpravodajském či publicistickém charakteru textu, resp. jeho nejednoznačnosti. Tato proměnná byla převzata ze studie Azar a kol. (2014), její zohlednění ovšem vychází rovněž z metodiky Šťastné a kol. (2009). Tematická proměnná a hodnoty, jichž může nabývat (1–9), vychází ze studie Myhre a kol. (2002), přičemž zohledňuje úpravy, kterých doznala v rámci výzkumu Azar a kol. (2014). Jednotlivými podobami jsou v daném pořadí kategorie Konzumace alkoholu obecně, Trauma, Řízení pod vlivem, Prevence, Zdraví a informace, Restrikce a legislativa, Propagace, Alkoholové služby, Byznys, Ostatní. Pátou proměnnou, s níž operuje jak Nicholls (2011), tak Šťastná a kol. (2009), představuje pohlaví uživatelů. Proměnná může nabývat tří hodnot v závislosti na tom, zda je konzumentem žena, muž, případně žena i muž, a to v uvedeném pořadí.

Zohlednění šesté proměnné, tedy zdroje, vychází z designu studií Nichollse (2011) a Azar a kol. (2014). Podoba dílčích hodnot je přitom inspirována metodikou Šťastné a kol. (2009), a to s úpravami stran sjednocení tiskových agentur do jedné hodnoty (vzhledem k lokálnímu užití kategorizace a konkrétnímu výzkumnému záměru) a rozšíření o hodnotu zastupující absenci zdroje²¹. Proměnná Z tak může nabývat 17 hodnot (0–16) v závislosti na tom, zda zdroj Není uveden, nebo jde o Tiskovou agenturu, nebo Výzkum, studii, anketu, průzkum, nebo Odbornou společnost, nebo Knihu, odborný časopis, nebo Zprávu v jiných médiích, nebo Policistu, hasiče, celníka, prokurátora, soudce apod., nebo Pomáhajícího pracovníka nepracujícího v oblasti drogové problematiky, nebo Pomáhajícího pracovníka pracujícího v oblasti drogové problematiky, nebo Politika, mluvčího ministerstva, nebo Legálního výrobce, distributora, prodejce, reklamní agenturu, nebo Uživatele, nebo Pachatele, nebo Soukromou osobu, nebo Autora článku, nebo Zpravodaje, spolupracovníka, nebo Známou osobu (herce, zpěváka, umělce).

Přítomnost třinácti konfliktních rámců bude představovat třináct dílčích proměnných. Důvodem je vzájemná nevylučnost obsažených rámců, vycházející z jejich naturelu, a možnost

---

²¹ V případě metodického konceptu Šťastné a kol. (2009) navazuje proměnná charakteru zdroje na první kategorizační stupeň, jímž je samotná přítomnost odkazu na zdroj. Využití dvoustupňové kategorizace, pracující s mírou zastoupení citovaného zdroje, by však znesnadnilo přímou komparaci s již provedenými studii, jež představují v kapitole 3.

zohlednění nikoliv pouhé přítomnosti, nýbrž rovněž míry výskytu. Každá z rámcových proměnných proto bude moci nabývat hodnot 0–2 dle toho, zda se v analyzovaném sdělení rámeček nevyskytuje (0), nebo naopak přítomen je (1), či je dokonce dominantní²² (2). Třináct rámcových proměnných, jež blíže popíše v šesté kapitole, má následující podobu:

1. Jed vs. zdraví
2. Stát vs. zhouba
3. Svoboda vs. zodpovědnost
4. Zisk vs. veřejné zdraví
5. Člověk vs. démon
6. Střízlivost vs. agrese
7. Nezodpovědnost vs. blaho okolí
8. Opilost vs. zákon a pořádek
9. Zakázané ovoce vs. společenská pravidla
10. Opilost vs. důstojnost
11. Pítí vs. nuda
12. Představy o rodičovství vs. skutečná péče
13. Kvalita vs. kvantita

---

²² Každá kódovaná jednotka může obsahovat libovolný počet rámců (resp. 1–13), dominantní rámeček však může být v jednotce zastoupen pouze jedenkrát.

6 Analytická část

6.1 Kvalitativní předvýzkum: VO1

V průběhu kvalitativního předvýzkumu byly pomocí otevřeného, selektivního a axiálního kódování vyprofilované následující konfliktní rámce, jež vždy ilustruji pomocí pasáže některého z textů pocházejících z výběrového souboru následné kvantitativní obsahové analýzy. Rámce jsou však zpravidla profilovány sdělením v celé jeho šíři, a proto ne vždy úryvek vystihne veškeré aspekty (rámcovací a úsudkové faktory) popisovaného rámce. Poukáže však na klíčové rysy, jež daný rámec definují.

Každý z rámců je profilován na základě rámcovacích a úsudkových faktorů, jež představují ústřední proměnné rámcovací matice, s jejímž využitím byla data v duchu metody zakotvené teorie kódována. Jednotlivé rámcovací a úsudkové faktory proto v této kapitole společně tvoří osnovu popisů definovaných rámců, tak aby byla zachována jejich vlastní integrita a zachycen jejich vzájemný vztah.

Následující popis vyprofilovaných rámců zodpovídá první výzkumnou otázku (VO1).

6.1.1 Jed vs. zdraví

Tematická podoba konfliktu: Alkohol je vykreslen jako hrozba pro zdraví, ať už jednotlivce, nebo ve vztahu ke zdraví veřejnému. Jsou akcentovány přímé a nepřímé zdravotní dopady užívání alkoholu. Stran přímých důsledků jde zejména o toxicitu alkoholu pro lidský organismus, a to jak z akutního, tak dlouhodobého hlediska. Nepřímými důsledky jsou rozuměny projevy opilosti, jež mohou vést k poranění.

1. strana konfliktu: Jednu stranu střetu tvoří samotný alkohol, případně jeho užívání, a to v rozličných kontextech, z nichž řada předurčuje dané sdělení rovněž pro příslušnost k některému z dalších rámců (např. zdravotní škodlivost tzv. binge drinking, tedy epizodického pití²³, může obsahovat rovněž například konflikt pití a nudy, který popisují níže).

2. strana konfliktu: Opozice je formována zdravím a o něm pojednávajícími informacemi. Na zdraví je nahlíženo buď z hlediska celospolečenského, případně jsou následky ilustrovány konkrétními lidskými osudy. Závěry o zdravotní škodlivosti jsou mnohdy podloženy

---

²³ Jako epizodické užívání alkoholu překládá anglický výraz binge drinking např. Holcnerová (2010) či Národní linka pro odvykání, jež hovoří o „častém pití nadměrných dávek alkoholu při jedné konzumní epizodě“ (2021). V souvislosti s fenoménem binge drinking je však v některých textech jako český ekvivalent používán také výraz „nárázové pití“, s nímž pracuje mimo jiné rovněž již citovaná Národní linka pro odvykání (2020). Jedná se o synonymní výrazy.

vědeckými poznatky, případně poukázáním na kauzální faktory v kontextu zpravování o tělesném traumatu (např. v případě opilosti vedoucí k poranění). Škodlivost může být rovněž popsána s užitím „selského rozumu“, zkrátka jako obecně známá skutečnost.

Příčiny konfliktu: Samotný konflikt vzniká v mediálních obsazích vlivem deskripce následků užívání, případně v reakci na snahu státu, nestátních organizací či jednotlivců poukázat na negativní korelaci konzumace alkoholu a zdravotního stavu. Prvotní příčinou je proto obecná neslučitelnost užívání alkoholu se zdravím, v krajních případech pak dokonce se životem.

Důsledky konfliktu: Konsekvence konfliktu jsou ilustrovány pomocí konkrétních zdravotních indispozic, jejichž přímou či nepřímou příčinou je konzumace alkoholu, a to buď na příkladu konkrétního pacienta/oběti, nebo na veřejném zdraví obecně.

Morální náhled: Morální soud zůstává často nevyřčen, dominuje objektivní náhled na skutečnost. V některých případech je přisuzována odpovědnost konkrétním jednotlivcům (pak ovšem dominantní roli zpravidla zastává některý z dalších rámců – např. rámec konfliktu pití a nudy, opilosti a důstojnosti či opilosti a zákonu a pořádku) či celé společnosti, případně politickým elitám.

Návrh řešení: Řešení je nejčastěji spatřováno v legislativním omezení prodeje či konzumace alkoholu, případně v edukaci a osvětě stran nepříznivých zdravotních dopadů jeho užívání. Objevuje se však také návrh řešení nikoliv příčiny, nýbrž samotného dopadu konzumace alkoholu, často je tedy skloňována rovněž léčba, případně záchrana.

Příklady manifestace konfliktu v textu:

„Vědí poslanci, že alkohol konzumují ve velkém již dvanáctiletí? Že alkohol je droga, která nenávratně ničí naše játra a mozkové buňky, vhodné k alespoň občasnému přemýšlení či zachování dobré paměti?“ (Procházka, 29. 5. 2019)

V ilustrativním příkladu je zřejmá tendence postavení alkoholu a zdraví do vzájemné opozice, kdy jsou zároveň popsány zdravotní následky užívání alkoholu. Popis je expresivní a faktograficky ne zcela přesný, to však s identifikací rámce nikterak nesouvisí. Patrné je také přisouzení zodpovědnosti – ta je kladena na bedra politické reprezentaci, přičemž je vyvíjen tlak na zpřísnění legislativy.

„Češi jsou na tom v současné epidemii covidu špatně i proto, že mají nezdravý životní styl. Jsou tlustí, pijí moc alkoholu a myslí si, že zdravotní následky si odskáče někdo jiný.“ (Hudema, 9. 3. 2021)

V citované pasáži je opět zřejmý střet užívání alkoholu a zdraví, důsledkem je v tomto případě nižší obranyschopnost lidského organismu proti viru covid-19. Prostřednictvím zobecnění však není odpovědnost přisouzena elitám, nýbrž společnosti jako celku. Řešením proto není společenská poptávka po zavedení restrikcí či zpřísnění legislativy, nýbrž jakási osobní odpovědnost všech členů společnosti vůči sobě samým.

6.1.2 Stát vs. zhouba

Tematická podoba konfliktu: Stát či jeho politická reprezentace stojí v opozici vůči alkoholu, mnohdy personifikovanému, který národ zdravotně, sociálně a ekonomicky decimuje. Často je alkohol vykreslen jako rovnocenný soupeř státu, tedy nikoliv jako jeho regulovatelná podmnožina. Proto je možné setkat se s motivem určité státní bezradnosti, neschopnosti nad alkoholem z hlediska systémových opatření zcela zvítězit či bilancování „bitevních“ zisků a ztrát.

1. strana konfliktu: Stát, případně politická reprezentace. Státní kolos, který je ohrožen nebezpečím v podobě alkoholu, před jehož vlivy je morálně povinován chránit své občany. Stát vystupuje proti alkoholu a snaží se snížit negativní dopady jeho existence, případně je k tomu narativem vybízen. V narativu se však mohou objevit také pochybnosti, zda je stát schopen alkohol porazit, případně zda je vůbec ochoten takovýto boj svádět.

2. strana konfliktu: Na opačné straně konfliktu stojí alkohol, a to jak ve formě látky samotné, tak rovněž v podobě byznysu, jenž ji obklopuje. Alkohol může být personifikován a je často vykreslen jako vnější hrozba, jejíž podoba je do značné míry nezávislá na krocích státu, případně jako hrozba interní, která se vymkla kontrole a jejíž opětovné zkrocení je velmi komplikované. Alkoholová problematika v celé své šíři představuje v případě tohoto narativu zhoubu, jež vystupuje proti lidstvu svou destruktivní silou a ústí v celospolečenský úpadek.

Příčiny konfliktu: Příčinou konfliktu je zpravidla potřeba zhodnocení aktuální „situace na bojišti“, je popisován postup obou stran, případně konkrétní oblasti vzájemných střetů. Popudem k výstavbě konfliktu je v rámci narativu také jistý apel na agresivnější a důslednější postup státu, případně oslava jeho úspěšnosti v dílčích střetech.

Důsledky konfliktu: Narativním důsledkem konfliktu je újma jedné či druhé strany. Buď dochází k omezení produkce, propagace, prodeje či užívání alkoholu, nebo je naopak akcentována neschopnost (případně slabost) státu a nezodpovědnost jeho dílčích složek (až na úroveň jednotlivce). V krajním případě dochází ke kritice účelovosti a zjištění případného permissivního postoje státu či politické reprezentace.

Morální náhled: Alkohol představuje zcela zjevné zlo a nelze jej nikterak napravit. Jde o zhoubu, které je potřeba učinit přítrž, k čemuž je svými občany povinován stát. Morální náhled na stát je barvitější – v závislosti na učiněných krocích a postupu v boji proti alkoholové zhoubě je buď veleben, nebo je naopak stavěn do role kolaboranta, jenž vyměnil blaho svých občanů za vlastní prospěch.

Návrh řešení: Řešením je pokračování v boji proti alkoholu, případně náprava státu, který se dle narativu vůči zhoubě dostatečně nevymezil. Zatímco stran státu je v případě, kdy nezastává žádoucí roli, hovořeno o nápravě (jež se často pojí s motivem změny politické reprezentace), alkohol je vykreslen jako nenapravitelný. Ideálem je jeho úplná eliminace, jako reálné je však popisováno alespoň prohloubení restrikcí a preventivních aktivit.

Příklady manifestace konfliktu v textu:

„A konečně se nám podařilo snížit na polovinu sklerózu děda Vševěda. Tímto konstatováním z pera badatelů Smoljaka a Svěráka lze nejlépe přiblížit obtížnost úkolu, který si dalo ministerstvo zdravotnictví. Do deseti let snížit na polovinu počet rizikových pijáků, což nelze dosíci ani zavedením diktatury či prohibice. Když si vezmeme, že rizikově v současnosti konzumuje alkohol podle některých odhadů až milion a půl našinců, pak je to úkol věru herkulovský.“ ... „Nejprve je tedy nutné vzbudit v nás konzumentech ostražitost vůči alkoholu. Zde má osvěta svou nezastupitelnou roli.“ (Zvěřina, 8. 11. 2019)

Jedna strana konfliktu je představována státem, reprezentovaným ministerstvem zdravotnictvím. Jeho narativním opozitem je alkohol, resp. míra jeho konzumace občany. Stát tak bojuje se společenskou patologií, jejíž bezprostřední příčinou je alkohol, přičemž jeho angažmá v konfliktu je spolu s uvedenými ambicemi označeno za „herkulovský“ úkol. Jde o příklad narativu, jenž stát velebí a oceňuje jeho snahu vypořádat se s negativními dopady existence alkoholu.

„Nic nezavinilo tolik starostí, tolik chorob a bíd jako požívání alkoholu, řekl kdysi Charles Darwin. Nyní můžeme doplnit: nic nezatne do státního rozpočtu takovou sekeru jako alkohol. Podle studie iHeta pro Úřad vlády vyjdou zdravotní náklady, předčasná úmrtí, kriminalita, ztráta produktivity, dopravní nehody a další důsledky konzumace různě upraveného etanolu v Česku ročně na 59 miliard korun. Pro představu: odpovídá to zhruba ročnímu rozpočtu hlavního města Prahy. Čekalo by se, že něco takového bude zodpovědná vláda považovat za problém číslo jedna. Ale kdepak. Babišův kabinet si sice do programového prohlášení napsal, že bude „prosazovat opatření v oblasti omezování poptávky, která povedou ke snižování škod

a rizik spojených s problematikou závislosti na návykových látkách, ale zatím míří přesně opačným směrem.“ (Honzejek, 11. 12. 2018)

Úryvek předkládá konflikt státu a alkoholu, jenž má zhoubný dopad na řadu společenských oblastí. Dochází ke kritice vlády, která je odsuzována a jíž je kladeno za vinu, že svými kroky devastující dopad alkoholu nikterak nereflektuje. Dvojnásobná metafora v podobě „*zatít sekyru do rozpočtu*“ asociuje souboj, k čemuž rovněž přispívá související personifikace alkoholu.

6.1.3 Svoboda vs. zodpovědnost

Tematická podoba konfliktu: Na jedné straně stojí svoboda – oblasti výroby, prodeje, propagace či užívání, jež ve svém normativním pojetí (perspektivou motivu svobody) nejsou limitovány legislativními či etickými mantinely. Omezení pak ztělesňuje druhá strana konfliktu. Může mít podobu regulí (zpravidla legislativních či etických), případně zodpovědnosti jednotlivce či společnosti stran jejich respektování a dodržování. Mohou se vyskytnout také motivy zdraví, narušení veřejného pořádku a ilegality či byznysové expanze, všechny jsou však v tomto případě podmnožinou dominantního konfliktního narativu střetu svobody a zodpovědnosti.

1. strana konfliktu: Svoboda, absence omezení nakládání s alkoholem, a to na úrovni výroby, propagace, prodeje a užívání. Svoboda je charakterizována neomezeným plněním potřeb, jež rozličné subjekty, zastávající k dané problematice zpravidla permissivní či přímo podpůrný postoj, k alkoholu vztahují. Pojetí svobody, často vyjádřené implicitně, může mít částečnou normativní podobu, která však s vývojem narace a profilací konfliktu postupně ustupuje pozitivnímu náhledu na (ne)svobodu.

2. strana konfliktu: Narativním opozitem motivu svobody je její omezení, vycházející jak z externích explicitně formulovaných restrikcí, tak rovněž z jisté autocenzury na základě obecně akceptovaných společenských hodnot. Je zjevné, že v důsledku externích faktorů nemůže dojít k úplnému naplnění potřeb některého z protagonistů narativu, a pokud ano, pak zpravidla následuje určitá forma trestu.

Příčiny konfliktu: Svoboda se stran výroby, propagace, prodeje či užívání alkoholu v konečném důsledku pojí s negativními společenskými dopady. Ty se jednak zrcadí v kritických proudech společenského diskursu, ale také v legislativě, jež jednotlivé domény reguluje. Zabraňuje tak nekontrolovanému plnění potřeb na úkor ostatních členů společnosti. Tento střet zájmu a omezení jeho realizace vede k vykreslení konfliktu.

Důsledky konfliktu: Protagonista se restrikcím, omezujícím svobodu jeho počínání, buď podřídí, nebo se proti nim vymezí, přičemž akcentuje hodnotu své vlastní svobody či svobody společnosti jako celku. Čím mírnější je samotný střet, tím dalekosáhlejší jsou jeho důsledky, neboť krajní nevýraznost střetu poukazuje na konflikt velkého množství svobody se zanedbatelnou mírou zodpovědnosti či naopak. Apel na změnu restrikcí (jejich elevaci či další zpřísnění) je poté o to důraznější.

Morální náhled: Jako morálně správné jsou většinou vykresleny restrikce, jejichž porušení je zobrazováno jako eticky problematické. Zpravidla totiž reprezentují zájem společnosti a chrání ji před jinak potenciálně bezohledným plněním vlastních potřeb jednotlivců a firem, které ze svobod profitují na úkor ostatních.

Návrh řešení: Narativem předkládané řešení se liší v závislosti na konkrétních aktérech konfliktu, kteří dané hodnoty ztělesňují. Zpravidla jde o určitý kompromis – tedy o naplnění vlastních potřeb, ovšem s přihlédnutím k blahu zbytku. Pokud existuje předpoklad, že ostatním vznikla plněním potřeb konkrétního subjektu újma, je řešením jeho potrestání.

Příklady manifestace konfliktu v textu:

„Předseda KDU-ČSL Marian Jurečka včera zveřejnil fotografii, na které na ulici pije pivo. Rozšířil tak řadu politiků, kteří porušili vládní nařízení zakazující konzumaci alkoholu na veřejnosti. ‚Přiznám se, zašel jsem taky na pivo. I když na patníku, chutná po takové době skvěle,‘ napsal Jurečka na Twitteru a připojil fotografii, na které pije pivo na liduprázdné pražské ulici. Posléze příspěvek smazal. Předseda lidovců chybu přiznal, serveru Novinky.cz řekl, že je připraven rezignovat. ‚Jsem si vědom chyby, omlouvám se za ni, mrzí mě to. Na funkcích nelpím, na odchod z politiky jsem připraven celou dobu, co jsem v politice,‘ uvedl.“
(Martinek, 19. 11. 2020)

Úryvek popisuje střet svobody, jež je v daném kontextu omezena v souvislosti s epidemickou situací stran onemocnění covid-19, a zodpovědnosti. Tu představuje jednak samotné opatření, zakazující konzumaci alkoholu na veřejnosti, ale také postoj protagonisty, který se vůči opatření provinil (a jehož počínání je proto vykresleno jako nezodpovědné, k čemuž přispívá také jeho společenská role). Byla naplněna vlastní potřeba, ovšem za cenu újmy okolí (alespoň z pohledu platného opatření). Narativ je proto završen pojednáním o trestu.

„Dříve to bylo hlava nehlava, šlo o to, aby se piva vypilo co nejvíc. Pivovary ale nyní hodně dbají na zodpovědnou konzumaci. Máme zároveň etický kodex, že necílíme na mladistvé,

v reklamách hrají jen ti, kteří jsou a vypadají starší jednadvaceti let. Aby bylo jasné, že produkt je určený pro dospělé.“ (Ferencová v Bulisová a Charvát, 12. 11. 2021)

V citaci je zřejmý střet svobody, jež je stran obchodní činnosti představována mimo jiné snahou o maximalizaci prodeje a zisku („*aby se piva vypilo co nejvíc*“), a zodpovědnosti, již text explicitně zmiňuje. Jejím garantem je „*etický kodex*“, který vztahuje zodpovědnost ve věci nakládání s alkoholem k obecné morálce.

6.1.4 Zisk vs. veřejné zdraví

Tematická podoba konfliktu: Jedná se o střet státních či soukromých zájmů, jejichž společným jmenovatelem je snaha o dosažení finančního či mocenského zisku, a obecně uznávané škodlivosti alkoholu. Zpravidla je akcentováno zdraví, leitmotivem přitom mohou být sociální, případně ekonomické škody.

1. strana konfliktu: Snaha o realizaci zisku, jenž má zpravidla finanční či mocenskou podobu, a to prostřednictvím zastávání permissivního postoje vůči alkoholové problematice. Ke schvalování, případně podpoře výroby, prodeje nebo konzumace alkoholu dochází i přes obecnou známost informací o jeho škodlivosti. Typickým subjektem, tvořícím 1. stranu konfliktu, je výrobce, prodejce, stát či politické uskupení. Akt realizace zisku může být v některých případech protiprávním.

2. strana konfliktu: Protistrana zisku je tvořena podobou možných škod, které konzumace alkoholu působí. Narativem jsou předestřeny potenciální či již utrpěné újmy, k nimž v důsledku ziskuchtivosti 1. strany konfliktu dochází. Jedná se zpravidla o újmu na zdraví (veřejném či konkrétního jedince, případně skupiny osob), případně o s ním související porušení zákona. K překročení zákonných mezí dochází buď propagací a prodejem, případně v důsledku užití/užívání alkoholu, kdy však narativ přisuzuje odpovědnost především prvotnímu proponentovi alkoholu, a tedy neviní z daného jednání samotného uživatele.

Příčiny konfliktu: Předpokladem vzniku konfliktu je realizace zisku plynoucího z výroby, propagace či prodeje alkoholu. Tento postoj, jenž je zastáván 1. stranou konfliktu, má zpravidla sobecké motivy. Zájmy celku jsou podřízeny materiálnímu/mocenskému chtíči jednotlivce, případně komerčního, politického nebo kriminálního uskupení.

Důsledky konfliktu: Důsledkem je částečná či úplná realizace zisku 1. strany konfliktu, která je však vykoupena újmou druhé strany. Průběh realizace zisku má neblahý vliv na své okolí,

keré ze změn nikterak neprofituje, ba právě naopak – namísto zisku realizuje ztrátu. Ta má zpravidla podobu zdravotních škod či jejich dosud nenaplněné hrozby.

Morální náhled: Ziskuchtivost první strany konfliktu, doprovázená bezohledným následováním vlastních motivů, je považována za neetickou a zavrženíhodnou. Konkrétní podoba kritického postoje závisí především na rozsahu újmy, jež v důsledku bezohlednosti první strany vznikla či může vzniknout straně druhé.

Návrh řešení: Stát by měl více zohlednit negativní společenský dopad konzumace alkoholu zavedením přísnějších opatření vztažených k jeho výrobě, propagaci, prodeji a užívání a měl by důsledněji vymáhat ta stávající. Soukromé subjekty by se měly platnými regulemi bezezbytku řídit. Politická reprezentace by měla jednat v zájmu lidu, nikoliv ve svém vlastním.

Příklady manifestace konfliktu v textu:

„Stačí, když zavítáte například na jakýkoliv fotbalový zápas. Tam vidíte, jak v hledišti už tradičně sedí (či leží) leckdy i třetina diváků, kteří se intenzivně posilňují pivem až do stavu, kdy dění na hřišti už prakticky vůbec nevnímají. Ale čemu se divit? Vždyť hlavním sponzorem klubu je pivovar. Jeho výrobek proto na stadionu teče proudem. A to vše – jak často říkají sportovní činovníci, když jsou v úzkých – má velkou zásluhu na skvělé sportovní atmosféře v hledišti. Často takové, že třeba tátové s dětmi se nikoliv bezdůvodně bojí na zápasy vůbec chodit. Je to smutné, ale je to tak – za dobrý peněz lze zkrátka dosáhnouti čehokoliv. Nejvyšší česká hokejová či fotbalová liga se ochotně přejmenují například na Staropramen extraligu nebo Gambrinus ligu.“ (Procházka, 29. 5. 2019)

Úryvek akcentuje konflikt mezi sportem, jenž je ze své podstaty v rozumné míře aktivitou spojenou se zdravým životním stylem, a alkoholem, který je naopak zdraví škodlivý a jehož výrobci prostřednictvím finančních investic ustavičně kolonizují svět sportu a snaží se tak získat tržní výhodu, díky níž by zvýšili své zisky. Narativ se k tomuto prolínání dvou protikladných sfér, které je způsobeno ziskuchtivostí, staví velmi kriticky a zdůrazňuje, jak neblahý vliv má tato zaprodanost na společnost.

„Přestože obliba alkoholických nápojů mezi českými pubertáky a mladými podle průzkumů už několik let klesá, stále holdují pití nejvíce v Evropě. Může za to hlavně tolerantní přístup české společnosti a široká dostupnost piva, vína i lihovin v obchodech a restauracích. Ukázala to i data České obchodní inspekce (ČOI), podle nichž loni česká mládež do osmnácti let neměla problém koupit si alkohol ve více než polovině obchodů, ve kterých se konala kontrola.“ (Danda, 8. 4. 2019)

Citace ilustruje narativ, v němž se střetává byznys výroby a prodeje alkoholu s omezeními, která se vztahují k prodeji alkoholu mladistvým. Možnost profitovat z prodeje alkoholu koliduje se společenskou poptávkou po ochraně mladistvých před jeho škodlivostí.

6.1.5 Člověk vs. démon

Tematická podoba konfliktu: Personifikovaný alkohol, mající mnohdy podobu zlovolného démona, vystupuje jako antagonista šťastného a pokojného života a je viněn z využití lidských slabostí k převzetí nadvlády nad lidským osudem. Démon bez lítosti zotročuje nevinné oběti, a jakmile se mu někdo jednou dostane do spárů, je velmi obtížné z nich posléze vyvázat.

1. strana konfliktu: Člověk se svými strastmi, žalem i starostmi, jenž je v důsledku příkoří, kterého se mu dostává od vnějšího světa, bezbranný a představuje snadnou kořist. Často se můžeme setkat s určitou naivitou, důvěřivostí či prostotou, která je však člověku ke cti, je zobrazena spíše jako jakési dobráctví, houževnatost a touha vypořádat se s nástrahami každodenního života.

2. strana konfliktu: Démon ztělesněný alkoholem, který úmyslně a zcela nelítostně využívá indispozic lidí k tomu, aby převzal otěže jejich životů a svedl je do propasti, z níž nebude úniku. Jakmile se démon jednou rozhodne někoho zchvátit, nenavrátil nešťastníka či nešťastnici společnosti zpět snadno. Je mocný, ovšem pokud se společnost semkne, je možné s ním bojovat.

Příčiny konfliktu: Konflikt vzniká kolizí snahy personifikovaného alkoholu o převzetí nadvlády nad lidským osudem, k čemuž využívá situace, kdy je člověk tělesně či duševně indisponován. Často si přitom vybírá dlouhodobě oslabené jedince, jejichž úděl je již sám o sobě těžký. V mediálních obsazích pak opozici tvoří onen oslabený jedinec, ovšem samotný konflikt vzniká z potřeby společnosti – reprezentované autorem – postavit se za oběť démona.

Důsledky konfliktu: Alkoholový démon zpravidla vítězí nad svým lidským soupeřem a bez špetky soucitu devastuje jeho život – připravuje jej o společenské postavení, o kariéru, o jeho nejbližší, a nakonec i o samotnou důstojnost. Oběti se ze spárů démona daří vymanit zřídka. Pokud v narativu není vítězem alkohol, náleží tato role nejčastěji společnosti, jež se postavila za napadeného jedince a projevila jistou sounáležitost, čímž prokázala své morální kvality.

Morální náhled: Propadnutí alkoholu není bráno jako morální poklesek, právě naopak. Posednutí démonem totiž v rámci narativu představuje příležitost k projevení lidských kvalit, a to jak pro oběť samotnou, tak rovněž pro společnost. Prokázání hrdinství v podobě houževnatého vzdoru a neúnavného boje je staveno na morální piedestal. Na druhé straně je

zákonitě odsuzován samotný démon, ten je však i přes svou personifikaci natolik abstraktním, že morální soudy všeobecně užívané naší společností mohou jeho zlovlí jen stěží postihnout.

Návrh řešení: Řešení je spatřováno v semknutí se proti démonovi, který se zprvu dokáže tvářit jako přítel, jen aby vzápětí zchvátil svou kořist. Spojení se proti společnému nepříteli je v narativu přítomno jak v případě jednotlivce (v podobě jakéhosi exorcismu ve formě zdravotní a sociální péče), tak v případě společnosti jako celku, v jejíž moci je institucionalizovaná pomoc.

Příklady manifestace konfliktu v textu:

„Koho vzývaný i proklínaný démon alkoholu srazil na kolena, končil zpravidla na záchytce a v léčebně v legendárním Apolináři.“

„vymítač alkoholu“ (Bohata, 24. 10. 2019)

V citovaných úryvcích můžeme spatřit personifikaci alkoholu – text mu přisuzuje určitý zájem, a zejména pak vlastní vůli. Zároveň se k němu na první pohled staví ambivalentně, čímž ilustruje jeho dvojí tvář, ovšem vzápětí jej užitým výrazivem zjevně demonizuje. Citace hovoří o vymítači a užívá tak pojmu, jehož častým výskytem je kolokace vymítač ďábla.

„Jenže, démon alkohol je věru silný protivník...“

„Konečně si snad uvědomil, že na tom není o nic lépe než ostatní a že jenom když se bude chtít vyléčit sám kvůli sobě, má naději. A že síla je v soudržnosti kolektivu alespoň tady v léčebně, když už po odchodu bude na svůj boj každý sám.“ (Míšková, 12. 7. 2018)

Citace popisují boj proti společnému nepříteli, jímž je démon v podobě alkoholu. Pojednání o člověku, jenž démonovi vzdoruje, akcentuje soudržnost, a to v kontextu léčby, která představuje institucionalizovanou opozici, stojící po boku konkrétních obětí s pohnutými osudy.

6.1.6 Strízlivost vs. agrese

Tematická podoba konfliktu: Konzumace alkoholu je vykreslena jako kauzální faktor agresivního chování, mířeného proti zdraví či majetku okolí, případně proti veřejnému pořádku. V souvislosti s opilostí je velmi často akcentována právě újma okolí, k níž dochází zpravidla s použitím násilí. Popisované protispolečenské chování mnohdy doznává rysů surovosti, bezohlednosti, bezcitnosti a neschopnosti sebekontroly.

1. strana konfliktu: Strízlivost tvoří první stranu konfliktní polarit. Strízlivý, alkoholem neovlivněný náhled na vnější i vnitřní realitu je pojen se schopností sebekontroly a s určitým

nepsaným společenským normativem, vztahujícím se k mezilidské interakci. Řešení sporů ve stavu, kdy člověk není ovlivněn alkoholem, je vnímáno jako vyvrálejší a kultivovanější.

2. strana konfliktu: Protipólem střízlivosti je agrese, jež se nejčastěji manifestuje verbálním napadáním či fyzickým násilím mířeným proti okolní společnosti a doprovázeným intenzivními výbuchy vzteku. Alkohol dává průchod hněvu, a navíc jej dále přiživuje a znesnadňuje protagonistovi narativu reflexi páchaných protispolečenských skutků.

Příčiny konfliktu: Primární příčinou je alkohol, jenž je v rámci narativu ve vztahu k agresi dominantním kauzálním faktorem. Jako sekundární příčinu konfliktu můžeme označit nedostatečnou zodpovědnost uživatelů, kteří by v případě abstinence mohli výbuchům agrese i jejím protispolečenským projevům předejít. Příčinným motivem tedy může být také neschopnost reflektovat své sklony k násilnému jednání již před samotným užitím alkoholu.

Důsledky konfliktu: Důsledkem je buď pouhý diskomfort okolí, pramenící z narušení pořádku agresivním činem podnapilého pachatele, anebo – a tak je tomu ve většině případů – újma na majetku či zdraví, v jejímž kontextu je poukazováno na nebezpečí, jaké pro bezpečnost společnosti skýtá konzumace alkoholu.

Morální náhled: Agrese je společně s průvodními projevy velmi důrazně odsuzována, stejně tak sám pachatel, a to krom svého jednání také pro svou nezodpovědnost, jež se zračí v konzumaci alkoholu, která činu předcházela. Jistá zodpovědnost je však přisuzována také alkoholu samotnému, jenž je často personifikován a zastává v narativu roli klíčového faktoru, bez jehož přítomnosti by k protispolečenskému jednání nemuselo dojít.

Návrh řešení: Řešení je spatřováno především v potrestání pachatele. Trest je nejen zadostiučiněním vzhledem ke spáchaným činům, ale rovněž jistým aktem prevence. V některých případech je součástí narativu také debata o prohloubení stávajících restrikcí či nastolení nových, jež by podobným činům do budoucna zamezily.

Příklady manifestace konfliktu v textu:

„V ženě se zpěnila alkoholem naředěná krev a po několika ostrých slovech napadla muže pěstmi a zasadila mu i několik kopanců do hlavy.“ (Aha!, 14. 6. 2021)

V úryvku, který expresivní formou popisuje verbální napadení následované inzultací fyzického charakteru, můžeme spatřit alkohol v roli kauzálního faktoru, byť ne zcela dominantního.

„Muž tehdy přišel domů opilý. Když ho družka vyhnala z ložnice spát do obývacího pokoje, povallil ji na postel a oběma rukama ji začal rdousit.“ ... „Svoji roli sehrál i vypitý alkohol, po kterém se

obžalovaný už nedokázal tolik kontrolovat, ' konstatovali v posudku soudní znalci. ' (Biskup, 7. 11. 2020)

Citace pojí konzumaci alkoholu s nedostatečnou schopností sebekontroly, v důsledku jejíhož snížení došlo k násilnému činu. Narativ střetu ztráty sebekontroly, doprovázené agresivním chováním, dokresluje vyjádření soudních znalců. To explicitně staví alkohol do role jednoho z příčinných faktorů, ovšem serióznějším způsobem, než jakým tak činí předchozí, expresivně laděný příspěvek.

6.1.7 Nezodpovědnost vs. blaho okolí

Tematická podoba konfliktu: Nedohlédnutí potenciálních důsledků jedné strany, případně jejich vědomé ignorování, si vybírá daň v podobě újmy na majetku či zdraví na straně druhé. Jedním z příčinných faktorů konečných důsledků je zpravidla alkohol, případně náhoda či smůla, ovšem v rámci konfliktu je akcentována především samotná nezodpovědnost, která se manifestuje konzumací alkoholu v rizikových situačních kontextech.

1. strana konfliktu: Nezodpovědnost, nedohlédnutí či přehlížení možných důsledků konzumace alkoholu, jež se pojí především s požitkářstvím, relaxací, zábavou či uvolněním, ovšem jež má často velmi tragické následky. V krajním případě hovoříme také o bezohlednosti, nikoliv však o záměru uškodit či ublížit. Nezodpovědnost je zobrazována spíše jako cesta vstříc nešťastným náhodám, o něž se však konzument svým počínáním významně přičinil.

2. strana konfliktu: Na nezodpovědnost, jež je v případě narativu jednak příčinou, ale zároveň i následkem konzumace alkoholu, doplácí okolí, které je nebo může být v jejím důsledku poškozeno na zdraví či majetku. Oběť konfliktu se o svou újmu nikterak nepřičinila a veškerá zodpovědnost je tak přisuzována podnapilému viníkovi, a to skrze implicitní či explicitní poukázání na jeho nezodpovědnost.

Příčiny konfliktu: Jednoznačnou příčinou konfliktu je naivní představa zvládnutí situace, nezodpovědnost či bezohlednost viníka a jeho (byť nezamýšlené) protispolečenské jednání. Ať už je újma druhé strany neznatelná, či naopak markantní, narativ nikdy nepoukazuje na záměr – vždy jde o nešťastnou náhodu, jíž se však dalo předejít zodpovědným přístupem neboli abstinencí v daném situačním kontextu.

Důsledky konfliktu: Důsledkem konfliktu je zmíněná újma okolí, která může mít podobu pouhého zvýšeného rizika či ohrožení. Častěji se ovšem vyskytují přímé zdravotní či materiální škody, a to mnohdy velmi devastující.

Morální náhled: Nezodpovědnost, případně bezohlednost, je důrazně a zřetelně odsouzena. Jako morálně pokleslý je skrze nedohlédnutí či ignorování potenciálních důsledků svého jednání často profilován také sám viník, v některých případech je však vyjádřena lítost nejen nad pohnutým osudem oběti, ale paradoxně také nad neštěstím, jaké potkalo viníka.

Návrh řešení: Primární koncepcí řešení je trest, který následuje po provinění se vůči psaným (zákonům – soud) i nepsaným (obecná morálka – pranýřování či zostuzení) společenským pravidlům. Trest či celkové nakládání s konkrétním případem může mít až exemplární charakter. Sekundárním návrhem řešení je plošné prohloubení preventivních opatření a restrikcí či následných represí.

Příklady manifestace konfliktu v textu:

„Elitní československá tenistka coby tehdy 11. hráčka světa způsobila pod vlivem alkoholu tragickou dopravní nehodu. Na podzim roku 1981 u Břeclavi čelně narazila do protijedoucího auta, ve kterém uhořela žena. Trojnásobná semifinalistka Roland Garros a vítězka 11 turnajů WTA dostala v pouhých 22 letech tři roky natvrdo, poté se vrátila k tenisu, ale už se neprosadila.“ (Maňas, 26. 8. 2021)

V citovaném textu je zavinění nehody částečně odůvodněno alkoholem, přičemž nehoda samotná si vyžádala život ženy, jež ji nezavinila, a byla tedy obětí nezodpovědnosti sportovkyně, která za volant usedla podnapilá. Následně text popisuje dva tresty. První vychází z judikátu, druhý v podobě nezdaru stran návratu ke kariérním úspěchům je nepřímou konsekvencí prvotní nezodpovědnosti.

„Opilá 33letá řidička vozu Kia poškodila v Bernarticích u Trutnova trojici aut. Žena s 2,23 promile alkoholu nezvládla průjezd levotočivou zatáčkou, narazila do zaparkované škodovky, která narazila do další Škody Fabia. Auto řízené opilou ženou sjelo se svahu. Žena a spolujezdec utrpěli lehká zranění,“ uvedl policejní mluvčí Lukáš Vincenc.“ (Právo, 18. 2. 2020)

Narativ obsahuje zmínku jak o materiální škodě, tak o škodě na zdraví, přičemž obě újmy bezprostředně vycházejí z nezodpovědného chování protagonistky, která řídila pod vlivem alkoholu.

6.1.8 Opilost vs. zákon a pořádek

Tematická podoba konfliktu: Konzumace alkoholu a následná intoxikace představují narativní protipól veřejného pořádku a zákonů, jež onen společenský řád garantují. Nejde

o alkohol samotný, nýbrž o akt jeho užívání a přímé i nepřímé důsledky, jež se s ním pojí. Tyto důsledky však nejsou příliš závažné – k újmě často přichází samotný veřejný pořádek jakožto autonomní subjekt narativu, nikoliv konkrétní entity, z nichž se ona veřejnost skládá. Opilost tak vede spíše k provinění se vůči mravům. Již na ni samotnou je však nahlíženo jako na problém, což odlišuje tento rámec od rámce následujícího.

1. strana konfliktu: Prvním aktérem konfliktu je stav opilosti. S ním se pojí jak prvotní konzumace alkoholu, tak následné (či průvodní) chování, které koliduje se společenským řádem. Přestože konzumace je z hlediska tohoto rámce platným motivem (pokud vstupuje do předmětného konfliktu), dominantní je z hlediska narativu právě samotná opilost. Ta může být rozličné intenzity. Její míra se poté úměrně zračí ve způsobu, jakým je narušen veřejný pořádek, a v kolizi se zákonem.

2. strana konfliktu: Oblastí, již narativ předkládá jako s opilostí neslučitelnou, je veřejný pořádek a zákony, které představují prevenci jeho narušení. Konflikt může mít oběť, ovšem na její újmu je zpravidla pohlíženo perspektivou porušení zákona či z hlediska zákona nepostižitelného střetu s veřejným pořádkem. Ona újma navíc není nikterak vážná, samotný akt neprovází zloba a agrese. Jde zpravidla o nehody, případně o záměrné jednání s cílem poškodit věc, nikoliv ublížit bytosti.

Příčiny konfliktu: Za příčinu je označena konzumace alkoholu. Na jejím pozadí se v případě narativu může vyskytovat motiv společenské nepřizpůsobivosti, bezohlednosti či jiné sociální patologie. Spolu s těmito faktory, které mohou konzumaci předcházet a následně ji i samotný akt proti veřejnému pořádku doprovázet, může být příčinným leitmotivem také nedostatečná regulace konzumace, případně sporná vymahatelnost platné legislativy.

Důsledky konfliktu: Důsledkem je narušení veřejného pořádku či porušení zákona způsobem, který je implikován stavem alkoholové intoxikace. Opilost je přitom akcentována více než alkohol samotný. Důsledky zpravidla nejsou dalekosáhlé, nedochází k závažným proviněním ani k nenávislným činům.

Morální náhled: Čin proti společenskému pořádku je odsuzován. Vina je ovšem přisuzována nejen pachatelí, jehož počínání je označeno za nepřijatelné a morálně pokleslé, ale také personifikované opilosti. Část zodpovědnosti pak může ulpět také na samotné společnosti a vládnoucích strukturách, které se dostatečně nezasadily o vznik opatření, která by činu zamezila.

Návrh řešení: Řešením je potrestání toho, kdo se narušení pořádku v důsledku opilosti dopustil, případně zavedení opatření, která by podobným situacím do budoucna zamezila. Trest se objevuje ve dvou podobách – dochází k potrestání dle zákona či k veřejnému zostuzení a pranýřování, případně ke kombinaci obojího,

Příklady manifestace konfliktu v textu:

„Ale nejen lidé bez domova často popíjí i na místech, kde je to zakázané,' upřesňuje velitel a dodává, že v létě se v Benešově také potýkají s častějším rušením nočního klidu, které je spojeno právě s alkoholem. ‚Na vině je i protikuřácký zákon. Opilci se nedrží v hospodě, jdou si zapálit ven a pivo si vezmou jednoduše s sebou. Protože je teplo, nic je nežene zpátky. A když se jich tam pak sejde několik, na problém je zaděláno,' říká Stulík, podle kterého se to strážníci snaží řešit. Moc toho ale udělat nemohou. ‚Můžeme jim udělit blokovou pokutu nebo je z místa vykázat. Případy ale většinou postupujeme správnímu orgánu, kde jsou sankce mnohem vyšší. Další možností je, že alkohol opilé osobě odebereme, protože se jedná o věc, která slouží k páchání přestupku,' vysvětluje Stulík s tím, že za pití alkoholu na veřejnosti může být v Benešově udělena pokuta až pět tisíc korun.“ (Franzkiová, 25. 7. 2018)

Článek pojednává o narušení veřejného pořádku, jehož projevem je mimo jiné rušení nočního klidu, přičemž jednoznačně zmiňuje alkohol jako jeden z dominantních příčinných faktorů. Alkohol je dokonce popisován jako „věc, která slouží k páchání přestupku“. Zároveň je možné si povšimnout hodnocení, které se zračí v expresivních formulacích citovaného policisty, viz např. „opilci“ či „nic je nežene zpátky“. Vedle ponížení, které narativ předkládá, stojí řešení v podobě zákonného postihu.

„Důvodem rozšíření působnosti vyhlášky jsou stížnosti obyvatel na nevhodné a hlučné chování zákazníků nového obchodu s potravinami v Chanově. Na ulici před obchodem popíjejí právě alkoholické nápoje a hlasitě se baví,' vysvětlil starosta Obrnic Stanislav Zaspal (ODS). Cílem vydání protialkoholové vyhlášky je ochrana veřejného pořádku, dobrých mravů, bezpečnosti v obci a zamezení nežádoucího vlivu na mladistvé.“ (Právo, 7. 3. 2019).

Úryvek pojí užívání alkoholu s nevhodným a hlučným chováním, které koliduje s veřejným pořádkem, dobrými mravy a bezpečností. Jako řešení problému (konfliktu) předkládá narativ zavedení legislativních restrikcí.

6.1.9 Zakázané ovoce vs. společenská pravidla

Tematická podoba konfliktu: Předmětem narativu je střet, jenž vzniká vlivem podlehnutí protagonisty zakázanému ovoci. To je představováno užitím či užíváním alkoholu ve

specifických sociokulturních, případně situačních kontextech. V opozici vůči zakázanému ovoci stojí společenská pravidla, která v konkrétních situacích činí z užití alkoholu či následné opilosti něco zapovězeného. Konflikt má často podobu nepříliš závažné „klukoviny“ či (nejen) pubertálního buřičství a rebelie, v zájmu zachování dekora daného společenského prostředí je však jednohlasně odsuzován, byť mnohdy se současným vyjádřením porozumění.

1. strana konfliktu: Zakázané ovoce nepředstavuje přímo sám alkohol, dokonce ani jeho soustavná či epizodická konzumace. Něco zapovězeného z něj činí až společenská pravidla, tedy druhá strana konfliktu. Jednotlivá opozita popisovaného střetu jsou proto neoddělitelná, aniž by došlo k destrukci narativu. Zakázaným ovocem je však obecně míněno užití alkoholu, případně projevení jeho následků, a to v kontextech, v nichž je daný výjev něčím nemyslitelným.

2. strana konfliktu: Narativním protipólem alkoholu a jeho užití jsou společenská pravidla, jež mohou mít charakter zákonů či vzájemných právních vztahů, ale i obecné morálky a nepsaných společenských očekávání. Právě tato pravidla, vztahující se ke specifickým situačním kontextům, činí z alkoholu, jeho konzumace a jejich následků něco zakázaného, nepatřičného či zapovězeného.

Příčiny konfliktu: Předpokladem konfliktu je nerespektování společenských pravidel při nakládání s alkoholem, mající buď záměrný, či bezděčný charakter. Záměrným porušením společenských pravidel je míněna snaha o rebelii a vymezení se vůči nim, bezděčným pak neschopnost či prostá neochota je respektovat, nikoliv však cílená snaha proti nim revoltovat.

Důsledky konfliktu: Holdování zakázanému ovoci zpravidla nemá vážnějších následků. V narativu se sice může vyskytovat oběť, újma však není nikterak vážná a její pojmenování je spíše formalitou. Provinění se vůči pravidlům s sebou nenese záměr společnosti škodit, cílem je buď vlastní blaho a pobavení (ovšem nikoliv na úkor ostatních), nebo určitá revolta, jež je optikou narativu zcela neškodná.

Morální náhled: Konflikt je vystavěn způsobem, který implikuje odsouzení popisovaného chování, ale zároveň jej nahlíží perspektivou, jež nabízí jistou sounáležitost a soucit. S protagonistou je snadné se ztotožnit a odpustit mu jeho prohřešek. Podoba konfliktu z něj činí patálii, do které se někdy (málem) dostal každý a která je do značné míry spoluzaviněna kontextem jednání, jež by samo o sobě nemuselo býti odsouzeníhodné.

Návrh řešení: Řešením je důraz na sebekontrolu a dodržování společenských pravidel, případně potrestání toho, kdo se vůči nim provinil. Trest může mít mnoho podob od opovržení ze strany společnosti přes pokárání až po pracovníprávní či trestněprávní dohru.

Příklady manifestace konfliktu v textu:

„Dejte mu dýchnout!' skandovali na adresu hlavního rozhodčího Jiřího Houdka olomoučtí fanoušci při utkání první fotbalové ligy s Českými Budějovicemi. Nepozdávaly se jim rozvláčné pohyby muže ve žlutém po trávníku. Sdíjí požití alkoholu odmítl. ‚My samozřejmě před zápasem alkoholické nápoje nepožíváme, máme to zakázané, je to standardní přístup, nikdy tyto věci neděláme. Chápu, že emoce okolo zápasu mají nějaký průběh, ale co se týká alkoholických nápojů, nic takového nebylo, ‘ odmítl rozhodčí Houdek.“ (Mladá fronta DNES, 21. 10. 2019)

Sdíjí byl nařčen z užití alkoholu během utkání, čímž by se provinil jak proti podmínkám svého pracovního poměru, tak proti principům sportu samotného. Narativ tak staví do opozice užití alkoholu, jež by v dané míře samo o sobě nepředstavovalo společenský problém, a pravidla vykonávání konkrétní profese, která z onoho užití problém činí. Následkem výsledného rozporu vzniká konfliktní narativ.

„Na dodržování zákazu popíjení alkoholu osobám, kterým ještě nebylo 18 let, se o víkendu zaměřili vyškovští policisté. Bohužel moc pozitivního nezjistili.“ ... „Naměřené hladiny alkoholu byly ve většině případů nízké, ovšem našli se i tací, kterým jsme zjistili více než jedno promile. A neslavnou rekordmankou byla šestnáctiletá návštěvnice bučovické diskotéky s hodnotou 1,21 promile,‘ dodala Musilová.“ (Právo, 11. 12. 2018)

Konzumace alkoholu mladistvými představuje dvojí prohřešek, neboť samotnému užití zpravidla předchází nedovolený prodej. V tomto případě však narativ akcentuje první ze zmíněných střetů se společenskými pravidly. Poukazuje přitom na nerespektování zákazu, které v kontextu protagonistů představuje určitou mladickou nerozvážnost, případně revoltu vůči daným pravidlům.

6.1.10 Opilost vs. důstojnost

Tematická podoba konfliktu: Stav intoxikace alkoholem se dostává do střetu s lidskou důstojností, kdy lidské jednání v důsledku užití alkoholu pozbývá vážnost a úroveň humanity a stává se ostudným a ponižujícím. Chování protagonisty je mnohdy v rozporu se společenskými normami, jakož i jeho osobní morální integritou. Dochází ke ztrátě respektu okolí a odsouzení jednání, které je považováno za pokleslé, případně se objevuje výsměch a škodolibost.

1. strana konfliktu: Konzumace alkoholu v míře, jež viditelným způsobem ovlivňuje úroveň společenského chování. Opilost však v kontextu rámce není svázána pouze s veřejným užíváním alkoholu, nýbrž k ní může docházet rovněž o samotě, kdy jejím důsledkem nemusí být společenský exces, ale spíše ponížení sama před sebou. Opilost může nabývat rozličné intenzity, v některých případech dokonce ani nemusí být popsána, ale je nahrazena výraznou a stěží kontrolovatelnou touhou po užití alkoholu.

2. strana konfliktu: Důstojnost, k jejíž ztrátě v důsledku epizodického užití či soustavného užívání alkoholu dochází. Vážnost, hrdost, morální integrita či společenské chování, jehož úroveň je alkoholovou intoxikací snížena. Respekt, jenž je následkem změny chování nahrazen despektem, výsměchem či dalším zostuzováním.

Příčiny konfliktu: Kauzálním faktorem ztráty důstojnosti a s ní spojených průvodních jevů je zcela jednoznačně slabost pro alkohol a jeho konzumace, již je v daných kontextech vzhledem k okolnostem a důsledkům možné označit za přílišnou. Opilost je prvotní příčinou, jež následně stojí na pozadí konkrétního chování, v němž se zračí jistá humanitní pokleslost. Právě ono chování je pak bezprostředním důvodem případného odsouzení ze strany společnosti a vlastní ztráty důstojnosti.

Důsledky konfliktu: Společensky neakceptovatelné chování, které je nahlíženo jako nedůstojné, nepřístojné, ostudné, nekultivované, primitivní či trapné a v jehož důsledku dochází ke ztrátě důstojnosti uživatele alkoholu, a to buď v očích společnosti, či posléze také pohledem jeho samotného.

Morální náhled: Pokleslé chování a jednání pod vlivem alkoholu či s jasným cílem vlastní intoxikace je považováno za ostudné a zavrženíhodné, dochází k prohloubení zostuzení protagonisty či k jeho pranýřování. Rámec může podněcovat příjemce k pohlížení na aktéry skrze prsty, k výsměchu a škodolibosti a může navozovat pocit svrchovanosti, ale i morálního či lidského znechucení.

Návrh řešení: Konceptualizace řešení v případě epizodicky profilovaných poklesků chybí, jde spíše o jakýsi stesk nad dekadencí a pozbytím důstojnosti nebo o poukázání na následky užití či užívání alkoholu na společenskou vážnost člověka. Z kontextuálního hlediska se řešení zračí již v předchozích rámcovacích a úsudkových faktorech. Přesahuje úroveň rámce, neboť právě on a jeho manifestace v textu je projevem určitého řešení, spočívajícího v jasném vymezení se (ať už autora, či případného zdroje) vůči vztahu člověka k alkoholu a jeho užívání.

Příklady manifestace konfliktu v textu:

„Ještěže ten alkohol nám Čechům nevezmou. Takhle na lačno bude ostuda u plážového baru už tak kolem desáté ranní.“ (Kvasnička, 1. 6. 2020)

V citované pasáži článku, jenž pojednává o zrušení švédských stolů v důsledku opatření proti epidemii onemocnění covid-19, je ostuda explicitně spojena s užitím alkoholu, přičemž první věta s výsměšným podtónem naráží na kladný vztah Čechů k alkoholu. Rámec je v tomto případě vyjádřen pouze zčásti, úryvek byl však použit, aby v kontextu dalšího citovaného sdělení poukázal na rozmanitost textů, v nichž může být zastoupen.

„Chodil doma po čtyřech, nahý, močil, kde ho napadlo,‘ uvedla Švecová.“ (Půlpán, 5. 1. 2021)

Na rozdíl od předchozího citovaného úryvku, v němž se příslušný konflikt projevil expresivní výsměšnou formou, jde zde přítomen v podobě věcné, jež popisuje následky užívání alkoholu, kdy konzument nebyl schopen dodržovat základní společenské návyky a postupně pozbýval civilizovanost, vážnost a respekt okolí.

6.1.11 Pití vs. nuda

Tematická podoba konfliktu: Narativ staví konzumaci alkoholu do opozice vůči nudě, nezáživné všednosti a nevyužitých šancí prožít něco nezapomenutelného, případně sociálního odloučení (avšak zpravidla ve spojení s předchozími motivy). Užití – nikoliv však užívání – alkoholu je prezentováno jako předpoklad k prožití zábavných chvil a dobrodružných momentů, které by člověk mohl jinak propásnout, případně by si je náležitě nevychutnal.

1. strana konfliktu: Epizodická konzumace alkoholu, k níž dochází zpravidla ve společnosti přátel. Pití je v tomto případě vyobrazováno jako nástroj k navození uvolněné atmosféry, jež je okořeněna společnou zábavou s kamarády a známými, případně navázáním nových přátelství či milostných vztahů. Pití může být střídme, ale rovněž bujaré, rysem rámce však není ztráta důstojnosti či protisociální chování. Narativ naopak nahlíží na alkohol velmi permissivně, byť ten nemusí být primárním předmětem narativu (a zpravidla jím není, neboť je leitmotivem na pozadí zábavy).

2. strana konfliktu: Odvrácenou stranou konfliktu, s níž užití alkoholu z hlediska narativu soupeří, je nuda a určitá s ní spjatá sociální osamocenost. Zatímco s pitím se pojí bujaré veselí a jistá pospolitosť, s jeho oželením je spojeno pozbytí zážitku, který alkohol v kontextu společného veselí pomáhá zprostředkovat. Lidé, kteří alkohol odmítnou, se vzdalují jak od

prožitku, který by jim jeho užití přineslo, tak od zbytku společenského kruhu, v němž ke konzumaci v danou chvíli dochází.

Příčiny konfliktu: Alkohol odbourává zábrany a lidé jsou pod jeho vlivem – ať už skutečným, či domnělým – ochotni páchat skutky, které by za běžných okolností nečinili. Společenská interakce je po jeho konzumaci snazší, lidé jsou družnější, z hlediska tohoto konkrétního narativu pomáhá navodit uvolněnou atmosféru. Žádná pořádná oslava se bez alkoholu neobejde, jeho odmítání může být vykládáno jako suchopárnost, či dokonce nezdvořilost.

Důsledky konfliktu: Narativ jednoznačně upřednostňuje užití alkoholu, díky němuž je možné se s nezáživností a nudou snadno vypořádat. Následkem konfliktu je proto schválení užívání alkoholu, přičemž v některých případech dochází dokonce k jeho velebení. Naopak ti, kteří se proti němu v kontextu společenské zábavy vymezí, mohou být pro svou prudérnost ostrakizováni.

Morální náhled: Samotná konzumace alkoholu je zcela schvalována. Narativ zpravidla neobsahuje negativní motiv, který by byl s užitím alkoholu spojen. Naopak jsou ilustrovány přednosti pití, a proto dochází k jeho uznání jakožto legitimního způsobu navození atmosféry či jejího prohloubení.

Návrh řešení: Řešením je užít si všechny momenty, které život přináší, družít se s ostatními a bok po boku strávit nezapomenutelné chvíle, k nimž nám alkohol může dopomoci. Je proto potřeba strážít nejen samotné příležitosti k družbě, ale také možnost konzumace alkoholu, který je v daném kontextu základním stavebním kamenem zábavy.

Příklady manifestace konfliktu v textu:

„Někteří lidé už teď strádají, že nemohou chodit na zábavy a sdružovat se. Plus ještě popíjení alkoholu. Sociální kontakt je v lidské povaze od předkřesťanské doby. A dlouhodobé potlačování je velmi špatně.“ (Moravec alias Lou Fanánek Hagen, cit. dle Kolář, 16. 4. 2020)

Úryvek z článku, který se věnuje restrikcím v době pandemie onemocnění covid-19, staví konzumaci alkoholu do přímé souvislosti se zábavou a sociálním kontaktem. Alkohol je vyobrazen jako jeden z faktorů, jejichž absence v životě člověka vážně narušuje společenské vyžití a zabraňuje naplnění přirozených lidských potřeb, tedy jako něco stěží odmyslitelného.

„Není těžké vyhrát, ale pořádně to oslavit. Tímto heslem se Procházka řídil na párty, kterou uspořádal s kamarády v Hostěradicích, odkud pochází. Na bujaré oslavě tekl alkohol proudem a Jirka dostal třeba dort ve tvaru oktagonu, stříkací pistoli nebo plyšového medvěda Teddyho. Doma mám svoji smečku, se kterou vždy slavím. Je to pokaždé trochu větší, a proto se uklízíme

někam, kde nás není vidět a slyšet. A přesto je nás vidět a slyšet,' vypráví zápasník.“ (Blesk, 21. 7. 2020)

Článek zmiňuje alkohol stran bujarého veselí, zkrátka jako přirozenou součást společenské události v podobě oslavy. Užití alkoholu je tak profilováno jako průvodní prvek zábavně stráveného času s přáteli a způsob, jakým velebit úspěch či uctít významnou příležitost.

6.1.12 Představy o rodičovství vs. skutečná péče

Tematická podoba konfliktu: Normativní pohled na roli rodiče a obecné představy o mateřské a otcovské lásce se střetávají s realitou, v níž jsou potřeby dítěte přehlíženy a není mu věnována pozornost potřebná k jeho správnému vývoji, anebo je dítě ze strany rodiče dokonce týráno či zneužíváno. Chování a jednání rodiče či rodičů je přitom výslovně spojováno s užíváním alkoholu. Narativ se objevuje nejčastěji v epizodické formě, je však možné jej popsat také v obsazích spíše tematických.

1. strana konfliktu: Předpoklad přirozeného přilnutí rodiče k dítěti a naslouchání jeho potřebám, obecně přijímaná rodičovská role. Láska rodiče k dítěti, sounáležitost, něha, obětavá péče, ohleduplnost, činění ústupků stran naplnění vlastních cílů rodiče ve prospěch dítěte. Pozornost věnovaná rodiči dětem a jsoucnost předobrazem pro jejich niterný vývoj a správné začlenění se do společnosti.

2. strana konfliktu: Protipólem normativních představ je pozitivní skutečnost, v níž namísto rodičovské lásky dominuje sobeckost rodiče, který plní své vlastní potřeby, aniž by přitom bral ohled na blaho dítěte. Narativ zdůrazňuje hanebnost počínání rodiče, a to v přímé souvislosti s utrpením dítěte, jež je způsobeno buď bezděčnou bezohledností charakterizovanou sobeckým naplněním vlastních potřeb, nebo záměrným týráním a zvrhlým potěšením z vlastní svrchovanosti a dominance v kontrastu s cizím trápením.

Příčiny konfliktu: Kauzalita stojí v rámci narativu na dvou dominantních pilířích – osobních dispozicích rodiče a jeho vztahu k alkoholu. Epizoda opilosti či dlouhodobé užívání alkoholu představuje bezprostřední příčinu popisovaných skutečností, ovšem zejména v případě záměrného ubližování dítěti jsou podobnou měrou akcentovány osobnostní rysy rodiče, jejichž existenci alkohol pouze odkryl, nikoliv zapříčinil.

Důsledky konfliktu: Důsledkem střetu je především újma dítěte, a to jak psychická, tak v některých případech také fyzická. Neutěšenost osudu dítěte je přímým důsledkem konzumace

alkoholu, která však vychází z hlubšího problému v podobě neschopnosti či neochoty rodiče odpovídajícím způsobem plnit svou sociální roli.

Morální náhled: Počinání rodiče je jednoznačně odsuzováno. Často se objevují expresivní vyjádření, nedochází však ke zlehčování činu. V případě bezohlednosti a sobeckého naplňování vlastních potřeb na úkor dítěte je akcentováno především odsouzení rodiče, v případě záměrného ubližování dítěti je pak rodič demonizován a zdůrazňována je rovněž záchrana dětí a společenská povinnost zahrnout je láskyplnou péčí, kterou od svého skutečného rodiče nezakusily.

Návrh řešení: Jednoznačným řešením je potrestání rodičů, a to často exemplárním způsobem, zpravidla za doprovodu vyjádření opovržení nad jejich jednáním, případně zavedení opatření, která by byla účinnou prevencí. Mohou jimi být například legislativní restrikce omezující prodej alkoholu, ale také zásahy do služeb sociální péče.

Příklady manifestace konfliktu v textu:

„Děti musejí mít bezpečný domov,‘ vysvětlila rozhodnutí grónská premiérka Kim Kielsenová s tím, že nadměrná konzumace alkoholu v domácí karanténě ohrožuje nejmladší členy domácnosti. ‚Nuuk bohužel zaregistroval poslední dobou nárůst domácího násilí,‘ připustila ministryně zdravotnictví Martha Abelsenová. Podle průzkumů byl téměř každý třetí obyvatel Grónska v dětství vystaven sexuálnímu zneužívání, neradostná statistika bývá spojována mj. i se silnou konzumací alkoholu a drog.“ (Právo, 31. 3. 2020)

V úryvku je prostřednictvím tematického rámce vyobrazen narativ konfliktu normativně a pozitivně nahlížené rodičovské role, kdy ona polarita velmi úzce souvisí s užíváním alkoholu. Ten je vyobrazen jako jeden z kauzálních faktorů násilí páchaného na dětech. Zodpovědnost není explicitně přičítána rodičům, článek však hovoří o „domovu“.

„Místo hraní výhrůžky, místo objetí vulgarity, místo lásky flaška levného alkoholu. Tak vypadala ‚péče‘ matky pěti dětí o její potomky. Všechno vyvrcholilo tím, když jedno z dětí brutálně napadlo.“ ... „Oblíbená matčina kratochvíle spočívala v objímání lahve s alkoholem, což s sebou poté neslo klasické opilecké trable – problémy s koordinací pohybů a pak pád do hlubokého spánku. Že děti v tu dobu potřebovaly péči, to matku nezajímalo.“ (Kozelka, 18. 2. 2020)

Narativ užitý v citaci staví do opozice lásku k dětem a lásku k alkoholu, přičemž popisuje jak zanedbávání dětí, tak rovněž záměrné ublížení. Výraz „objímání“, který je v případě matky

s dětmi obecně asociován spíše stran vzájemné lásky a sounáležitosti, je zde použit v souvislosti s lahví alkoholu, čímž je dokreslen kontrast mezi normativem a skutečností.

6.1.13 Kvalita vs. kvantita

Tematická podoba konfliktu: Střet kvality a kvantity je vícerozměrný, přičemž jeho podoba závisí na konkrétní doméně, o níž narativ pojednává. Střetu mohou tematicky dominovat atributy chuť a složení alkoholu, účinky jeho konzumace na lidské zdraví, ale například také investiční potenciál některých sběratelsky hodnotných alkoholických nápojů. Jednotícím rysem je však vždy konflikt množství, resp. dostupnosti, a jakosti.

1. strana konfliktu: Část narativu pracuje s motivem kvality. Ta je v případě alkoholu ilustrována popisem lahodné chuti, dlouhé tradice jednotlivých značek či specifických výrobních procedur, jež společně propůjčují produktu punc výjimečnosti. Motiv kvality lze však identifikovat také v případě sdělení, jež se věnují účinkům konzumace alkoholu na lidské zdraví. V takovém případě je akcentována jak jakost samotného alkoholu, tak rovněž kvalita lidského života. Tento narativ se však pojí zejména s obsahy, jež ve vztahu k alkoholu zastávají permissivní postoj.

2. strana konfliktu: Odvrácenou stranu konfliktu, stojící v opozici vůči motivu kvality, představuje kvantita. V případě pojednání o kvalitě výběrových a specificky připravovaných alkoholických nápojů, často ověřených tradicí a řadou chuťových přívlastků, stojí v opozici k jakosti kvantita v podobě dostupnosti a obyčejnosti. Stran zdravotních důsledků užívání alkoholu (přesněji řečeno přínosů, jak je tomu v případě majoritní části sdělení, která obsahují tento rámeček) užívání alkoholu je pak kvantitou zpravidla rozuměno konzumované množství.

Příčiny konfliktu: Příčinou střetu kvality s kvantitou je snaha poukázat na charakteristické vlastnosti alkoholu, a to jednak z pohledu gurmánství, tradičního řemesla, ale i inovativních výrobních postupů, jednak z perspektivy lidského zdraví. Často je v souvislosti se zmíněným narativem nastíněn rituál, při kterém je alkohol nikoliv pouze konzumován, nýbrž přitmo vychutnáván, a se kterým se pojí klid a pohoda, aniž by docházelo k opilosti.

Důsledky konfliktu: V konfliktu zpravidla vítězí kvalita nad kvantitou, a to jak z pohledu výjimečnosti alkoholu z hlediska příběhu, chuti či ceny, tak rovněž stran účinku jeho konzumace na lidské zdraví. Zároveň jsou v důsledku tohoto tematického střetu vyčleněny dvě krajní podoby alkoholu samotného, ale také jeho konzumace. První polohou je jakési neškodné, údajně dokonce psychicky i fyzicky přínosné požitkářství, zatímco jejím opakem je nezřízené a nekultivované opilství, jež je špatnou vizitkou první polohy narativu.

Morální náhled: Jako správné je jednoznačně profilováno upřednostnění kvality nad kvantitou, a to v obou základních tematických rovinách. Přílišná konzumace alkoholu je odsuzována, zejména pak jde-li o alkohol nevalné kvality, zatímco střídmé pití je velebno pro své gurmánské kvality a příznivé dopady na zdraví.

Návrh řešení: Řešením, které narativ recipientovi předkládá, je zvýhodnění kvality nad kvantitou a využití silných stránek alkoholu, aniž by došlo k poškození zdraví vlivem jeho škodlivosti či ke zklamání v důsledku neprozřetelné volby levného alkoholu. Narativ akcentuje důležitost zohlednění vícero faktorů při výběru, nikoliv pouze vidinu stavu opilosti, byť přiznává, že k ní ono požitkářství může vést.

Příklad manifestace konfliktu v textu:

„Ani radiolog z Nemocnice Agel Třinec-Podlesí Petr Matloch netvrdí, že by lidé měli pít alkohol v neomezeném množství. Ale doporučuje pivo. A to nejen na chuť či žízeň, ale i pro zdraví. „Při střídmé konzumaci je pivo zdraví prospěšné. Díky svému specifickému složení má pozitivní vliv na trávení, krevní tlak, cévní soustavu, zuby, kosti, pleť i psychickou pohodu,“ říká Petr Matloch, který se v posledních letech ve svém volném čase věnuje vaření domácího piva.“ (Lesková, 12. 11. 2021)

Úryvek staví alkohol do souvislosti s tělesným zdravím, přičemž je jeho „střídmé konzumaci“ nakloněn. Je zde zjevný střet kvantity, kdy jakákoliv vyšší míra nežli střídmá má na zdraví neblahý vliv (zvláště pak pití neomezené), zatímco umírněná konzumace uživateli umožňuje využít alkoholových kvalit. Teze je podpořena citací lékaře, který je zároveň domácím pivovarníkem.

„Nevím o nikom, kdo letos dělá ledové víno. Tvoří sice jen malinkatý zlomek celkové produkce vín, je to spíš taková třešinka na dortu, ale počasí o této zimě ledovce nepřeje vůbec,“ říká šéf Svazu vinařů ČR Tibor Nyitray.“ ... „Ledovka, která díky lisování zmrzlých bobulí obsahuje výrazně vyšší množství přírodního cukru, ale o něco méně alkoholu, je jedním z přívlastkových vín, kterými vinaři obohacují většinovou produkci. Prodeje tohoto vína se počítají spíše na promile než procenta z celkové tuzemské spotřeby, která se ročně pohybuje kolem 200 milionů litrů. Z toho zhruba 60 milionů připadá na produkci domácích vinařů.“ (Petr, 20. 1. 2020)

Narativ pracuje s konfliktem kvality a kvantity skrze poukázání na jedinečnost, jež tvoří průnik mezi oběma doménami, a zejména na její kontrast s obyčejností běžného vína. V souvislosti s ledovým vínem hovoří o „třešniče na dortu“ a o „přívlastkových vínech“, což dokresluje unikátní charakter alkoholického nápoje, zvláště pak ve světle celkové vinařské produkce.

6.2 Kvantitativní obsahová analýza: VO2, VO3, VO4, VO5

Rámce profilované pomocí kvalitativního předvýzkumu byly postoupeny kvantitativní obsahové analýze, jejímž prostřednictvím došlo ke zodpovězení výzkumných otázek 2–5. Struktura zodpovězení jednotlivých výzkumných otázek v této kapitole je dána jejich posloupností. Součástí dílčích podkapitol je vždy diskuse výsledků a jejich případné uvedení do kontextu poznatků studií představených ve třetí kapitole této práce.

6.2.1 Jak se změnilo zastoupení rámců napříč zkoumaným obdobím? (VO2)

Pro zodpovězení druhé výzkumné otázky byla nejprve určena míra přítomnosti jednotlivých rámců v obsazích z obou výzkumných období. Bylo tak učiněno na základě aritmetického průměru hodnot, kterých mohla proměnná stanovující přítomnost rámce nabývat, tedy 0 (rámec není přítomen), 1 (rámec je přítomen) a 2 (jedná se o dominantní rámec).

Průměry byly následně porovnány a byly určeny jejich rozdíly. Kompletní data zobrazuje Tabulka 1. K posouzení statistické významnosti rozdílů byl využit nejprve F-Test, posléze t-Test. V obou případech činila hodnota koeficientu spolehlivosti (α) 0,05, interval spolehlivosti byl tedy 95 %. Pomocí F-testu, do něž byly dosazeny množiny hodnot rámcové přítomnosti pro každý z rámců za obě strata, byl určen rozptyl. Na základě charakteru rozptylu (toho, zda byl v případě dat z obou strat stejný, či odlišný) pak byla aplikována příslušná forma t-Testu. S jeho využitím bylo následně stanoveno, zda je rozdíl v zastoupení rámců napříč straty statisticky významný, či nikoliv. Jako statisticky významné byly určeny rozdíly tří rámců – Stát vs. zhouba, Opilost vs. zákon a pořádek a Pití vs. nuda. Zatímco zastoupení konfliktního narativu Stát vs. zhouba se ve druhém výzkumném období ve srovnání s prvním snížilo, stran narativů Opilost vs. zákon a pořádek a Pití vs. nuda hovoříme o růstu míry přítomnosti.

Rámec	1. stratum (2018–2019)	2. stratum (2020–2021)	Rozdíl
Jed vs. zdraví	0,415	0,470	0,055
Stát vs. zhouba	0,145	0,060	0,085
Svoboda vs. zodpovědnost	0,250	0,170	0,080
Zisk vs. veřejné zdraví	0,195	0,160	0,035
Člověk vs. démon	0,150	0,135	0,015
Střízlivost vs. agrese	0,270	0,380	0,110
Nezodpovědnost vs. blaho okolí	0,630	0,570	0,060
Opilost vs. zákon a pořádek	0,445	0,615	0,170
Zakázané ovoce vs. společenská pravidla	0,240	0,185	0,055
Opilost vs. důstojnost	0,215	0,210	0,005
Pití vs. nuda	0,105	0,215	0,110
Představy o rodičovství vs. skutečná péče	0,125	0,085	0,040
Kvalita vs. kvantita	0,165	0,170	0,005

Tabulka 1 – Průměr zastoupení rámců v jednotlivých stratech, modře vyznačeny statisticky významné rozdíly

Jak jsem již uvedl, první statisticky významnou změnu představuje z hlediska posloupnosti rámců narativ Stát vs. zhouba, jehož míra zastoupení (tedy průměr všech tří hodnot rámcové proměnné zohledňující míru výskytu) klesla mezi obdobími 2018–2019 a 2020–2021 o zhruba 59 %. Nelze s jistotou říci, čím je změna zapříčiněna, na základě analýzy textů se však lze domnívat, že jako zhouba bylo ve druhém stratu zobrazováno především onemocnění covid-19, čímž byl alkohol z tohoto konkrétního konfliktního narativu vyčleněn a ten byl ve vztahu k němu nahrazen jiným rámcem. Spolu s tím, jak roli zhouby z hlediska narativu převzalo onemocnění covid-19, stala se alkoholová problematika leitmotivem na pozadí tohoto většího narativního celku a často tak byla nahlížena perspektivou jiného z rámců.

K nárůstu míry zastoupení naopak došlo stran narativu Opilost vs. zákon a pořádek, a to přibližně o 38 %. Důvodem může být reflexe restrikcí, které se během protiepidemických opatření pojily s prodejem či užíváním alkoholu. S přibývajícimi omezeními proto mohly přibývat také s nimi se neslučující prohršky proti oficiálním opatřením i veřejnému pořádku, jež byly následně reflektovány mediální agendou.

Posledním konfliktním narativem, v jehož případě došlo ke statisticky významné změně napříč zkoumanými obdobími, je Pití vs. nuda. Zatímco v letech 2018–2019 činila hodnota zastoupení tohoto rámce 0,105, v období let 2020–2021 šlo o 0,215. Změna tak představuje téměř 105% nárůst. Opět lze pouze spekulovat, čím může být takto markantní rozdíl zapříčiněn. Nabízí se celkový útlum kultury, který ve druhém stratu připravil společnost o řadu zdrojů zábavy, ale také dílčí lockdowny, které dále omezily zbývající možnosti společenského vyžití. Užívání alkoholu bylo mnohdy z hlediska narativu vyobrazeno jako jistý náhradní zdroj pobavení v době platnosti striktních protiepidemických opatření, či bylo o to více akcentováno v časech, kdy tato opatření pozbyla platnosti a konzumace alkoholu tak byla profilována jako způsob oslavení znovunabyté svobody, případně jako nástroj k dohnání promarněného času.

Vzhledem ke dvěma studovaným stratům nelze na rozdíl od Azar a kol. (2014) určit dlouhodobou tendenci mediální reflexe alkoholové problematiky. Soudě na základě srovnání obou období je však alespoň krátkodobá tendence spíše opačná – v raném období zastával tisk k alkoholové problematice méně permissivní postoj nežli v období navazujícím. Analýza přinesla rovněž odlišné výsledky, než jaké popisují Jayachandran (2020) a Singh a kol. (2020) v případě zpravování indického tisku o alkoholové problematice během platnosti protiepidemických restrikcí či po jejich skončení. Nebylo pozorováno, že by byl alkohol primárně předmětem narativů akcentujících ekonomický kontext jeho výroby, prodeje či konzumace, a to na úkor důrazu kladeného na motiv zdraví. Rámce, které bychom mohli

souhrnně označit za etické a materiální (resp. za narativ jejich vzájemného střetu) – na základě distinkce popisované v kapitole 2.1.2 – nevykazovaly napříč oběma výběrovými soubory žádné statisticky významné změny.

6.2.2 Liší se zastoupení jednotlivých rámců dle pohlaví protagonistů sdělení? (VO3)

Při stanovování vztahu přítomnosti jednotlivých rámců a pohlaví protagonistů analyzovaných sdělení bylo stejně jako v případě VO2 využito aritmetického průměru hodnot, které definovaly míru přítomnosti daných rámců v analyzovaných textech jak v případě žen, tak rovněž mužů. Jak jsem již zmínil výše, každá z rámcových proměnných mohla během kódování analyzovaných obsahů nabývat tří hodnot (0–2) v závislosti na tom, zda se konkrétní rámeček ve sdělení nikterak nemanifestoval, (0), či naopak přítomen byl (1), nebo šlo dokonce o konfliktní narativ, jenž zcela dominoval (2).

Každá kombinace proměnných v podobě pohlaví a konkrétního rámečku tak byla definována prostřednictvím číselné hodnoty průměru míry zastoupení daného rámečku. Vzhledem ke dvěma studovaným pohlavím (žena a muž) a 13 narativním celkům bylo proto výstupem prvního kroku analýzy 26 hodnot, resp. 13 dvojic, kdy každá z dvojic byla formována totožným rámečkem a odlišným pohlavím. Následně byl spočten rozdíl obou průměrů, pomocí něž lze zodpovědět výzkumnou otázku, tedy zda (a nakolik) se liší přítomnost jednotlivých rámců v závislosti na pohlaví protagonistů sdělení. Průměrnou hodnotu míry zastoupení jednotlivých rámců pro obě pohlaví ilustruje Tabulka 2, a to včetně zvýraznění statisticky významných rozdílů.

Rámeček	Ženy	Muži	Rozdíl
Jed vs. zdraví	0,385	0,408	0,023
Stát vs. zhouba	0,038	0,011	0,028
Svoboda vs. zodpovědnost	0,000	0,071	0,071
Zisk vs. veřejné zdraví	0,000	0,071	0,071
Člověk vs. démon	0,192	0,174	0,018
Střízlivost vs. agrese	0,288	0,440	0,152
Nezodpovědnost vs. blaho okolí	0,827	0,755	0,071
Opilost vs. zákon a pořádek	0,519	0,647	0,128
Zakázané ovoce vs. společenská pravidla	0,058	0,234	0,176
Opilost vs. důstojnost	0,308	0,310	0,002
Pítí vs. nuda	0,038	0,120	0,081
Představy o rodičovství vs. skutečná péče	0,500	0,038	0,462
Kvalita vs. kvantita	0,058	0,060	0,002

Tabulka 2 – Průměrné hodnoty míry zastoupení jednotlivých rámců pro obě pohlaví, modře vyznačeny statisticky významné rozdíly

Statistická významnost byla opět určena pomocí t-Testů pracujících s daty se stejným či odlišným rozptylem, přičemž onen rozptyl byl definován prostřednictvím F-Testu, který závěrečnému t-Testu předcházel. Koeficient spolehlivosti (α) činil v obou případech 0,05, hovoříme tedy o 95% intervalu spolehlivosti, stejně jako u předešlé výzkumné otázky.

Analýza statistické významnosti byla částečně zkomplikována naprostou absencí výlučně ženských protagonistek v obsazích, v nichž byly přítomny konfliktní narativy Svoboda vs. zodpovědnost a Zisk vs. veřejné zdraví. Rozdíl byl proto pomocí konečných t-Testů zprvu označen za statisticky významný, byť je jeho hodnota výrazně nižší než hodnota (zaokrouhleně 0,07 shodně pro oba narativy) rozdílu u jiných rámců, kde však o statistické významnosti nelze hovořit. Jedna kódovací jednotka byla proto v obou případech pro účel statistické analýzy změněna a místo hodnoty 0 (rámec se nevyskytuje) byla v případě obou rámců dosazena hodnota 1 (rámec je přítomen). Došlo tak k eliminaci zkreslení, v jehož důsledku definoval t-Test rozdíl průměrů jako statisticky významný, kdy po této úpravě oné významnosti pozbyl.

Jako statisticky významné se ukázaly být rozdíly v přítomnosti žen a mužů v konfliktních narativech Zakázané ovoce vs. společenská pravidla a Představy o rodičovství vs. skutečná péče. Zatímco v prvním jmenovaném případě byl hlavní postavou narativu zhruba čtyřikrát častěji muž, ve druhém z rámců naopak výrazně dominovaly ženy, které se v roli ústřední postavy sdělení vyskytovaly přibližně třináctkrát častěji než muži.

Již v samotné deskripci rámce Zakázané ovoce vs. společenská pravidla jsem uvedl, že konflikt má často podobu „klukoviny“ – poměrně nevinné rebelie, která způsobuje svému okolí zpravidla pouze zanedbatelnou újmu. K onomu vymezení se vůči společenským pravidlům přitom perspektivou narativu často dochází například během puberty. Zdánlivě divočejší puberta u chlapců – alespoň perspektivou analyzovaných sdělení – je proto možnou příčinou vyššího zastoupení mužského pohlaví v daném narativu. Opilost mladistvých je často vyobrazována jako „rošťárna“, které se nejspíš někdy dopustil každý, ale která by měla být v zájmu zachování společenské vážnosti alespoň formálně odsouzena.

V konfliktním narativu Představy o rodičovství vs. skutečná péče, v jehož případě byl zaznamenán největší rozdíl v zastoupení pohlaví, se v roli hlavní postavy často objevovaly podnapilé matky, jejichž péče kolidovala s normativním pohledem na mateřství. V případě opilých matek sdělení zpravidla nepojednávala o roli či péči otce, nýbrž akcentovala zanedbávání (či výjimečně týrání) dětí ze strany matky. Pokud se tedy ve vztahu k dětem a svým rodičovským povinnostem provinila matka, otec v narativu zpravidla nefiguroval,

ovšem když tomu bylo naopak, obsahoval narativ mnohdy také pojednání o mateřské péči jako o protipólu otcova počínání, faktoru mírnícím újmu, anebo naopak o spoluvině matky, která újmě nechtěla či nedokázala zabránit.

Třetím rámcem, v němž rozdíl průměrné hodnoty zastoupení přesahuje hodnotu 0,15, je konfliktní narativ Střízlivost vs. agrese. V jeho případě však analýza nepoukázala na statistickou významnost. Stejně tomu bylo také stran všech zbylých rámců, kdy se rozdíl v průměrech výlučného zastoupení jednotlivých pohlaví v daných narativech pohyboval mezi zmíněnými patnácti setinami a dvěma tisícinami.

O vztahu pohlaví a narativu hovoří ve své práci výše citovaný Nicholls (2011), jenž zmiňuje, že v souvislosti s mužskou opilostí je často popisováno násilné a protispolečenské chování, zatímco v případě žen pojednávají sdělení častěji o pouhé opilosti, a to bez zmínění případných důsledků. Nicholls však vycházel také z vizuálních podkladů a jím formulované narativy jsou souměřitelné spíše s mou tematickou kategorizací, neboť nemají primárně formu rámce, který je ze své podstaty vícerozměrnější a aplikovatelný napříč konkrétními tématy. Proto je přímá komparace neproveditelná. Pokud bych ovšem zohlednil tři z hlediska zastoupení pohlaví nejrozdílnější narativní celky svého výzkumu, pak dva z nich – Představy o rodičovství vs. skutečná péče a Střízlivost vs agrese (byť rozdíl není statisticky významný) – obsahují motiv vážnější újmy, která vzniká okolí mimo jiné v důsledku konzumace alkoholu ústřední postavou. V prvním z nich výrazně dominují ženy, ve druhém, ovšem nikoliv statisticky doloženém, dominují muži. Na základě provedených analýz proto nemohu konstatovat, že by ženy byly v narativech přítomné zejména v kontextu pouhé opilosti, a to bez současného vyobrazení újmy, kterou jejím prostřednictvím způsobují svému okolí. Naopak – z hlediska závažné újmy, byť nikoliv způsobené pouze agresí, nýbrž i bezohledností a nezodpovědností, dominují v kontextu alkoholové problematiky z pohledu statisticky relevantních dat právě ony.

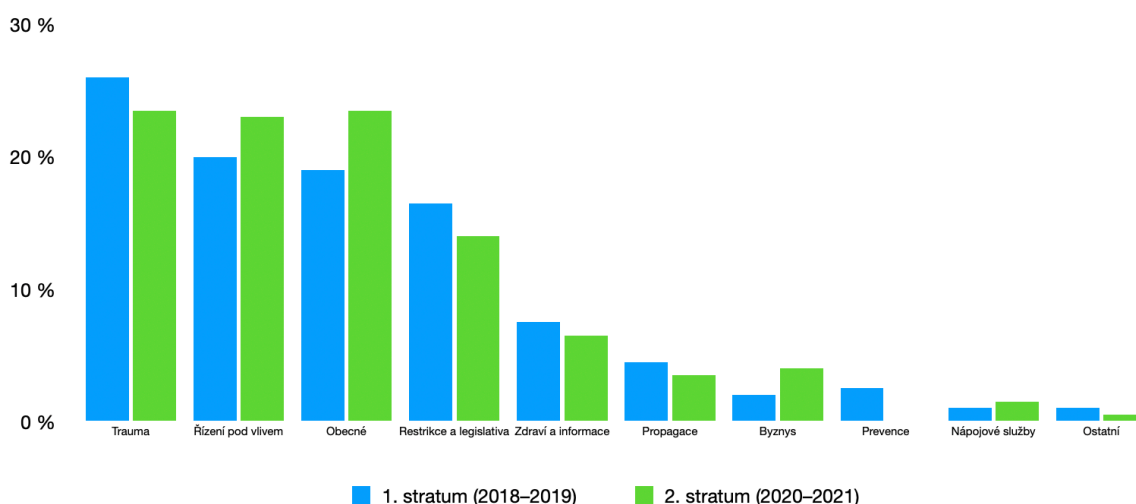
6.2.3 V souvislosti s jakým tématem byl alkohol nejčastěji skloňován? (VO4)

Zastoupení dílčích tematických celků v obou výzkumných stratech znázorňuje Graf 2. V prvním výzkumném stratu bylo nejvíce zastoupeným tématem Trauma, jež se vyskytlo v 26 % analyzovaných sdělení. Téma bylo následováno motivy Řízení pod vlivem s celkovým podílem 20 % a Obecným pojednáním o konzumaci alkoholu s 19% výskytem. Následovala kategorie věnovaná Restrikcím a legislativě, jež byla identifikována v 16,5 % analyzovaných sdělení. Pátým nejčastějším motivem – vyskytujícím se ve srovnání s Restrikcemi a legislativou v méně než polovině případů – byla tematická kategorie Zdraví a informace. Ta byla popsána

v 7,5 % výběrového souboru. Dalším tematickým celkem v pořadí je motiv Propagace, který představoval nosné téma ve 4,5 % případů. Ve 2,5 % kódovaných obsahů byla identifikována jako dominantní motiv Prevence, ve 2 % poté Byznys. Pouze v 1 % obsahů dominoval motiv Nápojových služeb. Ve stejném počtu sdělení (tedy opět v 1 % výběrového souboru) nebylo možné identifikovat ani jeden z motivů do takové míry, aby byla jednoznačně určena tematická příslušnost k předchozím celkům.

Data z prvního výzkumného období byla následně konfrontována s daty období následujícího. Pro účely analýzy jsem zakódovaná data z obou strat převedl do nového formátu – nejprve byla spočtena četnost zastoupení každého tématu v daném stratu, načež byla pro každé z témat vytvořena nová tabulka, v níž hodnota 1 reprezentovala přítomnost v dané 200prvkové množině, zatímco hodnota 0, již byl soubor po zaznačení přítomnosti doplněn, představovala její nepřítomnost. Stejně bylo postupováno také u dat ze druhého výzkumného období, čímž byly vytvořeny dva datové soubory, které byly následně postoupeny F a t-Testům s koeficientem spolehlivosti 95 %.

Jedinou změnou, která byla pomocí použitých testů označena jako statisticky významná, je pokles zastoupení tématu Prevence, a to z 2,5 % v prvním období na 0 % v období následujícím. Jde však o změnu, jež se nachází takřka na samotné hranici statistické významnosti. Konkrétní hodnoty zastoupení dílčích tematických celků v obou výzkumných stratech jsou uvedeny v přílohách (Příloha 2).

Graf 2 – Srovnání zastoupení hlavních témat v 1. a 2. výzkumném období, v %, $n_1 = 200$, $n_2 = 200$

6.2.3.1 Srovnání s výzkumem Azar a kol. (2014)

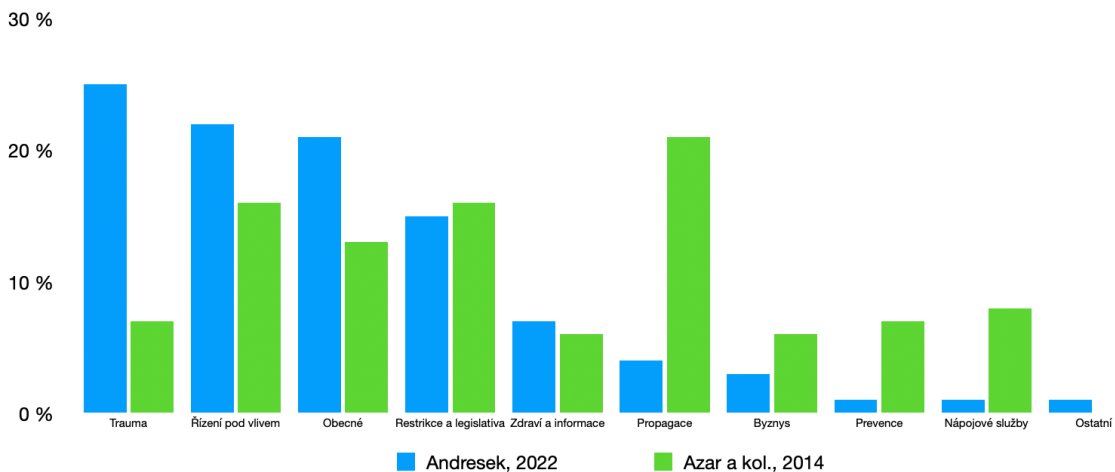
Za účelem komparace se studií z australského prostředí byl vytvořen aritmetický průměr dat z obou výzkumných období výzkumu této práce. Zprůměrování dat bylo umožněno stejnými inkluzivními kritérii uplatňovanými při konstrukci výběrových souborů obou stran a stejným počtem analyzovaných článků. S aritmetickým průměrem pracuje rovněž Azar a kol. (2014) ve své longitudinální studii.

Azar a kol. převzal tematickou kategorizaci z výzkumu Myhre a kol. (2002), a to s několika dílčími změnami, které popisují v kapitole 3.1.4 a jež jsem při svém výzkumu plně zohlednil. Proto je možné data srovnat (Graf 3), byť se jejich původ markantně liší z hlediska časoprostoru.

Podobné zastoupení je možné pozorovat pouze u kategorií Zdraví a informace (7 % v případě mého výzkumu, 6 % ve studii Azar a kol.) a Restrikce a legislativa (15,25 % a 16 % v tomtéž pořadí), případně u kategorie Ostatní (0,75 % a 0 %). Kategoriemi, které byly v českém tisku ve čtyřletém zkoumaném období (2018–2021) zastoupeny výrazně více, nežli tomu bylo v případě australského tisku v letech 2000–2011, jsou tematické celky pojednávající o Obecné konzumaci alkoholu (21,25 % a 13 %), Traumatu (24,75 % a 7 %), případně o Řízení pod vlivem (21,5 % a 16 %), přičemž zvláště poslední dvě kategorie reprezentují především epizodický charakter analyzovaných sdělení. Motivy, kde je naopak možné identifikovat převahu výskytu sdělení v australském tisku, jsou Prevence (1,25 % v případě mého výzkumu a 7 % ve studii Azar a kol.), Propagace (4 % a 21 %), Nápojové služby (1,25 % a 8 %) a Byznys (3 % a 6 %).

Český tisk se tak z hlediska analyzovaných obsahů jeví jako méně permissivní stran přístupu k alkoholové tematice. Kritický náhled je však – soudě na základě tematické skladby analyzovaných sdělení – obsažen spíše v epizodicky profilovaných sděleních, která ze své podstaty neakcentují kontext popisovaného fenoménu, obsahují žádný či velmi omezený výhled do budoucna a případnou zodpovědnost přisuzují konkrétním aktérům narativu, nikoliv celkovému společenskému nastavení. Epizodické rámcování navíc častěji vede ke znevažování protagonistů či k jejich démonizaci a k celkové stigmatizaci problematiky.

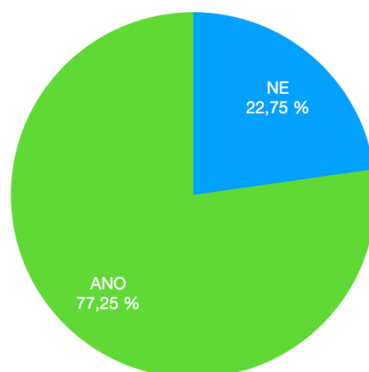

Graf 3 – Srovnání zastoupení témat se studií Azar a kol., 2014, v %, $n_1 = 400$, $n_2 = 4217$

6.2.4 Jaká část sdělení cituje přímo či nepřímo alespoň jeden zdroj? (VO5)

Souhrnně za obě výzkumná období obsahovalo přímý či nepřímý odkaz na zdroj celkem 77,25 % analyzovaných sdělení (Graf 4). Data obou období jsem opět postoupil statistické analýze s užitím F a t-Testů, přičemž způsob konstrukce vstupních datových souborů byl stejný jako v případě analýzy tematického zastoupení. Na základě provedené analýzy je možné konstatovat, že z hlediska zastoupení zdrojů, na něž bylo v obsazích odkazováno, není mezi oběma výzkumnými obdobími statisticky významný rozdíl, a to ani v jednom z celkových 17 případů. Podíly jednotlivých zdrojů, přepočtené na 77,25 % výběrového souboru, zobrazuje Tabulka 3.

Graf 4 – Obsazení zdroje v analyzovaných sděleních, v %, $n = 400$

Zdroj	Podíl článků (přepočteno na 77,25 % výběrového souboru)
Policie, hasič, celník, prokurátor, soudce apod.	33,66 %
Politik, mluvčí ministerstva	11,97 %
Odborná společnost	9,71 %
Legální výrobce, distributor, prodejce, reklamní agentura	9,71 %
Známa osoba (herec, umělec, zpěvák)	8,41 %
Soukromá osoba	8,09 %
Pachatel	5,50 %
Autor článku	2,91 %
Uživatel	2,59 %
Tisková agentura	2,27 %
Výzkum, studie, anketa, průzkum	2,27 %
Zpráva v jiných médiích	1,94 %
Kniha, odborný časopis	0,32 %
Pomáhající pracovník nepracující v oblasti drogové problematiky	0,32 %
Pomáhající pracovník pracující v oblasti drogové problematiky	0,32 %
Zpravodaj, spolupracovník	0,00 %

Tabulka 3 – Zastoupení zdrojů v množině článků obsahujících zdroj, $n = 309$

Z hlediska zastoupení zcela jasně dominuje zdroj Policie, hasič, celník, prokurátor, soudce apod. s celkovým podílem zhruba 33,7 % (z článků obsahujících zdroj). Jde o zdroj, jenž je zpravidla přítomen ve sděleních epizodického charakteru, kdy je akcentována konkrétní událost, a to bez jejího uvedení do širšího kontextu (perspektivou obecné problematiky konzumace alkoholu). Naproti tomu odborné zdroje, které představují tematický protipól epizodického pojetí, jsou souhrnně zastoupeny pouze ve 12,3 % analyzovaných sdělení. Zřídka byl dán prostor pro vyjádření samotným uživatelům – zdroje Uživatel a Pachatel byly dohromady zastoupeny v přibližně 8,1 % sdělení. Další zhruba 8,4 % obsahů citovalo známou osobnost, jež zpravidla také vystupovala v roli konzumenta. Zdroj Legální výrobce, distributor, prodejce či reklamní agentura – tedy jednoznačný proponent užívání alkoholu – byl zastoupen v přibližně 9,7 % případů.

6.2.4.1 Srovnání s výzkumy Nichollse (2011), Azar a kol. (2014), Singh a kol. (2020) a Jayachandran (2020)

Výsledky analýzy se markantně liší od pozorování Nichollse (2011), který stran odkazovaných zdrojů poukazuje na dominanci hlasu veřejnosti, následovaného politickými představiteli. Dále Nicholls zmiňuje také lékaře. Autor tedy pozoroval převahu tematického rámcování, zohledňujícího širší kontext alkoholové problematiky. Naproti tomu zdroje dominující v mé analýze se pojily převážně s epizodicky rámcovanými obsahy, přičemž akcentován byl spíše

represivní přístup, vycházející z konkrétních přímých a nepřímých důsledků užívání alkoholu, nežli odborná osvěta. Kromě odlišného sociokulturního kontextu může být markantní odlišnost pozorovaného fenoménu dána také odlišným charakterem výzkumného období. Nichollsův výzkumný soubor mohl být vzhledem k omezené časoprostorové diverzitě výrazně ovlivněn v té době probíhající politickou debatou. Stran celkového zastoupení alespoň jednoho zdroje nelze mou analýzu s Nichollsovými poznatky srovnat, neboť autor uvádí pouze absolutní hodnotu zdrojů, a to bez doplňující informace o jejich případné vzájemné výlučnosti. Nelze tedy jednoznačně stanovit, jaká část obsahů citovala alespoň jeden zdroj.

Jinak je tomu v případě výzkumu Azar a kol. (2014), v němž autorský kolektiv explicitně uvádí, že alespoň jeden zdroj citovalo 74 % analyzovaných sdělení. Ve srovnání s hodnotou 77,25 %, kterou jsem naměřil při své analýze, jde o velmi podobný podíl. Jeho skladba je ovšem částečně odlišná – autorský kolektiv pozoroval z hlediska citovaných zdrojů dominanci (22% výskyt v množině článků odkazujících na zdroj) představitelů alkoholového byznysu (v případě mé analýzy jde o zdroj Legální výrobce, distributor, prodejce, reklamní agentura s průměrným výskytem – přepočteným na 77,25 % analyzovaného obsahu – 9,7 %) a bezpečnostních složek (rovněž o výskytu 22 %, zde zastoupených 33,7 %). Dále 18 % sdělení analyzovaných autorským kolektivem obsahovalo citaci politické reprezentace, a to ve srovnání s přibližně 12 % v případě mé analýzy (Politik, mluvčí ministerstva). Souhrnně 28% podíl popsali autoři stran výzkumníků a lékařů, jejichž přímou či nepřímou citaci jsem ve své analýze souhrnně (za zdroje Odborná společnost, Výzkum, studie, anketa, průzkum a Kniha, odborný časopis) popsal ve 12,3 % případech.

Australský tisk tak během analyzovaného období poskytl výrazně větší prostor zástupcům alkoholového byznysu, stavícím se k problematice pochopitelně spíše permissivně, avšak také odborné společnosti, jež zpravidla zastává opačný postoj. Z hlediska kontextualizace alkoholové problematiky jsou proto poznatky autorů australské studie výrazně ambivalentnější, nežli je tomu v mé analýze, v níž perspektivou citovaných zdrojů dominuje spíše kritický (byť povětšinou epizodický) náhled. Důvodem může být násobně větší počet stran (12 období o délce 1 roku), během nichž autoři pozorovali výrazný odklon od permissivního přístupu. Jak jsem zmínil výše, v rámci své analýzy jsem žádnou statisticky významnou změnu stran citovaných zdrojů neidentifikoval, což ovšem může být rovněž dáno výrazně menším počtem vzájemně separovaných výzkumných období.

6.3 Limity výzkumu

Limity výzkumu je možné popsat na třech základních úrovních. První z nich je teorie nastolování agendy. Výzkum se zabývá agendou mediální, přičemž agendy veřejná a politická jsou v něm přítomny pouze prostřednictvím zohlednění z hlediska mediální agendy zprvu vnějšího stimulu, jímž byla pandemie onemocnění covid-19. Oběma zbylým agendám však není věnována bližší pozornost a mediální agenda je tak zkoumána jako relativně izolovaná oblast interpretace a vzniku významů. Nejvýraznějším limitem výzkumu je proto dle mého názoru nízký stupeň zohlednění vzájemné dynamiky jednotlivých agend.

Druhou úroveň výzkumných limitů představuje pojetí fenoménu rámcování a profilace dílčích narativů. Ať už je rámcování nahlíženo jako podmnožina procesu nastolování agendy, tedy jako její druhý řád, nebo jako zcela autonomní fenomén, je popis jednotlivých rámců výlučně na základě studia obsahů velmi limitující. Krom obsahů by proto ve věci rámců bylo vhodné zaměřit se také na kontext jejich vzniku ve fázi žurnalistické produkce, případně na kontext vzniku významu na straně recipienta daných obsahů, nesoucích odkaz žurnalistických rutin. Všechny tyto rámce by nejspíše byly profilovány zčásti odlišně, ovšem právě popis jejich jinakosti i vzájemného průniku by byl velmi zajímavým výstupem. Tento výzkum se zakládá téměř výhradně na popisu obsahů, byť faktor dekodování rámců recipientem je do nich zákonitě částečně vnesen během deskripce dílčích narativů. Nikoliv však v míře, jež by stavěla poznatky o čtenáři identifikovaných rámcích na roveň poznatkům založeným na samotných obsazích, a to zvláště v důsledku využití rámcovacích a úsudkových faktorů, jejichž smyslem je eliminace výzkumníkova subjektivního náhledu.

Třetí úroveň výzkumných limitů je reprezentována vztahem výzkumu k ostatním studiím mapujícím podobu alkoholové problematiky v mediální agendě, případně její rámcování. Popsané rámce jsou totiž natolik specifické, že jejich komparace s poznatky dosavadních studií je velmi problematická. Proto jsou předmětem výzkumu také další proměnné – zejména téma sdělení a citovaný zdroj – které lze vnímat jako součást souboru rámcovacích a úsudkových faktorů. Srovnáním, které jejich zohlednění umožňuje, je proto možné alespoň identifikovat tendence stran tematického či epizodického rámcování zkoumané problematiky.

Závěr

Cílem této práce bylo popsat, v jaké formě je problematika užívání alkoholu přítomna v mediální agendě, konkrétně v agendě denního tisku, a zda (a případně jak) se ona forma změnila mezi dvouletými obdobími 2018–2019 a 2020–2021. První dvouleté stratum je z hlediska komparace mediálních agend považováno za běžný stav, zatímco období druhé je spojeno s pandemií onemocnění covid-19, jež se v tomto období stala jedním z dominantních témat nejen agendy mediální, nýbrž také veřejné a politické. Výzkumné otázky, jejichž zodpovězením prostřednictvím kvalitativních i kvantitativních metod byl cíl práce naplněn, pojednávaly o několika aspektech mediální agendy, jejichž fúzí vzniká její celková podoba. Šlo zejména o rámcování publikovaných sdělení a jeho vztah k pohlaví protagonistů, tematickou skladbu článků a identitu zdroje, kdy jednotlivé oblasti jsou vzájemně nevýlučné a výsledná podoba mediální agendy vzniká jejich kontinuálním spolupůsobením.

V první části práce jsou přiblížena teoretická východiska. Nejprve je definován fenomén nastolování agendy, který je dokladem moci médií společensky a politicky relevantní témata nikoliv pouze pasivně předávat, nýbrž je rovněž aktivně – byť bezděčně – vytvářet. Následně jsou popsány jednotlivé úrovně nastolování agendy, přičemž druhou z nich tvoří rámcování. Rámce jsou specifickými atributy sdělení, danými kombinací rámcovacích a úsudkových faktorů, určující to, jak recipienti samotná faktická sdělení přijmou a jakým způsobem o nich budou smýšlet. Jde o persvazivní makrostruktury, jež jsou nadřazeny konkrétním jednotlivým obsahům. Posléze jsou představeny studie, jež s rámci pracují, a to právě na pozadí motivu užívání alkoholu a jeho přítomnosti v mediální agendě. Je akcentována především rozdílnost přístupů k profilaci dílčích rámců, kdy je však současně poukazováno na jednotící prvky odlišných způsobů identifikace konkrétních narativů. Soubor představovaných studií sestává jak z jednorázových, tak z longitudinálních studií, přičemž výběr zohledňuje také specifitu období, na něž se zaměřuje výzkum v této práci. Jsou proto popsány také studie, které mapovaly zpravování o alkoholové problematice během pandemie onemocnění covid-19.

Kapitoly věnované teoretickým konceptům a jejich praktickému uplatnění odděluje od analytické části stručné pojednání o míře konzumace alkoholu v České republice a o jejích důsledcích, jež jsou rovněž kvantifikovány. Předěšlé kapitoly, zabývající se mediální agendou, jsou tak doplněny krátkým pohledem na agendu veřejnou, resp. politickou, vztaženou k problematice užívání alkoholu. Je přitom poukázáno na to, že během koronavirové pandemie došlo k nárůstu konzumace alkoholu, a tedy k dalšímu prohloubení dlouhodobého trendu.

Praktická část je uvedena popisem použitých metod – kvalitativní obsahové analýzy, jež je následována analýzou kvantitativní. Tato následnost exploračních metod umožňuje nejprve vyprofilovat specifické rámce, plně zohledňující kontext problematiky, a následně určit jejich zastoupení ve výběrovém souboru. Jsou popsány cíle výzkumu a formulovány a operacionalizovány výzkumné otázky. Po metodologické kapitole následuje deskripce výsledků kvalitativní obsahové analýzy, tedy zodpovězení první výzkumné otázky. Bylo vyprofilováno celkem 13 specifických rámců, představujících 13 konfliktních narativů. Každý z rámců byl popsán pomocí rámcovacích a úsudkových faktorů, které jej konstituují. Výzkumné otázky 2–5 byly posléze zodpovězeny pomocí kvantitativní obsahové analýzy.

Druhá výzkumná otázka se zabývala tím, zda se v závislosti na výzkumném období změnil poměr jednotlivých rámců. Ke změně, jež byla pomocí F a t-Testů definována jako statisticky významná, došlo v případě rámců Stát vs. zhouba, Opilost vs. zákon a pořádek a Pítí vs. nuda. Zatímco výskyt prvního ze zmíněných rámců se významně snížil, podíl druhých dvou naopak výrazně vzrostl. Lze pouze spekulovat, čím je změna způsobena, na základě analyzovaných článků se však domnívám, že ke změně mohla přispět epidemiologická situace. Jednak tím, že šířící se virus nahradil v prvním ze zmíněných narativů alkohol, který se následně stal součástí odlišného narativu, dále pak v důsledku zprísňení opatření, jež učinila z do té doby běžných zvyklostí něco zapovězeného.

Třetí výzkumná otázka pojednávala o vztahu rámců a pohlaví protagonistů sdělení. Bylo zjištěno, že v případě rámce Představy o rodičovství vs. skutečná péče jsou výrazně častěji zastoupeny ženy, zatímco stran narativu Zakázané ovoce vs. společenská pravidla dominují muži. Příčinou může být v prvním případě obecně vnímaný archetyp matky jakožto dobrotivé a láskyplné pečovatelky a jeho střet s nenaplněným očekáváním, ve druhém případě pak tendence mužů (zejména pubertálních chlapců a mladších adolescentů) bouřit se vůči společenským pravidlům a jejich sklon k rebelii. V obou případech jde o perspektivu nabízenou předmětným narativem.

Čtvrtá výzkumná otázka byla zaměřena na tematickou skladbu obou výběrových souborů. Kromě jediného tématu, jímž je Prevence, se všechny motivy vyskytovaly v obou stratech v obdobné míře. Zastoupení tematického celku Prevence však statisticky významně pokleslo, byť jde o změnu na samé hranici statistické významnosti. Pokles může částečně vycházet ze změn, jež jsem popsal při zodpovězení třetí výzkumné otázky. Spolu s tím, jak alkohol z hlediska konfliktního narativu pozbyl roli opozita státu, vytratil se z mediální agendy rovněž tematický motiv, který v tomto konfliktu mohl figurovat.

Předmětem páté výzkumné otázky bylo to, zda analyzované obsahy odkazují na zdroje informací. Přímo či nepřímo citovalo alespoň jeden pramen 77,25 % analyzovaných sdělení, přičemž nejčastěji se vyskytoval zdroj Policie, hasič, celník, prokurátor, soudce apod. Výrazně převažovaly zdroje příznačné spíše pro epizodický náhled na problematiku, naopak zdroje (a taktéž výše zmíněné motivy) nabízející tematickou perspektivu byly upozaděny. Mezi výzkumnými obdobími nedošlo k žádné statisticky významné změně v zastoupení jednotlivých zdrojů.

Samotným závěrem je třeba poznamenat, že rámcování je fenoménem natolik obsáhlým, že jej lze v celé jeho šíři jen zčásti postihnout pouhým studiem obsahů. Případný budoucí výzkum by tak mohl zohlednit také další dvě domény rámcování, které nejsou z hlediska vzniku narativů o nic méně významné nežli mediální obsahy, jimž jsem se v této práci věnoval. Jde jednak o mediální prostředí a s ním spojenou žurnalistickou praxi, jednak o publikum vzniklých obsahů. Pokud svou práci navíc nahlédnu nikoliv pouze perspektivou rámců, nýbrž také pohledem jim nadřazenou teorií nastolování agendy, pak by jistě bylo cenné prozkoumat blíže všechny tři agendy – mediální, politickou a veřejnou – a porovnat jejich skladbu, případně popsat jejich vzájemné působení na příkladu alkoholové problematiky.

Summary

The diploma thesis aimed to describe the form in which the issue of alcohol use is present in the media agenda, specifically in the agenda of the daily press. The emphasis was put on possible changes between the two-year periods 2018–2019 and 2020–2021. The first stratum is considered normal in terms of comparing media agendas, while the second one is associated with the covid-19 pandemic. The pandemic was one of the most prominent topics not only on the media agenda but also on the public and political agenda during the second study period. The research questions dealt with several aspects of the media agenda. These included the framing of the published content and its relationship to the sex of the protagonists, the themes of the articles, and the identity of the source of information.

In the first part of the thesis, the theoretical background is presented. First, the phenomenon of agenda-setting is described. According to it, the media do not only passively transmit socially and politically relevant topics, but also actively – albeit unwillingly – create them. Subsequently, the different levels of agenda-setting are described, the second of which is framing. The frames are specific attributes of messages, given by the combination of framing and reasoning devices, determining how the messages are received and evaluated by the recipients. They can be described as persuasive macrostructures. Scientific research focused on framing is presented. The diversity of approaches to identify and describe the frames is highlighted. Specific techniques to analyse the frame are illustrated by several single and longitudinal studies, with the selection considering the specificity of the period covered in the research of the thesis.

Between the theoretical and analytical part, there is a short discussion of the level of alcohol consumption in the Czech Republic and its consequences, which are also quantified. It is pointed out that the consumption increased during the covid-19 pandemic, further exacerbating a long-term trend.

The analytical part starts with the description of the methods used – qualitative content analysis followed by quantitative content analysis. This order of exploratory methods allows first to identify issue-specific frames, fully considering the context of the issue, and then to quantify their presence in the sample. The research objectives are defined, and the research questions are operationalized. A total of 13 issue-specific frames have been identified, representing 13 conflict narratives. Each of the frames was described using the framing and reasoning devices. Research questions 2–5 have been answered using quantitative content analysis.

The second research question addressed the possible change of the level in presence of each frame in both studied periods. There was a statistically significant change (determined by F and t-Tests) in the case of three frames – State vs. scourge, Intoxication vs. law and order, and Drinking vs. boredom. While the incidence of the first of these frames decreased significantly, the presence of the other two increased. I believe that the pandemic may have contributed to the change as the threat of the virus often replaced alcohol in the first of the frames. Also, the pandemic precautions made public drinking illegitimate, and the lockdown limited the spectre of leisure time activities.

The third research question addressed the relationship between frames and the sex of the protagonists. It was found that women were significantly more prevalent in the Normative vs. positive parenting frame, while the Forbidden fruit vs. social norms frame was male-dominated. This may be due to the unfilled expectations of mothers being loving caregivers, based on the generally perceived mother archetype and the implicitly described tendency of teenage boys to rebel.

The fourth research question focused on the thematic composition of both samples. In both research periods, the most frequent theme was Trauma. Except for the Prevention theme, there was no statistically significant change in topic prevalence between the two periods. The statistically significant decrease in Prevention theme presence may be related to the decrease in State vs. scourge frame presence.

The fifth research question addressed the use of information sources stated in the articles studied. Directly or indirectly, 77,25 % of the articles cited at least one source, with the most frequent one being security forces and the justice system representatives. The sources associated with an episodic view of the issue were significantly predominant, while the ones offering a thematic perspective were neglected. There was no statistically significant difference in the source presence between the research periods.

In conclusion, I must note that the framing is a phenomenon so extensive that it can only be partially captured by simply studying the content itself. Thus, possible future research related to media representation of alcohol use can also focus on the other domains of framing – first, the media environment and the everyday journalistic practices, second, the audience of the content. From the perspective of the overreaching agenda-setting theory, it would also be beneficial to examine all three agendas – the media, the public, and the political one – and observe and describe their interactions.

Reference

- AZAR, Denise a kol. 2014. Something's Brewing: The Changing Trends in Alcohol Coverage in Australian Newspapers 2000–2011. In: *Alcohol and Alcoholism* [online]. 49(3). 336–342. [cit. 2022–01–30]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/alcalc/agt139>
- BALL-ROKEACH, Sandra J., POWER, Gerard J., GUTHRIE, K. Kendall a WARING, H. Ross, 1990. Value-framing abortion in the United States. An application of media system dependency theory. *International Journal of Public Opinion Research* [online]. 2(3). 249–273. [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/ijpor/2.3.249>
- BALL-ROKEACH, Sandra J. a ROKEACH, Milton, 1987. In: BOGART, Leo. The Future Study of Public Opinion: A Symposium. *Public Opinion Quarterly* [online]. 51(2). 184–185. [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2749196>.
- BATESON, Gregory, 1955. A theory of play and fantasy. In: *Psychiatric Research Reports* [online]. 39–51. [cit. 2021-11-17]. Dostupné z: http://courses.bloodedbythought.org/play/images/7/7e/Bateson%2C_Gregory_A_Theory_of_Play_and_Fantasy.pdf
- BECKER, Lee B., MCCOMBS, Maxwell a MCLEOD, Jack M., 1975. The development of political cognitions. In: CHAFFEE, Steven H. *Political communication: Issues and strategies for research*. Beverly Hills, CA: Sage. 21–63. ISBN 978-0803905078
- BRÜGGEMANN, Michael a Paul D'ANGELO. 2018. Defragmenting News Framing Research: Reconciling Generic and Issue-Specific Frames. In: D'ANGELO, Paul. *Doing News Framing Analysis II* [online]. New York: Routledge. 90–111 [cit. 2021-12-12]. ISBN 978-1-315-64223-9. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/337456383_Defragmenting_News_Framing_Research
- CAPPELLA, Joseph N. a JAMIESON, Kathleen Hall. 1997. *Spiral of cynicism: the press and the public good*. New York: Oxford University Press. VII, 325 s. ISBN 0-19-509064-0.
- CHYI, Hsiang Iris a MCCOMBS, Maxwell. 2004. Media salience and the process of framing: Coverage of the Columbine school shooting. In: *Journalism & Mass Communication Quarterly* [online]. 81(1), 22–35. [cit. 2021-12-13]. ISSN 1077-6990. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=5391399&pq-origsite=primo>

COHEN, Bernard. 1963. *The Press and Foreign Policy*. Princeton: Princeton University Press. 298 s. ISBN: 978-1-4008-7861-1

COLEMAN, Renita, THORSON, Ester a WILKINS, Lee, 2011. Testing the effect of framing and sourcing in health news stories. In: *Journal of Health Communication: International Perspectives* [online]. 16(9), 941–954. [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10810730.2011.561918>

DE VREESE, Claes H. 2005. The Spiral of Cynicism Reconsidered. In: *European Journal of Communication* [online]. 20(3), 283–301 [cit. 2021-12-05]. ISSN 0267-3231. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0267323105055259>

DE VREESE, Claes H. a LECHER, Sophie. 2012. News Framing Research: An Overview and New Developments. In: SEMETKO, Holli a SCAMMEL, Margaret. *The SAGE Handbook of Political Communication* [online]. London: SAGE Publications. [cit. 2021-12-11]. ISBN 9781847874399. Dostupné z: https://sk-sagepub-com.ezproxy.is.cuni.cz/reference/hdbk_politicalcomm

DISMAN, Miroslav. 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum. 1. vydání. 374 s. ISBN 978-80-246-0139-7

ENTMAN, Robert M. 1993. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. In: *Journal of Communication* [online]. 43(4). 51–58. [cit. 2021-11-16]. Dostupné z: doi.org/10.1111/J.1460-2466.1993.TB01304.X

FAIRHURST, Gail T. 2005. Reframing The Art of Framing: Problems and Prospects for Leadership. In: *Leadership* [online]. 1(2). 165–185. [cit. 2021-12-01] Dostupné z: doi.org/10.1177/1742715005051857

FEEZELL, Jessica T., GLAZIER, Rebecca A. a BOYDSTUN Amber E. 2019. Framing, identity, and responsibility: do episodic vs. thematic framing effects vary by target population? In: *Politics, Groups & Identities* [online]. 9(2). [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/21565503.2019.1584751?journalCode=rpqi20>

GLASER, Barney G., STRAUSS, Anselm M. 2008. *The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research*. 3. vydání (paperback), New Brunswick: Aldine. 2008. 271 s. ISBN 978-0-202-30260-7

- GOFFMAN, Erving a BERGER, Bennett M. 1986. *Frame analysis: an essay on the organization of experience*. Boston: Northeastern University Press. Reprint. ISBN 0-930350-91-X.
- HAAKANSSON, Nicklas. 2000. Framing the Tunnel: Local News Media and the Hallandsås Toxic Leak. In: *Arbetsrapport 27* [online]. Göteborg University. [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/2077/25791>
- HANSEN, Anders a GUNTER, Barrie. 2007. Constructing Public and Political Discourse on Alcohol Issues: Towards a Framework for Analysis. In: *Alcohol and alcoholism* [online]. Oxford University Press, 2007, 42(2), 150–157 [cit. 2022-01-29]. ISSN 0735-0414. Dostupné z: <https://academic.oup.com/alcalc/article/42/2/150/123310>
- HART, Philip Solomon. 2011. One or many? The Influence of Episodic and Thematic Climate Change Frames on Policy Preferences and Individual Behavior Change. In: *Science Communication* [online]. 33(28), 28–51. [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1075547010366400>
- HERTOG, James K. a MCLEOD, Douglas M. 2001. A Multiperspectival Approach to Framing Analysis: A Field Guide. In: REESE, Stephen D., GANDY, Junior a GRANT, August E. (Eds.). *Framing Public Life*. New York: Routledge. Dostupné z: <https://doi.org/10.4324/9781410605689>
- HOLCNEROVÁ, Petra. 2010. Alkohol, účinky. Výukový text. *Centrum adiktologie, PK 1. LF UK v Praze a VFN v Praze*. [online]. [cit. 2022-04-29]. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/414/alkohol-uzivani.pdf>
- HUGHES, Caitlin, SPICER, Bridget, LANCASTER, Kari a MATTHEW-SIMMONS, Francis. 2010. Media Reporting on Illicit Drugs in Australia: Trends and Impacts on Youth Attitudes to Illicit Drug Use. In: *Drug Policy Modelling Program, Monograph 19* [online]. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: <https://ndarc.med.unsw.edu.au/sites/default/files/ndarc/resources/19%20Media%20reporting%20on%20illicit%20drugs%20in%20Australia.pdf>
- Institut pro zdravotní ekonomiku a technology assessment. 2019. *Společenské náklady konzumace alkoholu v České republice*. Úřad vlády České republiky. Dostupné z: http://www.ihta.org/ext/publication/files/Report_merged_grant_alkohol_2019-04-10%20-%20final.pdf

- International Harm Reduction Association. 2010. *Prosazování přístupu harm reduction v celosvětovém měřítku* [online]. London, United Kingdom [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: https://www.hri.global/files/2010/06/01/Briefing_What_is_HR_Czech.pdf
- IYENGAR, Shanto. 1987. Television news and citizens' explanations of national affairs. In: *American Political Science Review* [online]. 81(3), 815–832. [cit. 2021-11-22]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/1962678>
- IYENGAR, Shanto. 1990. Framing Responsibility for Political Issues: The Case of Poverty. In: *Political Behaviour* [online]. New York: Plenum Publishing Corporation. 12(1). 19–40. [cit. 2021-12-05]. ISSN 0190-9320. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/BF00992330>
- IYENGAR, Shanto. 1991. *Is Anyone Responsible? How Television Frames Political Issues*. Chicago: Chicago University Press. 206 s. ISBN 978-0226388557.
- JAYACHANDRAN, Jesna. 2020. The Media Coverage of Drugs and Alcohol in Punjab during COVID-19 Pandemic. In: *Asian Politics & Policy* [online]. 12(3). 469–476. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/aspp.12537>
- KALVAS, František, VÁNĚ, Jan, ŠTÍPKOVÁ, Martina a KREIDL, Martin. 2012. Rámcování a nastolování agendy: dva paralelní procesy v interakci. In: *Sociologický časopis* [online]. 48(1). 3–38. [cit. 2021-11-07]. Dostupné z: DOI: <https://www.readcube.com/articles/10.13060%2F00380288.2012.48.1.01>
- LAWRENCE, Regina G. 2000. Game-Framing the Issues: Tracking the Strategy Frame in Public Policy News. In: *Political Communication* [online]. 17(2), 93–114 [cit. 2021-12-05]. ISSN 1058-4609. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/105846000198422>
- LEE, Gunho. 2005. *Agenda Setting Effects in the Digital Age: uses and effects of online media*. University of Texas in Austin. Faculty of the Graduate School. Disertační práce. Vedoucí: MCCOMBS, Maxwell E. Dostupné z: <https://www.proquest.com/openview/96c8d0e6e4d7df30572fcb76b9b34b8e/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- LIPPMANN, Walter. 2015. *Veřejné mínění*. Český překlad původní monografie z roku 1922. Praha: Portál. 334 s. ISBN 978-80-262-0939-3.

LONG, Norton E. 1958. The Local Community as an Ecology of Games. In: *The American Journal of Sociology* [online]. 64(3), 251–261 [cit. 2021-11-06]. ISSN 0002-9602. Dostupné z: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1086/222468>

MAJOR, Lesa Hatley. 2009. Break it to me harshly: The effects of intersecting news frames in lung cancer and obesity coverage. In: *Journal of Health Communication: International Perspectives* [online]. 14(2), 174–188. [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10810730802659939>

MATTHES, Jörg. 2007. Need for orientation as a predictor of agenda-setting effects: Causal evidence from a two-wave panel study. In: *International Journal of Public Opinion Research* [online]. 20(4). 440–453. [cit. 2021-11-12]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/ijpor/article-abstract/20/4/440/741330?redirectedFrom=fulltext>

MCCOMBS, Maxwell E. a SHAW, Donald L. 1972. The Agenda-setting Function of Mass Media. In: *Public Opinion Quarterly* [online]. Princeton: Oxford University Press. 36(2). 176–187. [cit. 2021-11-12]. ISSN 0033-362X. Dostupné z: <https://academic.oup.com/poq/article-abstract/36/2/176/1853310>

MCCOMBS, Maxwell E. a SHAW, Donald L. 1993. The Evolution of Agenda-Setting Research: Twenty-Five Years in the Marketplace of Ideas. In: *Journal of Communication* [online]. 43(2). 58–67. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/joc/article-abstract/43/2/58/4160155?redirectedFrom=fulltext>

MCCOMBS, Maxwell E. 2005. A Look at Agenda-setting: past, present and future. In: *Journalism studies* [online]. 6(4), 543–557 [cit. 2021-11-20]. ISSN 1461-670X. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14616700500250438>

MCCOMBS, Maxwell E. 2009. *Agenda setting: nastolování agendy – masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál, 251 s. ISBN 978-80-7367-591-2.

MYHRE, Sanja L a kol. 2002. Alcohol Coverage in California Newspapers: Frequency, Prominence, and Framing. In: *Journal of Public Health Policy* [online]. 23(2). 172–190. [cit. 2022-01-17] Dostupné z: <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.2307/3343193>

Národní linka pro odvykání. 2020. *Binge drinking – když nárazově přesáhnete míru*. [online]. [cit. 2022-04-29]. Dostupné z: <https://hciodvykat.cz/clanky/binge-drinking-kdyz-narazove-presahnete-miru/>

Národní linka pro odvykání. 2021. „*Binge drinking*“ – víte, co to je a u koho se nejvíce objevuje? [online]. [cit. 2022-04-29]. Dostupné z: <https://chciodvykat.cz/clanky/binge-drinking-vite-co-to-je-a-u-koho-se-nejvice-objevuje/>

NEČAS, Vlastimil. 2008. Tradice výzkumů agenda setting. In: ŠKODOVÁ, Markéta (Ed.). *Agenda setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav akademie věd ČR. 1. vydání. 87 s. ISBN 978-80-7330-151-4

NEUMAN, Russell, JUST, Marion R., CRIGLER, Ann N. 1992. *Common Knowledge: News and the Construction of Political Meaning*. Chicago: The University of Chicago Press. 172 s. ISBN 0-226-57440-7

NICHOLLS, James. 2011. UK news reporting of alcohol: An analysis of television and newspaper coverage. In: *Drugs: Education, Prevention and Policy* [online]. 18(3). 200–206. [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3109/09687631003796453>

NOTO, Ana Regina a kol. 2009. Drugs in the Brazilian Print Media: An Exploratory Survey of Newspaper and Magazine Stories in the Year 2000. In: *Substance Use & Misuse* [online]. 41(9). 1263–1276. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10826080600754868>

Prevention Research Center. 1991. *Guide for Undertaking Content Analysis of Local Media Coverage of Alcohol*. Berkeley, Kalifornie.

PROTESS, David a MCCOMBS, Maxwell E. 1991. *Agenda-setting: Readings on media, public opinion, and policymaking*. New York: Routledge. 320 s. ISBN 9780805808414
Dostupné z: <https://doi.org/10.4324/9781315538389>

REIFOVÁ, Irena. 2004. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál. 327 s. ISBN 80-7178-926-7

ROGERS, Everett M., DEARING, James W. a CHANG, Soonbum. 1991. *AIDS in the 1980s: The agenda-setting process of a public issue*. Journalism monographs (126). Columbia: AEJMC. 47 s. ISBN 9789994923168

SEMETKO, Holli A. a VALKENBURG, Patti M. 2000. Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. In: *Journal of Communication* [online]. 50(2), 93–109. [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1460-2466.2000.tb02843.x>

SHAH, Dhavan V., DOMKE, David a WACKMAN, Daniel B. 1996. To Thine Own Self Be True. In: *Communication Research* [online]. 23(5), 509–560 [cit. 2021-12-05]. ISSN 0093-6502. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/009365096023005001>

SHAH, Dhavan V., MCLEOD, Douglas M, GOTLEIB, Melissa R. a LEE, Nam-Jin. 2009. Framing and Agenda Setting. In: NABI, Robin L. a OLIVER, Marry Beth. *The SAGE Handbook of Media Processes and Effects*. s. 83–98. Los Angeles: SAGE. ISBN 9781412959964

SHAW, Donald Lewis a MCCOMBS, Maxwell E. 1977. *The emergence of American political issues: The agenda-setting function of the press*. St. Paul: West Pub. ISBN 9780829901429.

SCHEUFELE, Bertram. 2004. Framing-effects approach: A theoretical and methodological critique. In: *Communications* [online]. 29. 401–428. [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: <https://epub.ub.uni-muenchen.de/17680/1/comm.2004.29.4.401.pdf>

SCHEUFELE, Dietram A. a TEWKSBURY, David. 2007. Framing, agenda setting, and priming: The evolution of three media effects models. In: *Journal of Communication* [online]. 57(1), 9–20. [cit. 2021-11-10]. ISSN 0021-9916. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.0021-9916.2007.00326.x>

SINGH, Swarndeeep, CHANDIOK, Ketaki a BALHARA, Yatan Pal Singh. 2020. Online news coverage on relaxation of alcohol sales during lockdown following COVID-19 in India: missing the forest for the trees? In: *Journal of Substance Use* [online]. [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/14659891.2020.1846810>

SPENCE, Lester K. 2010. Episodic frames, HIV/ AIDS, and African American public opinion. In: *Political Research Quarterly* [online]. 63(2), 257–268. [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: DOI: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1065912908330727>

STRAUSS, Anselm L., CORBIN, Juliet M. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999, 196 stran, ISBN 80-85834-60-X

SZÚ. 2017. Užívání tabáku a alkoholu v České republice 2016. *Státní zdravotní ústav [online]*. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/czpz/zavislosti/uzivani_tabaku_2016_17_7.pdf

SZÚ. 2021. Užívání tabáku a alkoholu v České republice 2020. *Státní zdravotní ústav [online]*. Dostupné z: http://szu.cz/uploads/documents/szu/aktual/nauta_2020.pdf

ŠŤASTNÁ, Lenka, MIOVSKÝ, Michal, NOVÁK, Petr. 2009. *Manuál kódování mediálních sdělení o návykových látkách a tématech s nimi spojených: Uživatelská příručka*. Tišnov: Sdružení SCAN. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/349/manual-kodovani-medialnich-sdeleni.pdf>

TÖRRÖNEN, Jukka. 2000. The passionate text. The pending narrative as a macro structure of persuasion. In: *Social Semiotics* [online]. 10. 81–98. [cit. 2022–01–18]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/103503300114568>

TÖRRÖNEN, Jukka. 2003. The Finnish press's political position on alcohol between 1993 and 2000. In: *Addiction* [online]. 98(3). 281–290. [cit. 2022–01–18]. Dostupné z: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12603228/>

TRAMPOTA, Tomáš, VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. 2010. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál. 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4

TUCHMAN, Gaye. 1978. *Making News: A Study in the Construction of Reality*. New York: The Free Press. 244 s. ISBN 0-02-932960-4

Unie vydavatelů. 2021. MEDIA PROJEKT. In: *Unie vydavatelů* [online]. [cit. 2022–03–06]. Dostupné z: http://www.unievydavatelu.cz/gallery/files/2022_02_10%20-%20UV%20-%20Zakladni%20vysledky%20MEDIA%20PROJEKTU%20za%203_%20a%204_%20Q%202021.pdf

VAN GORP, Baldwin. 2010. Strategies to take subjectivity out of framing analysis. In: *Doing News Framing Analysis: Empirical and Theoretical Perspective* [online]. 84–109. [cit. 2022–02–25]. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=465368&pq-origsite=primo>

World Health Organization. 2019. *Trends in Alcohol Consumption: Czechia. Alcohol Consumption, Harm and Policy Responses* [online]. Dostupné z: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0016/402181/ACHP_FS_Czechia.pdf

ZHANG, Yuan a JIN, Yan. 2017. Thematic and Episodic Framing of Depression: How Chinese and American Newspapers Framed a Major Public Health Threat. In: *Athens Journal*

of Mass Media and Communications [online]. 3(2). 91–106. [cit. 2021–12–19]. Dostupné z:
<https://www.athensjournals.gr/media/2017-3-2-1-Zhang.pdf>

Citované texty výběrového souboru

AHA! 14. 6. 2021. Opilá zbilá manžela. [online databáze Newton Media]. S. 5. Dostupné z: [https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/B6CA21B00502/5175445/2021-06-14/2?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5175445%2Fpage%2F1%2Ffirst)

[CZ/archive/877/article/B6CA21B00502/5175445/2021-06-14/2?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5175445%2Fpage%2F1%2Ffirst](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/B6CA21B00502/5175445/2021-06-14/2?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5175445%2Fpage%2F1%2Ffirst)

BISKUP, Patrik. 27. 11. 2020. Dostal 10 let za vraždu družky před dítětem. *Právo* [online databáze Newton Media]. S. 8. Dostupné z: [https://newtonone-newtonmedia-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020P276A08C/5181470/2020-11-27/3?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5181470%2Fpage%2F1%2Ffirst)

[eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020P276A08C/5181470/2020-11-27/3?tab=Text&backUrl=%2Fcs-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020P276A08C/5181470/2020-11-27/3?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5181470%2Fpage%2F1%2Ffirst)

[CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5181470%2Fpage%2F1%2Ffirst](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020P276A08C/5181470/2020-11-27/3?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5181470%2Fpage%2F1%2Ffirst)

BLESK. 21. 7. 2020. Slavil se smečkou. [online databáze Newton Media]. S. 16. Dostupné z: [https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020B168A16B/5229954/2020-07-21/4?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5229954%2Fpage%2F1%2Ffirst)

[CZ/archive/877/article/2020B168A16B/5229954/2020-07-21/4?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5229954%2Fpage%2F1%2Ffirst](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020B168A16B/5229954/2020-07-21/4?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5229954%2Fpage%2F1%2Ffirst)

BOHATA, Jan. 24. 10. 2019. Dril a blinkačky u Skály. *Mladá fronta DNES* [online databáze Newton Media]. S. 16. Dostupné z: [https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2019M247P16B/5160472/2019-10-24/4?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5160472%2Fpage%2F1%2Ffirst)

[CZ/archive/877/article/2019M247P16B/5160472/2019-10-24/4?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5160472%2Fpage%2F1%2Ffirst](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2019M247P16B/5160472/2019-10-24/4?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5160472%2Fpage%2F1%2Ffirst)

BULISOVÁ, Karolína a CHARVÁT, Ondřej. 12. 11. 2021. Výkonná ředitelka Českého svazu pivovarů a sladoven Martina Ferencová. *Hospodářské noviny* [online databáze Newton Media]. S. 8. Dostupné z: [https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2021H219Y08A/5181271/2021-11-12/10?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5181271%2Fpage%2F1%2Ffirst)

[CZ/archive/877/article/2021H219Y08A/5181271/2021-11-12/10?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5181271%2Fpage%2F1%2Ffirst](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2021H219Y08A/5181271/2021-11-12/10?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5181271%2Fpage%2F1%2Ffirst)

DANDA, Oldřich. 8. 4. 2019. ČOI: Každý druhý obchod prodal alkohol mladistvým. *Právo* [online databáze Newton Media]. S. 1. Dostupné z: [https://newtonone-newtonmedia-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2019P083A01A/5230191/2019-04-08/1?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5230191%2Fpage%2F1%2Ffirst)

[eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2019P083A01A/5230191/2019-04-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2019P083A01A/5230191/2019-04-08/1?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5230191%2Fpage%2F1%2Ffirst)

[08/1?tab=Text&backUrl=%2Fcs-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2019P083A01A/5230191/2019-04-08/1?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5230191%2Fpage%2F1%2Ffirst)

[CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5230191%2Fpage%2F1%2Ffirst](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2018M170B13A/5230164/2018-07-25/1?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5230164%2Fpage%2F1%2Ffirst)

[CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5230164%2Fpage%2F1%2Ffirst](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2018M170B13A/5230164/2018-07-25/1?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5230164%2Fpage%2F1%2Ffirst)

25/1?tab=Text&backUrl=%2Fcs-

CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5230164%2Fpage%2F1%2Ffirst

HONZEJK, Petr. 11. 12. 2018. Česko, prodělečná nálevna Evropy. *Hospodářské noviny*

[online databáze Newton Media]. S. 7. Dostupné z: [https://newtonone-newtonmedia-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2018H239A07C/5261857/2018-12-11/2?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5261857%2Fpage%2F1%2Ffirst)

eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2018H239A07C/5261857/2018-12-

11/2?tab=Text&backUrl=%2Fcs-

CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5261857%2Fpage%2F1%2Ffirst

HUDEMA, Marek. 9. 3. 2021. Proti přírodě. *Lidové noviny* [online databáze Newton Media].

S. 1. Dostupné z: [https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2021L057A01C/5175345/2021-03-09/3?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5175345%2Fpage%2F1%2Ffirst)

CZ/archive/877/article/2021L057A01C/5175345/2021-03-09/3?tab=Text&backUrl=%2Fcs-

CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5175345%2Fpage%2F1%2Ffirst

KOZELKA, Petr. 18. 2. 2020. Týrala a nestarala se o děti, vyvázla s podmínkou. *Právo*

[online databáze Newton Media]. S. 5. Dostupné z: [https://newtonone-newtonmedia-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020P041A05A/5188175/2020-02-18/6?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5188175%2Fpage%2F1%2Ffirst)

eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020P041A05A/5188175/2020-02-

18/6?tab=Text&backUrl=%2Fcs-

CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5188175%2Fpage%2F1%2Ffirst

KVASNIČKA, Jakub. 1. 6. 2020. Po pandemii. Český národ bez švédských stolů. *Mladá*

fronta DNES [online databáze Newton Media]. S. 8. Dostupné z: [https://newtonone-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020M126A08D/5176730/2020-06-01/1?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5176730%2Fpage%2F1%2Ffirst)

newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-

CZ/archive/877/article/2020M126A08D/5176730/2020-06-01/1?tab=Text&backUrl=%2Fcs-

CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5176730%2Fpage%2F1%2Ffirst

LESKOVÁ, Ivana. 12. 11. 2021. Lékař: Vařím pivo, je jako lék. *Mladá fronta DNES* [online

databáze Newton Media]. S. 10. Dostupné z: [https://newtonone-newtonmedia-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2021M262A10A/5181271/2021-11-12/5?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5181271%2Fpage%2F1%2Ffirst)

eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2021M262A10A/5181271/2021-11-

12/5?tab=Text&backUrl=%2Fcs-

CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5181271%2Fpage%2F1%2Ffirst

MARTINEK, Jan. 19. 11. 2020. Jurečka popil venku pivo, pak se s ním vyfotil. *Právo* [online

databáze Newton Media]. S. 9. Dostupné z: [https://newtonone-newtonmedia-](https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020P269A09B/5252497/2020-11-19/2?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5252497%2Fpage%2F1%2Ffirst)

eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020P269A09B/5252497/2020-11-

19/2?tab=Text&backUrl=%2Fcs-

CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5252497%2Fpage%2F1%2Ffirst

Mladá fronta DNES. 21. 10. 2019. Pil sudí? Houdek: Odmitám. [online databáze Newton Media]. S. 15. Dostupné z: <https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2019M244Q15B/5230134/2019-10-21/3?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5230134%2Fpage%2F1>

MORAVEC alias Lou Fanánek Hagen. 16. 4. 2020. Babiš s pomlázkou mi připomněl úchyla Průšu. In: KOLÁŘ, Petr. *Mladá fronta DNES* [online databáze Newton Media]. S. 14. Dostupné z: <https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020M089A14A/5229931/2020-04-16/2?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5229931%2Fpage%2F1%2Ffirst>

MAŇAS, Petr. 26. 8. 2021. Odmítl rudou knížku a... Raději šel do BASY! *Blesk* [online databáze Newton Media]. S. 24. Dostupné z: <https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2021B197A24A/5188367/2021-08-26/3?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5188367%2Fpage%2F1%2Ffirst>

MÍŠKOVÁ, Věra. 12. 7. 2018. Velké sólo pro Davida Švehlíka. *Právo* [online databáze Newton Media]. S. 21. Dostupné z: <https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2018P159A21A/5168530/2018-07-12/15?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5168530%2Fpage%2F2>

PETR, Miroslav. 20. 1. 2020. Ledové víno 2019? Ani kapka. S. 13. *Lidové noviny* [online databáze Newton Media]. Dostupné z: <https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020L016A13A/5181343/2020-01-20/12?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5181343%2Fpage%2F2>

PRÁVO. 11. 12. 2018. Čtvrtina mladistvých byla opilá. [online databáze Newton Media]. S. 8. Dostupné z: <https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2018P287M08D/5230159/2018-12-11/6?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5230159%2Fpage%2F1%2Ffirst>

PRÁVO. 7. 3. 2019. Rozšířili zákaz požívání alkoholu. [online databáze Newton Media]. S. 12. Dostupné z: <https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2019P056K12B/5160691/2019-03-07/4?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5160691%2Fpage%2F1%2Ffirst>

PRÁVO. 18. 2. 2020. Opilá poškodila trojici aut. [online databáze Newton Media]. S. 11.

Dostupné z: <https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020P041K11C/5188175/2020-02-18/11?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5188175%2Fpage%2F2>

PRÁVO. 31. 3. 2020. Grónsko zavádí prohibici. Kvůli násilí na dětech. [online databáze

Newton Media]. S. 15. Dostupné z: <https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2020P077A15D/5175842/2020-03-31/2?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5175842%2Fpage%2F1%2Ffirst>

PROCHÁZKA, Tomáš. 29. 5. 2019. Sportem k alkoholismu. *Lidové noviny* [online databáze

Newton Media]. S. 11. Dostupné z: <https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs/archive/877/article/2019L123A11C/5168572/2019-05-29/1?tab=Text&backUrl=%2Fcs%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5168572%2Fpage%2F1%2Ffirst>

PŮLPÁN, David. 5. 1. 2021. Exposlanec je u soudu kvůli podvodu. *Mladá fronta DNES*

[online databáze Newton Media]. S. 4. Dostupné z: <https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2021M003A04F/5174979/2021-01-05/6?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5174979%2Fpage%2F1%2Ffirst>

ZVĚŘINA, Martin. 8. 11. 2019. Konečně prevence. *Lidové noviny* [online databáze Newton

Media]. s. 10. Dostupné z: <https://newtonone-newtonmedia-eu.ezproxy.is.cuni.cz/cs-CZ/archive/877/article/2019L259A10A/5261784/2019-11-08/3?tab=Text&backUrl=%2Fcs-CZ%2Farchive%2F877%2Fsearch%2F5261784%2Fpage%2F1%2Ffirst>

Teze diplomové práce

SCHVÁLENO

5-8-21
M

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce									
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:									
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Andresek Šimon	Razítko podatelny: <table border="1"><tr><td colspan="2">Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd</td></tr><tr><td>Došlo dne:</td><td>21-07-2021 -1-</td></tr><tr><td>č.:</td><td>105 Příloh:</td></tr><tr><td colspan="2">Přidělova:</td></tr></table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	21-07-2021 -1-	č.:	105 Příloh:	Přidělova:	
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:		21-07-2021 -1-							
č.:		105 Příloh:							
Přidělova:									
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2019–2020									
E-mail diplomantky/diplomanta: 90608486@fsv.cuni.cz									
Studijní obor/forma studia: Mediální studia, prezenční forma (7202T012)									
Název práce v češtině: Rámcování alkoholu v českém tisku a jeho komparace v době před a během pandemie onemocnění covid-19									
Název práce v angličtině: Framing of alcohol in the Czech press and its comparison in the period before and during COVID-19 pandemic									
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013) (diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2021/2022									
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Na rozdíl od většiny vyspělých zemí v České republice stabilně stoupá spotřeba alkoholu, přičemž více než 16 % české populace praktikuje tzv. rizikové či škodlivé pití (SZÚ, 2021). Důsledkem celospolečenské akceptace alkoholu, legislativu nevyjímaje, jsou krom sociálního úpadku konzumentů především dalekosáhlé zdravotní a ekonomické důsledky. Jak zdravotní, tak ekonomické důsledky jsou však v českých médiích od března roku 2020 skloňovány především v souvislosti s pandemií covid-19 a restriktivními opatřeními, která ji průběžně doprovází. Pandemické restrikce a užívání alkoholu však mají nemalou styčnou plochu v podobě uzavření restaurací a barů, které paradoxně položilo na misky vah vedle problematické konzumace alkoholu její pravý opak, tedy nedostupnost alkoholu ve zmíněných zařízeních. Najednou tak došlo k zastínění některých aspektů užívání alkoholu problémem nedostatečné socializace i ke změně diskursu stran ekonomických následků. Co se však bohužel nezměnilo, byl vzestupný charakter trajektorie jeho užívání (SZÚ, 2021). Došlo tak k paradoxní situaci, kdy jsme na jedné straně byli svědky nemožnosti družby a nepřístupnosti podniků, v nichž je alkohol konzumován, a na straně druhé zvýšení prevalence nadměrného pití. Do této chvíle byla publikována řada studií zabývajících se korelací mezi omezením společenského života v důsledku pandemických opatření a množstvím konzumovaného alkoholu (Callinan et al. 2020, Chodkiewicz 2020, Ramalho 2020, Calina et al. 2021, Kilian et al. 2021). Na samotný mediální obraz alkoholu v období pandemie se však zaměřila pouze hrstka výzkumů (Singh et al. 2020, Jayachandran 2020), jež se však blíže nevěnovaly komparaci popsanych rámců s rámci „předpandemickými“. Na ty bylo orientováno několik studií (např. Myhre et al. 2002, Noto et al. 2009, Nicholls 2011, Azar et al. 2014), jimiž identifikované rámce se liší v závislosti na časoprostorovém a s ním spjatém kulturním kontextu. Reference: AZAR, Denise et al. 2014. 'Something's Brewing': The Changing Trends in Alcohol Coverage in Australian Newspapers 2000–2011. <i>Alcohol and Alcoholism</i> [online]. 49(3). 336–342. [cit. 2021-07-16]. Dostupné z: https://doi.org/10.1093/alcalc/agt139									

CALINA, Daniela et al. 2021. COVID-19 pandemic and alcohol consumption: Impacts and interconnections. *Toxicology Reports* [online]. Vol. 8. 529–535. [cit. 2021-07-16]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.toxrep.2021.03.005>

CALLINAN, Sarah et al. 2020. Shifts in alcohol consumption during the COVID-19 pandemic: early indications from Australia. *Addiction* [online]. 116(6). 1381–1388. [cit. 2021-07-16]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/add.15275>

CHODKIEWICZ, Jan et al. 2020. Alcohol Consumption Reported during the COVID-19 Pandemic: The Initial Stage. *Environmental Research and Public Health* [online]. 17(13). [cit. 2021-07-16]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/ijerph17134677>

JAYACHANDRAN, Jesna. 2020. The Media Coverage of Drugs and Alcohol in Punjab during COVID-19 Pandemic. *Asian Politics & Policy* [online]. 12(3). 469–476. [cit. 2021-07-16]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/aspp.12537>

KILIAN, Carolin et al. 2021. Alcohol consumption during the COVID-19 pandemic in Europe: a large-scale cross-sectional study in 21 countries. *Addiction* [online]. Online ahead of print. [cit. 2021-07-16]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/add.15530>

MYHRE, Sanja L. et al. 2002. Alcohol Coverage in California Newspapers: Frequency, Prominence, and Framing. *Journal of Public Health Policy* [online]. 23(2). 172–190. [cit. 2021-07-16]. Dostupné z: <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.2307/3343193>

NICHOLLS, James. 2011. UK news reporting of alcohol: An analysis of television and newspaper coverage. *Drugs: Education, Prevention and Policy* [online]. 18(3). 200–206. [cit. 2021-07-16]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3109/09687631003796453>

NOTO, Ana Regina et al. 2009. Drugs in the Brazilian Print Media: An Exploratory Survey of Newspaper and Magazine Stories in the Year 2000. *Substance Use & Misuse* [online]. 41(9). 1263–1276. [cit. 2021-07-16]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10826080600754868>

RAMALHO, Rodrigo. 2020. Alcohol consumption and alcohol-related problems during the COVID-19 pandemic: a narrative review. *Australian Psychiatry: COVID papers* [online]. 28(5). 524–526. [cit. 2021-07-16]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1039856220943024>

SINGH, Swarndeep, CHANDIOK, Ketaki a BALHARA, Yatan Pal Singh. 2020. Online news coverage on relaxation of alcohol sales during lockdown following COVID-19 in India: missing the forest for the trees? *Journal of Substance Use* [online]. [cit. 2021-07-16]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/14659891.2020.1846810>

SZÚ. 2021. Národní výzkum užívání tabáku a alkoholu v České republice 2020 [NAUTA]. *Státní zdravotní ústav* [online]. [cit. 2021-07-16]. Dostupné z: http://szu.cz/uploads/documents/szu/aktual/nauta_2020.pdf

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Záměrem autora je deskripce způsobu, jakým média zpravují o tématech, která souvisí s alkoholem, skrze užití teorie nastolování agendy, potažmo jejího druhého řádu, tedy rámcování. Výzkumu zastoupení dílčích rámců budou podrobeny jak mediální obsahy publikované v době pandemie covid-19 a platnosti rozličných restriktivních opatření, tak rovněž texty publikované před jejím propuknutím. Primárním cílem je tedy komparace rámců.

Cíl práce bude naplněn prostřednictvím zodpovězení výzkumných otázek. Ty jsou následující:

1. Jakými rámci jsou opatřena mediální sdělení zpravující o alkoholové tematice a jak se jejich zastoupení liší v době pandemických opatření a mimo ni?

Práce v tomto ohledu navazuje jednak na výzkumy zaměřené na povšechné mediální rámcování alkoholu (Myhre et al., 2002), ale také na jeho proměnlivost v čase (Azar et al. 2014), přičemž důležitou časoprostorovou proměnnou představuje v duchu výše zmíněných studií (Singh et al. 2020, Jayachandran 2020) období protiepidemických opatření souvisejících s onemocněním covid-19.

Autorovou hypotézou je, že zatímco za běžného stavu se do popředí dostávají rámce akcentující zdravotní následky užívání alkoholu (byť ne nutně v kontextu veřejného zdraví), jako tomu bylo například v případě studie Myhre a kolektivu (2002), v době platnosti protiepidemických opatření dominuje rámec kladoucí důraz na ekonomické důsledky (jehož dominanci pozoroval za těchto okolností Jayachandran 2020).

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

I. Úvod

II. Teoretická část

1. Nastolování agendy
  - 1.1. Priming
  - 1.2. Rámcování
    - 1.2.1. Původ konceptu rámcování a jeho definice
    - 1.2.2. 4 aspekty rámcování
    - 1.2.3. Rámcování pohledem tří paradigmat
    - 1.2.4. Kvalitativní a kvantitativní náhled na rámcování
    - 1.2.5. Tematické a epizodické rámcování
    - 1.2.6. Obecné a specifické rámce
      - 1.2.6.1. Typologie obecných rámců dle Neumana et al.
      - 1.2.6.2. Typologie obecných mediálních rámců dle Semetko a Valkenburg
      - 1.2.6.3. Rámcování v kontextu biomediatizace

III. Kontextuální část

1. Zahraniční studie věnované mediálnímu rámcování alkoholu a jejich poznatky
2. Opatření ovlivňující prodej či konzumaci alkoholu v reakci na pandemii onemocnění covid-19
3. Češi a alkohol – kontext míry konzumace, legislativních restrikcí, uvědomění zdravotních následků a ekonomických konsekvencí

IV. Praktická část

1. Kvalitativní obsahová analýza
  - 1.1. Cíle analýzy a výzkumné otázky
  - 1.2. Metodologické ukotvení analýzy
  - 1.3. Konstrukce vzorku
  - 1.4. Výsledky analýzy – profilace rámců
2. Kvantitativní obsahová analýza
  - 2.1. Cíle analýzy a výzkumné otázky
  - 2.2. Metodologické ukotvení analýzy
  - 2.3. Konstrukce vzorku
  - 2.4. Kódovací kniha a kódovací postup
  - 2.5. Výsledky analýzy – komparace zastoupení dílčích rámců napříč výzkumným vzorkem
  - 2.6. Výsledky analýzy – komparace řady dalších kvantifikovaných proměnných
3. Shrnutí analytické části, diskuse

V. Závěr

VI. Resumé

VII. Reference

VIII. Seznam příloh

IX. Přílohy

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Podkladem praktické části budou obsahově relevantní články zahrnující vhodná klíčová slova, otištěné ve vybraných českých celostátních denících v letech 2018–2021.

Zahrnuté deníky: Blesk, MF Dnes, Právo, Lidové noviny, Hospodářské noviny, Aha!, Sport

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Nejprve bude v rámci předvýzkumu provedena identifikace tematicky a obsahově relevantních článků v databázi Newton Media Search, načež bude využito kvalitativní obsahové analýzy k identifikaci specifických rámců. Specifické rámce následně poslouží pro kódování mediálních obsahů za účelem vyhotovení kvantitativní obsahové analýzy.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

AZAR, Denise et al. 'Something's Brewing': The Changing Trends in Alcohol Coverage in Australian Newspapers 2000–2011. *Alcohol and Alcoholism*. 2014. 49(3). 336–342. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/alcalc/agt139>

Kolektiv autorů podrobil kvantitativní obsahové analýze více než 4000 článků z australského tisku, publikovaných napříč dekadou. Autoři zjistili, že četnost rámců zodpovědnosti a restrikcí průběžně rostla, a to na úkor rámců permissivních, případně komerčních.

BRIGGS, Charles L. a HALLIN, Daniel C. *Making Health Public. How News Coverage Is Remaking Media, Medicine and Contemporary Life*. New York: Routledge, 2016. 258 s. ISBN 9781138999862

Autoři se v publikaci věnují tzv. biomediatizaci, tedy tomu, jakým způsobem jsou utvářeny mediální obsahy vztažené k problematice veřejného zdraví, jaké faktory ovlivňují vyznění těchto obsahů a jaký mají ony samy vliv na rozličné stakeholdery. Média jsou v publikaci v duchu sociálního konstruktivismu chápána jako entity, jež spoluutvářejí sociokulturní významový rámec, který se svým vyzněním dotýká nejen laické veřejnosti, ale rovněž odborné společnosti a vládnoucího aparátu.

JAYACHANDRAN, Jesna. The Media Coverage of Drugs and Alcohol in Punjab during COVID-19 Pandemic. *Asian Politics & Policy*. 2020. 12(3). 469–476. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/aspp.12537>

Výzkum je věnován mediálnímu rámcování drog, resp. alkoholu v průběhu restriktivních opatření souvisejících s pandemií covid-19 v oblasti indického Paňdžábu. Největší zastoupení měl dle studie rámec ekonomických důsledků.

MYHRE, Sanja L. et al. Alcohol Coverage in California Newspapers: Frequency, Prominence, and Framing. *Journal of Public Health Policy*. 2002. 23(2). 172–190. Dostupné z: <https://doi.org.ezproxy.is.cuni.cz/10.2307/3343193>

Autoři studie zjistili, že alkohol je v tisku skloňován nejčastěji v souvislosti s úrazy, případně hrozbou následků, zejména v podobě autonehod. Dle výsledků výzkumu však tyto konsekvence nebyly opatřeny tematickým rámcem všeobecného zdraví, ale spíše rámci epizodickými, zdůrazňujícími individuální újmu či selhání.

NICHOLLS, James. UK news reporting of alcohol: An analysis of television and newspaper coverage. *Drugs: Education, Prevention and Policy*. 2010. 18(3). 200–206. Dostupné z: <https://doi.org/10.3109/09687631003796453>

Autor se ve studii využívající kvantitativní obsahovou analýzu zabývá způsobem rámcování alkoholu v médiích Spojeného království. Identifikuje přitom zjevný rozpor v rámcování s alkoholem spjatých témat v případě sdělení s mužskými a ženskými protagonisty. Rovněž poukazuje na odlišnost rámcování ve vztahu k původu alkoholu.

RIFFE, Daniel et al. *Analyzing Media Messages. Using Quantitative Content Analysis in Research*. Fourth Edition. New York: Routledge, 2019. 234 s. ISBN 9781138613980

Publikace je obsáhlým vodítkem ke zpracování kvantitativní obsahové analýzy. Věnuje se ustanovení proměnných, charakteristikám vzorku, požadavkům na reliabilitu, způsobu jejich naplnění a softwarovému zpracování analýzy.

RUSSELL NEUMAN, W., JUST, Marion R. a CRIGLER, Ann N. *Common Knowledge. News and the Construction of Political Meaning*. Chicago: The University of Chicago Press, 1992. 190 s. ISBN 9780226161174

Dílo identifikuje 4 dominantní rámce, které média využívají při fabrikaci sdělení, jmenovitě jde o konflikt, ekonomické důsledky, lidský rozměr a morálku. Na práci trojice autorů posléze navázala řada dalších publikací, které typologii mediálních rámců dále rozšířily a zpřesnily a s nimiž budu rovněž pracovat.

SEMETKO, Holli a VALKENBURG, Patti M. Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. Journal of Communication. 2000. 50(2). 93–109. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2000.tb02843.x>

Autorské duo stran typologie dominantních mediálních rámců navazuje na výše zmíněnou práci Neumana et al., přičemž původní typologii dále rozvíjí a doplňuje o rozměr zodpovědnosti. Vzhledem k rámcům identifikovaným zahraničními studiemi a výzkumné hypotéze je tento text spolu s původním pramenem, na kterém částečně staví, pro tuto práci velmi přínosný.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

BURDOVÁ, Karolína. Na zdraví? Alkohol a jeho obraz ve veřejnoprávní televizi. Praha, 2021. 88 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Katedra veřejné a sociální politiky. Vedoucí práce Karolína DOBIÁŠOVÁ.

HOUSEROVÁ, Anna-Marie. Mediální obraz uživatelů alkoholu v českém zpravodajství. Praha, 2021. 77 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Katedra sociologie. Vedoucí práce Martin NEKOLA.

KOLÁTOROVÁ, Lucie. Metanolová aféra v českých médiích. Praha, 2016. 57 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Vedoucí práce Otakar ŠOLTYS.

Datum / Podpis studenta/ky

21.7.2021.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

PhDr. Vlastimil Nečas, PhD.

21. 7. 2021

.....
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO OBORU.

Seznam příloh

Příloha 1: Kódovací kniha (tabulka)

Příloha 2: Zastoupení témat v obou výzkumných obdobích (tabulka)

Přílohy

Příloha 1: Kódovací kniha

Označení proměnné	Název proměnné	Popis proměnné	Hodnota proměnné	Název hodnoty
D	Datum publikace	Termín zveřejnění sdělení v tisku	DD.MM.YYYY	Datum publikace
N	Novinový titul	Jeden ze sedmi analyzovaných deníků	1	Mladá fronta DNES
			2	Lidové noviny
			3	Hospodářské noviny
			4	Právo
			5	Blesk
			6	Aha!
			7	Sport
S	Styl	Proměnná převzata z Azar a kol. (2014), její zohlednění ovšem vychází také z metodiky Šťastné a kol. (2009)	1	Zpravodajství
			2	Publicistika
			3	Nelze určit
T	Téma	Tematická kategorizace dle Myhre a kol. (2002), upravená na základě studie Azar a kol. (2014)	1	Obecné pojednání o konzumaci alkoholu
			2	Trauma
			3	Řízení pod vlivem
			4	Prevence
			5	Zdraví
			6	Restrikce a legislativa
			7	Propagace
			8	Nápojové služby
			9	Byznys
			10	Ostatní
P	Pohlaví uživatelů	S proměnnou operuje jak Nicholls (2011), tak Šťastná a kol. (2009)	1	Žena
			2	Muž
			3	Žena i muž / Nerozlišeno
Z	Zdroj	Kategorizace převzata ze Šťastné a kol. (2009). Byla doplněna nulová hodnota reprezentující absenci zdroje a tiskové agentury byly sjednoceny v rámci jedné hodnoty (1).	0	Není uveden
			1	Tisková agentura
			2	Výzkum, studie, anketa, průzkum
			3	Odborná společnost
			4	Knihy, odborný časopis
			5	Zpráva v jiných médiích
			6	Policie, hasič, celník, prokurátor, soudce apod.
			7	Pomáhající pracovník nepracující v oblasti drogové problematiky

			8	Pomáhající pracovník pracující v oblasti drogové problematiky
			9	Politik, mluvčí ministerstva
			10	Legální výrobce, distributor, prodejce, reklamní agentura
			11	Uživatel
			12	Pachatel
			13	Soukromá osoba
			14	Autor článku
			15	Zpravodaj, spolupracovník
			16	Známa osoba (herec, umělec, zpěvák)
R1	Rámec 1: Jed vs. zdraví	Konfliktní narativ identifikovaný kvalitativní obsahovou analýzou	0	Není obsažen
			1	Je obsažen
			2	Je dominantním rámcem
R2	Rámec 2: Stát vs. zhouba	Konfliktní narativ identifikovaný kvalitativní obsahovou analýzou	0	Není obsažen
			1	Je obsažen
			2	Je dominantním rámcem
R3	Rámec 3: Svoboda vs. zodpovědnost	Konfliktní narativ identifikovaný kvalitativní obsahovou analýzou	0	Není obsažen
			1	Je obsažen
			2	Je dominantním rámcem
R4	Rámec 4: Zisk vs. veřejné zdraví	Konfliktní narativ identifikovaný kvalitativní obsahovou analýzou	0	Není obsažen
			1	Je obsažen
			2	Je dominantním rámcem
R5	Rámec 5: Člověk vs. démon	Konfliktní narativ identifikovaný kvalitativní obsahovou analýzou	0	Není obsažen
			1	Je obsažen
			2	Je dominantním rámcem
R6	Rámec 6: Střízlivost vs. agrese	Konfliktní narativ identifikovaný kvalitativní obsahovou analýzou	0	Není obsažen
			1	Je obsažen
			2	Je dominantním rámcem
R7	Rámec 7: Nezodpovědnost vs. blaho okolí	Konfliktní narativ identifikovaný kvalitativní obsahovou analýzou	0	Není obsažen
			1	Je obsažen
			2	Je dominantním rámcem
R8	Rámec 8: Opilství vs. zákon a pořádek	Konfliktní narativ identifikovaný kvalitativní obsahovou analýzou	0	Není obsažen
			1	Je obsažen
			2	Je dominantním rámcem
R9	Rámec 9: Zakázané ovoce vs. společenská pravidla	Konfliktní narativ identifikovaný kvalitativní obsahovou analýzou	0	Není obsažen
			1	Je obsažen
			2	Je dominantním rámcem

R10	Rámec 10: Opilost vs. důstojnost	Konfliktní narativ identifikovaný kvalitativní obsahovou analýzou	0	Není obsažen
			1	Je obsažen
			2	Je dominantním rámcem
R11	Rámec 11: Pití vs. nuda	Konfliktní narativ identifikovaný kvalitativní obsahovou analýzou	0	Není obsažen
			1	Je obsažen
			2	Je dominantním rámcem
R12	Rámec 12: Představy o rodičovství vs. skutečná péče	Konfliktní narativ identifikovaný kvalitativní obsahovou analýzou	0	Není obsažen
			1	Je obsažen
			2	Je dominantním rámcem
R13	Rámec 13: Kvalita vs. kvantita	Konfliktní narativ identifikovaný kvalitativní obsahovou analýzou	0	Není obsažen
			1	Je obsažen
			2	Je dominantním rámcem

Příloha 2: Zastoupení témat v obou výzkumných obdobích, modře zaznačený statisticky významný rozdíl

	1. stratum (2018–2019)	2. stratum (2020–2021)
Trauma	26,0 %	23,5 %
Řízení pod vlivem	20,0 %	23,0 %
Obecné	19,0 %	23,5 %
Restrikce a legislativa	16,5 %	14,0 %
Zdraví a informace	7,5 %	6,5 %
Propagace	4,5 %	3,5 %
Byznys	2,0 %	4,0 %
Prevence	2,5 %	0,0 %
Nápojové služby	1,0 %	1,5 %
Ostatní	1,0 %	0,5 %